

ฉบับเสนอสอบออนไลน์

แนวทางการปรับปรุงมาตรฐานการภาษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

นายจักรินทร์ ภาณุวงศ์

เอกัตศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อ.พร.

แนวทางการปรับปรุงมาตรการภาษี เพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

นายจักรินทร์ ภาณุวงศ์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Approaching for Improvement Tax Policy to Encourage
the Education in Thailand

Mr. Jakkarin Bhanuwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อเอกัตศึกษา แนวทางการปรับปรุงมาตรฐานการภาษี เพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

นิสิต นายจักรินทร์ ภาณุวงศ์
สาขาวิชา นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา ภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ธิดาพร ศิริภาพร
ปีการศึกษา 2563

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นเอกสารในการสอบเอกัตศึกษา ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ธิดาพร ศิริภาพร)

ลงชื่อ.....นิสิต

(นายจักรินทร์ ภาณุวงศ์)

บทคัดย่อ

กระแสของโลกก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ เกิดโอกาส ปัจจัยเสี่ยงภัย และโรคภัยคุกคามที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยกตัวอย่างได้ว่าในขณะที่ผู้ทำวิจัยเล่มนี้นั้นเกือบทั้งโลกรวมทั้งประเทศไทยได้ประสบกับการแพร่ระบาด (pandemic) อย่างรุนแรงของไวรัสโคโรนา (Coronavirus disease) หรือมีชื่อย่อว่า โควิด-19 (COVID-19) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการทรัพยากรรวมถึงเสรีภาพ การปรับวิถีชีวิตของประชาชนเพื่อให้ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ทั้งสังคมแบบทั่วไป และสังคมออนไลน์รวมถึงระบบการศึกษา

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ซึ่งได้ระบุถึงวิสัยทัศน์ของประเทศไทยที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อที่นำประเทศเข้าสู่ประเทศที่พัฒนา อย่างไรก็ตามปัญหาทางการศึกษาที่ผ่านมามีความซับซ้อน โดยเฉพาะในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา จึงทำให้ความเสี่ยงของการศึกษาไม่ได้มีแต่มีอยู่ในแต่ห้องเรียน แต่หมายถึงอาจจะไม่มีประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทูทางปัญญาถดถอย ส่งผลให้ไม่มีความมั่นคงในระดับตนเองและครอบครัว ซึ่งตรงข้ามกับคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” อย่างสิ้นเชิง

เอกัตศึกษาเล่มนี้มุ่งศึกษามาตรการภาษีด้านการส่งเสริมการศึกษาทั้งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยเปรียบเทียบกับมาตรการภาษีของต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ภาครัฐยังไม่ได้ใช้มาตรการด้านภาษีในการสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างเหมาะสม จึงสมควรที่ภาครัฐจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และมีการบัญญัติกฎหมายในด้านการส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบยุทธศาสตร์และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคทางภาษี

Due to life adjustment under globalization, which create opportunities, risks and emerging infectious diseases. During my study, the coronavirus COVID-19 pandemic is defined as global health crisis with a highly impact Thai people's life, including lifestyle, environment, business and economics to both offline and online nature, including educational.

We've the first National Strategy on 30 June 2015. It shall be pursued to ensure that the country achieves its vision of becoming "a developed country with security, prosperity and sustainability". However, in the past 2 decades, our education has been more complex, the problems have gone far and outside of the classroom, which may recess our intellectual capital. Moreover, we may not be able to improve the quality of our life and enhance our well-being, which is truly opposite to the vision of our National Strategy.

The purpose and framework of this individual study is to focus and compare Thailand's tax benefits for education with selected developed countries, in the area of Personal Income Tax, Corporate Income Tax and VAT. Based on my research, the government has not yet reformed and leverage the tax benefits to promote higher education. To support National Strategy, developing tax equity and increase the intellectual capital, which mainly developed from good education strategy, the government should reform the tax benefits to promote higher educational in higher level.

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	10
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	10
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	10
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาและมาตรการภาษี	
เกี่ยวกับการ ศึกษาในประเทศไทย.....	12
2.1 หลักการ วัตถุประสงค์ของนโยบายภาครัฐกับการศึกษาในประเทศไทย.....	12
2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2502 – 2560)	14
2.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 1-12)	17
2.1.3 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	34
2.1.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579)	46
2.2 ความสำคัญของมาตรการภาษีกับการศึกษาในประเทศไทย.....	52
2.2.1 หลักการ แนวคิดการใช้นโยบายภาษีอากรในการส่งเสริมการศึกษา.....	53
2.2.1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดบทบัญญัติทางภาษี	
อากรในการส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย.....	55
2.2.1.2 หลักการทางภาษีอากร.....	56
2.2.1.3 มาตรการสร้างแรงจูงใจทางภาษี.....	58

สารบัญ (ต่อ)

2.2.2	มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย.....	64
2.2.2.1	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	64
2.2.2.2	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	68
2.2.2.3	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม.....	71
บทที่ 3	มาตรการภาษีกับการศึกษาของต่างประเทศ.....	73
3.1	มาตรการภาษีกับการศึกษาของสาธารณรัฐฟินแลนด์.....	73
3.2	มาตรการภาษีกับการศึกษาของสาธารณรัฐสิงคโปร์	77
3.3	มาตรการภาษีกับการศึกษาของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์.....	81
3.4	มาตรการภาษีกับการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	85
3.5	บทวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีของต่างประเทศ.....	93
บทที่ 4	แนวทางการพัฒนามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย.....	96
4.1	แนวทางการพัฒนามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย.....	97
4.2	บทวิเคราะห์การศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579 กับมาตรการส่งเสริมการศึกษาของภาครัฐ.....	99
4.2.1	ระบบการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579.....	99
4.2.2	แนวทางการช่วยเหลือของรัฐเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย.....	101
4.3	บทวิเคราะห์มาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579.....	104
4.4	บทวิเคราะห์มาตรการภาษีเงินได้นิติบุคคลกับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579.....	107
4.5	บทวิเคราะห์มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มกับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579.....	108
4.6	แนวทางในการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาใน	

ประเทศไทย.....	109
4.6.1 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	109
4.6.2 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	112
4.6.3 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีมูลค่าเพิ่ม.....	113
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	114
5.1 บทสรุป.....	114
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 อัตราการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของสาธารณรัฐฟินแลนด์.....	76
ตารางที่ 2 สินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (exempt from VAT) ของสาธารณรัฐฟินแลนด์.....	76
ตารางที่ 3 อัตราการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์.....	84
ตารางที่ 4 สินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (exempt from VAT) ของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์.....	84

บทที่ 1

บทนำ

“การศึกษาเป็นอาวุธที่มีอำนาจสูงสุดที่ท่านสามารถใช้เปลี่ยนโลกได้”¹

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงกดดันจากภายในจากสภาพการณ์ และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว นอกจากนี้การศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบการวัดคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎระเบียบ และการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสมรวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ

แม้ว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาการศึกษาจะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็นแต่ส่วนใหญ่เป็นผลสำเร็จในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ อาทิการเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของผู้เรียนในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ใกล้เคียง หรือสูงกว่าระดับสากลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น การกระจายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาผ่านนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐการผลิตและพัฒนากำลังคน

โดยภาพรวมระบบการศึกษายังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ²

โอกาสของประเทศไทยคือ เด็กมีศักยภาพที่จะได้รับการพัฒนาโดยดูบทสนับสนุนจากการประเมิน โดยโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment: PISA) ที่ผ่านมาสำหรับรอบการประเมิน PISA 2018 นั้น

¹ “Education is the most powerful weapon which you can use to change the world” ญัฐพงษ์ ทองภักดี, เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, 2558, หน้า 199

² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560) หน้า 67

การประเมินด้านการอ่านมีนักเรียนเข้าร่วมการประเมินประมาณ 600,000 คน ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนอายุ 15 ปีจำนวนประมาณ 32 ล้านคนทั่วโลกจาก 79 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ สำหรับประเทศไทยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์แห่งชาติ (National Center) ได้ดำเนินการจัดสอบเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8,633 คนจาก 290 โรงเรียนในทุกสังกัดการศึกษาเข้าร่วมการประเมินในรอบนี้ โดยนักเรียนได้ทำแบบทดสอบ และแบบสอบถามทางคอมพิวเตอร์ผ่านแพลตฟอร์มข้อสอบ นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนผ่านแบบสอบถามทางออนไลน์ด้วย

PISA รายงานผลการประเมินเป็นคะแนนเฉลี่ย โดยมีค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ในรูปของคะแนนมาตรฐานที่ 500 ในการประเมินรอบแรก (PISA 2000) และคะแนนเฉลี่ยได้เปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยในการประเมินรอบต่อๆ มาตามผลการประเมินของประเทศสมาชิก OECD ซึ่งใน PISA 2018 ประเทศสมาชิก OECD (ปัจจุบันประเทศสมาชิก OECD มีจำนวน 37 ประเทศ) มีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านเท่ากับ 487 คะแนน ด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 489 คะแนน และด้านวิทยาศาสตร์เท่ากับ 489 คะแนน นอกจาก PISA จะรายงานผลการประเมินเป็นคะแนนเฉลี่ยแล้ว ยังรายงานในรูปของระดับความสามารถเพื่อขยายให้เห็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ระบบการศึกษามากขึ้นซึ่งจะให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่านักเรียนมีความสามารถในแต่ละด้านมากน้อยต่างกันอย่างไร ซึ่งแบ่งระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละด้านเป็น 6 ระดับ โดยความสามารถที่ระดับ 2 ถือเป็นระดับพื้นฐานที่นักเรียนเริ่มแสดงว่ารู้ และสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ได้ในชีวิตจริง

ข้อสังเกตสำคัญจากการประเมิน PISA ที่ผ่านมา พบว่า

1. ระบบการศึกษาไทยมีส่วนหนึ่งที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในระดับสูงได้ หากระดับนโยบายสามารถสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาได้สำเร็จ โดยขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึง ประเทศไทยก็จะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ทัดเทียมกับนานาชาติได้

2. นักเรียนไทยทั้งกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำมีจุดอ่อนอยู่ที่ด้านการอ่าน ซึ่งใน PISA 2018 เป็นการประเมินการอ่านเนื้อหาสาระที่มาจากทั้งแหล่งข้อมูลเดียวและหลายแหล่งข้อมูล อีกทั้งสื่อที่นักเรียนได้อ่านส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสะท้อนถึงธรรมชาติของการอ่านที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของโลก และสอดคล้องกับการใช้ข้อมูลในชีวิตจริงของผู้คนทั่วโลก ดังนั้นระบบการศึกษาไทยจึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคย และยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนในยุคดิจิทัลต่อไป ความฉลาดรู้ด้านการอ่านมีความสัมพันธ์กับความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แต่แนวโน้มคะแนนการอ่านของไทยยังลดลงอย่างต่อเนื่อง ระบบการศึกษาไทยจึงต้องยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนอย่างเร่งด่วน

3. PISA พบว่า นักเรียนที่แม้จะมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยเปรียบแต่ก็สามารถทำคะแนนได้ดี ซึ่งเรียกนักเรียนกลุ่มนี้ว่ามีความไม่ย่อท้อทางการศึกษา (academic resilience) โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความไม่ย่อท้อทางการศึกษา คือการสนับสนุนจากพ่อแม่ บรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียน และกรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) จากผลการประเมิน PISA 2018 ชี้ว่า นักเรียนไทยมีกรอบความคิดแบบเติบโตเพียง 43% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD อยู่ที่ 63% แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยจำนวนมากยังมีความเชื่อว่าสติปัญญาเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ต่อไปในอนาคตหากมีการส่งเสริมเรื่องการสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตให้กับนักเรียนก็จะช่วยพัฒนาความฉลาดรู้ของนักเรียนไทยได้มากขึ้น³

4. โดยรวมจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า เด็กไทยสามารถเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้ในอนาคตเป็นทุนมนุษย์ และทุนทางปัญญาเป็นรากฐานในการพัฒนาความสมบูรณ์ในทุนของประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้หากได้แรงสนับสนุนจากภาครัฐในด้านเงินทุนเพื่อสร้างโอกาสในการเข้ารับการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การกระตุ้นให้สร้างแนวความคิดแบบเติบโต การพัฒนาครู ซึ่งเหล่านี้สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจได้ในอนาคต จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาต่อไปว่าการสนับสนุนจากภาครัฐในปัจจุบันที่ 12 ปี เพียงพอจริงหรือไม่

การจัดการด้านการศึกษาถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 54 ได้บัญญัติไว้ว่า

“รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล

³ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/> (เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม พ.ศ. 2563)

ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อบรรดาครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการ หรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุน ได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระ และกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว”⁴

ดังนั้นรัฐพึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับสิทธิในการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้อย่างทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตลอดให้จัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการดำเนินการจัดการศึกษาทุกระดับ

“สิทธิทางการศึกษา (Right to Education) เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายโดยทั่วไปเป็นการรับรองโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการศึกษาซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนจึงหมายถึงอำนาจหรือประโยชน์ทางการศึกษาที่กฎหมายรับรอง หรือคุ้มครองให้ประชาชนหรือเป็นหลักประกันว่าจะดำเนินการให้เป็นไปตามที่พึงมี หรือพึงเป็นไปตามสถานะที่กฎหมายกำหนด ทำนองเดียวกับเสรีภาพทางการศึกษาก็เป็นเสรีภาพที่ได้มาตามกฎหมายมหาชน ความเสมอภาคทางการศึกษาทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างทั่วถึง ส่วนหน้าที่ทางการศึกษาก็เป็น

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

หน้าที่ตามกฎหมายมหาชนจึงหมายถึงสิ่งที่ต้องปฏิบัติ เช่น หน้าที่ของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้เข้ารับการศึกษาอย่างน้อยเก้าปีตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ”⁵

โลกเติบโต ประเทศไทยต้องเติบโตด้วยเช่นกัน การหยุดการสนับสนุนการศึกษาไว้เพียง 12 ปี เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องนำกลับมาพิจารณาใหม่ เพราะการมีประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

นอกจากรัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว การพัฒนาด้านการศึกษาในโลกปัจจุบันไม่สามารถที่จะหยุดเพียงแค่อายุ 12 ปี ในจุดนี้เองภาครัฐก็ได้เล็งเห็นถึงการพัฒนาต่อไปข้างหน้ารัฐจึงได้ออกกฎหมายซึ่งเป็นแนวนโยบายซึ่งเป็นที่รู้จักว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” โดยมาตรา 65 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลัก ธรรมมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้อง และบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วยยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

นอกจากยุทธศาสตร์ชาติที่ถือได้ว่าเป็นเป้าหมาย หรือเข็มทิศในการพัฒนาประเทศแล้ว ระหว่างการดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่จะเดินไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ รัฐจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งด้านอื่นๆ ซึ่งการดำเนินการของรัฐโดยส่วนมากจะออกมาในรูปแบบการกำหนดเป็นนโยบายต่างๆ ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้เงินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเป็นจำนวนมากในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหนึ่งในนโยบายที่ทุกรัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องก็คือนโยบายด้านการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาประชาชนเพราะรัฐมองเห็นว่าหากพัฒนาประชาชนให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพแล้ว ประชากรก็จะกลายมาเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และขึ้นมาเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาประเทศ

⁵ ชนิตา รักษ์พลเมือง, สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2557), หน้า 27

ทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ และสามารถนำพาประเทศแข่งขันทัดเทียมกับนานาประเทศในด้านต่างๆ ได้

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญา และนวัตกรรมในอีก 20 ปี ข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนา และยกระดับคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะ สื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง

“ดังนั้นเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยสามารถ ได้รับการพัฒนา และยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์และปัจจัย และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ ทั้งในส่วนของปรับเปลี่ยน ค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบ พลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความ ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายตลอดจนพัฒนา และรักษา

กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยง และบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจร และมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ”⁶

การสนับสนุนจากภาครัฐในระดับอุดมศึกษา จากหน้าที่ของรัฐไปถึงแนวนโยบายแห่งรัฐที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)” รัฐจึงจำเป็นต้องจัดสรรเงินมาอุดหนุนถึงแนวนโยบายดังกล่าวซึ่งภาระค่าใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐเองก็เพิ่มมากขึ้นด้วยซึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 54 วรรคท้ายได้บัญญัติว่า “โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย” ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระ และกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐมีบทบาทสำคัญในการดูแลเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการใช้นโยบายการคลังเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและพัฒนาประเทศให้เจริญ ซึ่งการดำเนินดังกล่าวจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ ซึ่งหากพิจารณาการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2549 ถึงปี 2558 พบว่ารัฐสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้รายได้ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ของรายได้รัฐมาเป็นรายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บโดย 3 กรมจัดเก็บภาษี โดยเป็นรายได้ที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากรประมาณร้อยละ 68 กรมสรรพสามิตประมาณร้อยละ 17 และกรมศุลกากรประมาณร้อยละ 5 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็น

⁶ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

รายได้อื่นๆ ที่มีใช้ภาษีอากร สำหรับการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นั้นมีสัดส่วนการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทค่อนข้างคงที่ โดยมีแหล่งรายได้ที่สำคัญจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกว่าร้อยละ 40 รองลงมาเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคลกว่าร้อยละ 35 และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ร้อยละ 18 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้วพบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นจาก 1.74 แสนล้านบาทในปี 2549 เป็น 3 แสนล้านบาทในปี 2558⁷

การที่รัฐสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้นนั้นแสดงให้เห็นว่าศักยภาพในการหารายได้ของคนไทยมีมากขึ้น คนไทยมีค่านิยมในการศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น เพื่อจุดมุ่งหมายในการหารายได้ในอนาคตของตนเอง ซึ่งภาระในการหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษานี้ ส่วนใหญ่ได้มาจากบิดามารดา และการหารายได้ด้วยตนเอง รัฐเห็นชัดเจนว่าการศึกษารับประกันในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ยกกระดับกลไกทางสังคมได้หลากหลาย ซึ่งล้วนแต่ส่งเสริมสิ่งที่ภาครัฐต้องการ ดังนั้นรัฐจึงควรมองหาสิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาและอุดมศึกษาขั้นสูง ไม่ให้เป็นภาระของประชาชนแต่ฝ่ายเดียว สิทธิประโยชน์ที่รัฐจัดทำให้อาจจะอยู่ในรูปแบบของกองทุนเพื่อการศึกษา สิทธิประโยชน์ภาษี เป็นต้น แนวทางนี้ถือได้ว่าเป็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งภาคประชาชนและรัฐบาล

หากพิจารณาถึงหลักภาษีอากรพบว่าภาษีอากรที่ดีตามหลักการ (Canons of Taxation) ที่เสนอโดย Adam Smith (Back Matter, 1982) ควรจะมีองค์ประกอบดังนี้ 1) มีความเป็นธรรม (Equity) 2) มีความแน่นอน (Certainty) 3) มีความสะดวก (Convenience) 4) มีความประหยัด (Economy) ซึ่งการที่รัฐใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายในการตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม⁸ สังเกตได้ว่าบทบาทภาครัฐจะมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนทุกคน ตั้งแต่บุคคลคนนั้นเกิดจนกระทั่งตาย เมื่อแรกเกิดคนโดยทั่วไปจะเกิดในโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลเอกชนที่รัฐมีกฎเกณฑ์กำกับโรงพยาบาลนั้น ทุกคนจะต้องทำใบสูติบัตรที่กำหนดโดยรัฐแสดงความเป็นบุคคลตามกฎหมาย และเมื่อเราเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะรักษาในโรงพยาบาลที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวแล้ว หรือหาแพทย์ในคลินิกที่รัฐจะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์เช่นกัน รวมทั้งแพทย์ไม่ว่าจะผลิตโดยสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชนก็จะต้องมีใบประกอบวิชาชีพที่ออกโดยหน่วยงานรัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง

⁷ ชัยสิทธิ์ บุญยเนตร และคณะ, การศึกษาแนวทางการใช้สิทธิหักลดหย่อนในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560), หน้า 1

⁸ ชัยสิทธิ์ บุญยเนตร และคณะ, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560), หน้า 1

เมื่อถึงวัยเรียนเข้าเรียนตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาสูงสุดที่เราต้องการ สถานศึกษาก็มีทั้งเป็นของรัฐและเอกชนแบบเดียวกับโรงพยาบาล รัฐจะมีส่วนกำหนดว่าการศึกษาระดับชั้นจะเป็นที่ค่าใช้จ่ายในการศึกษาจะเป็นเท่าไร เราจะมีโอกาสกู้เงินรัฐเพื่อการศึกษาได้หรือไม่ การเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลจะมีหลักเกณฑ์อย่างไร เอกชนจะมีบทบาทในการให้การศึกษาได้กว้างขวางขนาดไหน⁹ การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และทำให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ แต่อย่างไรก็ดีการสนับสนุนด้านการศึกษาไม่ควรที่จะเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ฝ่ายเดียวภาคเอกชนก็มีส่วนร่วมด้วยในการพัฒนาด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน

วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และคณะ (2557) เสนอว่าปัญหาของการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยที่สำคัญ คือปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ที่ระบบบุคลากรครูทั้งการคัดเลือกครู การจัดสรรครู การพัฒนาครูและการประเมินครู เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่สร้างปัญหานี้ ปัญหาด้านประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรระบบการศึกษามีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูง และยังมีปัญหาขาดแคลนครูทำให้มีคุณภาพ ปัญหาความเหลื่อมล้ำนักเรียนที่มีฐานะร่ำรวยจะมีค่าใช้จ่ายในการศึกษามากกว่าจะมีผลสัมฤทธิ์การศึกษามากกว่านักเรียนที่ยากจน โดยเงินอุดหนุนเพิ่มเติมที่ให้นักเรียนยากจนเพียงหนึ่งพันต่อปีการศึกษาไม่เพียงพอกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา¹⁰ อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าไทยควรมีสวัสดิการถ้วนหน้าในทุกเรื่อง เพราะจะมีปัญหาความยั่งยืนของระบบสวัสดิการเอง ไทยควรเรียนรู้จากประสบการณ์หลายประเทศที่กำลังปฏิรูปเพื่อหาจุดสมดุลระหว่างการดูแลประชาชนอย่างทั่วถึงผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน และความยั่งยืนหนึ่งในกระแสปฏิรูปสากลที่ไทยควรคำนึงถึงคือระบบสวัสดิการที่ดีควรมีลักษณะของ ‘การลงทุนทางสังคม (social investment)’ เช่น ให้ลำดับความสำคัญกับดูแลเด็กและเยาวชนเพราะผลตอบแทนกลับต่อสังคมสูงมาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรประยุกต์ใช้พัฒนาการใหม่ๆ ของการบริหารสวัสดิการไม่ว่าจะเป็นในด้านเครื่องมือ (tools) เช่น ระบบฐานข้อมูลการตรวจสอบคุณสมบัติผู้ควรได้รับสวัสดิการ (means testing) หรือนวัตกรรมในการสร้างเครือข่ายสังคมเพื่อร่วมกันให้บริการหรือกระทั่งรับภาระการเงินระบบสวัสดิการ กล่าวโดยสรุปความท้าทายของระบบสวัสดิการของไทยมี (ก) ต้องเร็ว ทั่วถึงและครบถ้วน (ข) ต้องไม่แพง มีประสิทธิภาพ (ค) ต้องลดความเหลื่อมล้ำได้จริง (ง) ให้นำหนักกับการลงทุนด้านสังคม (จ) ต้องขับเคลื่อนนโยบายอย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมการเมืองไทย (ฉ) ต้องปฏิรูประบบการบริหาร (ช) ต้องเร่งสร้างประชาคมสวัสดิการ¹¹ เหตุนี้จึงเป็นเหตุให้

⁹ ญัฐพงศ์ ทองภักดี, เพิ่งอ้าง, หน้า 6

¹⁰ วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และคณะ, การเติบโตอย่างเป็นธรรม : การสร้างโอกาสและการลดความเสี่ยงของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย), 2557

¹¹ สมชัย จิตสุชน, ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย, (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย), 2558, หน้า 3

ผู้เขียนมุ่งเน้นการศึกษาในเรื่องของการปรับปรุงมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษา โดยคาดหวังว่าจะได้เป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยทำให้ระบบภาษีเงินได้ของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ว่าแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของประชากรภายในประเทศในระยะยาวของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) นั้นจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น หากได้รับการสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์ด้านการเงินจากภาครัฐ

1.2.2 เพื่อศึกษาการเข้าถึงการศึกษาในประเทศไทย การได้รับโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงแนวคิด รูปแบบ วิธีการกำหนดมาตรการภาษีการส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการปรับปรุงมาตรการภาษีในการส่งเสริมการศึกษา

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

สิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์หรือมาตรการทางภาษีที่ภาครัฐได้ออกมาเพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาในประเทศไทย ทั้งในแง่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่อยู่ในรูปแบบการหักลดหย่อน ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่อยู่ในรูปแบบค่าใช้จ่ายรวมถึงภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ได้พบว่าสิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์ หรือมาตรการการให้สิทธิประโยชน์ไม่ตอบสนองต่อนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 -2579) ของภาครัฐเท่าที่ควร เพื่อพัฒนาประชาชนและสังคมไทยให้มีรากฐานที่แข็งแกร่งตามที่ภาครัฐกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวนั้นรัฐสมควรปรับปรุงมาตรการภาษีอากรที่เกี่ยวข้องในประมวลรัษฎากร เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนวัยทำงานใฝ่เรียนในระดับอุดมศึกษา และอุดมศึกษาขั้นสูงมากขึ้นเพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานของการเติบโต

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ศึกษาความเป็นมา หลักเกณฑ์ และแนวคิดของนโยบายการศึกษาในประเทศไทย

1.4.2 ศึกษาการให้สิทธิ และการจำกัดสิทธิของมาตรการภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.4.3 ศึกษาแนวทางการปรับมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นสูง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีดำเนินการศึกษาแบบการวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมาย รวมถึงหนังสือคำอธิบายกฎหมาย คำพิพากษา (ถ้ามี) หนังสือตอบข้อหารือคำสั่ง และแนวทางปฏิบัติของกรมสรรพากรไทย บทความในวารสารต่างๆ รายงานจากบริษัทตรวจสอบบัญชี และที่ปรึกษาภาษี PWC ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงประเด็นต่างๆ และหลักเกณฑ์พร้อมเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ได้รับความรู้อย่างลึกซึ้งถึงแนวคิด วิธีการเกี่ยวกับการมาตรการภาษีด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่มีความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

1.6.2 ทำให้ทราบแนวทางการกำหนดนโยบายการใช้สิทธิทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาของต่างประเทศ

1.6.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงมาตรการทางภาษีในด้านการส่งเสริมการศึกษาของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยมากขึ้น

1.6.4 เพื่อพัฒนาความรู้ที่ได้มีผู้ศึกษาวิจัยมาก่อน และเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทบัญญัติมาตรการภาษี ในเรื่องการศึกษาในประเทศไทย

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2502 – 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 1 - 12) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่เกี่ยวกับด้านระบบการศึกษาของประเทศไทย ทำให้มองเห็นถึงโครงสร้างในการบริหารราชการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาในหลายทศวรรษที่ผ่านมาในเรื่องที่เกี่ยวกับงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากรอื่น จึงพบว่านโยบายการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาตินั้น รัฐมีความพยายามที่จะเน้นการจัดการด้านศึกษาโดยให้เริ่มต้นที่ตั้งแต่เด็กเล็ก (วัยก่อนระดับประถมศึกษา) แล้วพัฒนาต่อไปตามการเติบโตของเด็กๆ นั้นตามแต่ละชั้นปีจนครบ 20 ปีเมื่อนั้นการศึกษาระบบใหม่ตามแผนการศึกษาแห่งชาติก็จะเข้ามาแทนที่ระบบการศึกษาแบบปัจจุบันทั้งหมด หากได้มีการดำเนินงานและปฏิบัติตามแผนการศึกษาแห่งชาติอย่างเคร่งครัดก็จะทำประเทศมีคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพซึ่งถือได้ว่าเป็นทุนมนุษย์ และทุนทางปัญญาที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศ

จึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้เลยว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงจะสามารถพัฒนาลูกหลานหรือคนในครอบครัวให้ได้รับการศึกษาที่ดี และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้มากกว่าครอบครัวที่มีปัญหาทางการเงิน แม้ว่ารัฐจะจัดให้มีการศึกษาเรียนฟรี 12 ปี แต่ความสามารถในการแข่งขันทางสติปัญญาและด้านอื่นๆ ไม่สามารถหาได้จากตำรา หรือในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว เด็กควรที่จะต้องได้รับการส่งเสริม และชี้แนวทางเกี่ยวกับทางเลือกทางการศึกษาในอนาคต เพื่อสามารถที่จะเลือกในสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและเมื่อมีความสนใจและมีส่วนที่ตนเองได้เลือกก็จะทำให้เด็กมีความสนใจ ใส่ใจและตั้งใจในเรียนรู้เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาศักยภาพ และด้านการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป

2.1 หลักการ วัตถุประสงค์ของนโยบายภาครัฐกับการศึกษาในประเทศไทย

หลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้ก้าวออกจากภาวะความยากจน แต่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรมนับว่ายังประสบปัญหาพบความท้าทายในหลายมิติ โดยเฉพาะการกระจายทรัพยากรและความมั่งคั่งในสังคม ยังคงมีการกระจุกตัวอยู่มาก การกระจายโอกาสของการพัฒนายังไม่ทั่วถึงเช่น โอกาสการถือครอง

ที่ดิน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้ แหล่งทุนบริการทางสังคม และกระบวนการยุติธรรมที่มีคุณภาพยังมีความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและชนบทซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของภาวะหนี้สิน การอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกระจุกตัวในเมืองใหญ่ไม่กี่เมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว และอาจมีความรุนแรงมากขึ้นในสภาวะของการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้

ภาษีอากรเป็นประเด็นสำคัญทั้งในทางการเมืองและทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันอย่างตัดไม่ขาดมีประชากรน้อยคนในโลกนี้ที่จะมองการเสียภาษีเป็นเรื่องพึงปรารถนา แต่การเสียภาษีก็เป็นหนึ่งในเงื่อนไขของความเป็นพลเมืองสังคมที่มีการบริหารจัดการเป็นระบบแล้วแต่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดเก็บภาษีอากรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ภาคเอกชนไม่สามารถ หรือไม่มีผลตอบแทนสูงพอที่จะจูงใจให้ภาคเอกชนดำเนินการด้วยตนเองเช่น การอนามัยในชุมชน การสังคมสงเคราะห์และการป้องกันประเทศ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงความเป็นอยู่ตามมาตรฐานของประชาชนในระบบสังคมเศรษฐกิจ ดังนั้นหากมองในแง่ของการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือหาเงิน (Revenue Raising Tool) เพื่อนำไปใช้จ่ายโดยรัฐบาลแล้ว เรื่องของภาษีอากรถือได้ว่าเป็นเรื่องทางการเมืองเพราะการตัดสินใจทางการเมืองเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกำหนดระดับการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาล และกำหนดว่าใครจะเป็นผู้จ่าย และใครจะเป็นผู้แบกรับภาระค่าใช้จ่ายเหล่านี้มากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร

นอกจากนี้ภาษีมียังแต่เป็นเครื่องมือหาเงินของรัฐบาลเพื่อนำไปใช้จ่ายในการให้บริการสาธารณะเท่านั้น แต่ภาษียังเป็นเครื่องมือการกระจายรายได้ (Redistributive tools) ด้วยในการนี้ภาษีสามารถสะท้อนถึงจุดยืนในอุดมคติของสังคมนั้นๆ ด้วยเช่น “การให้ตามความขัดสนและการเก็บภาษีตามความมั่งมี” ในสังคมตะวันตกหลายประเทศหรือ “การร่วมกันจ่ายเพื่อสังคมสมานฉันท์” ดังเช่นในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย อย่างไรก็ตามในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาปรัชญาทางการเมืองที่ครอบงอมความคิดของสังคมในประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลก คือทางเลือกของปัจเจก (Individual Choice) และเสรีภาพ (Freedom) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ระบบเศรษฐกิจเสรีแบบทุนนิยม (Capitalist Economy) ซึ่งมีนัยว่าบทบาทของภาครัฐในระบบเศรษฐกิจจะต้องลดน้อยลงและการจัดเก็บภาษีก็ต้องลดน้อยลงไปด้วย สืบเนื่องจากกระแสทุนนิยมทั่วโลก อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางระบบภาษีคือการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก บรรษัทข้ามชาติสามารถเลือกสถานที่ที่จะตั้งบริษัทสาขาได้อย่างง่ายดายขึ้นด้วยความต้องการให้อุตสาหกรรมภายในประเทศมีความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงมีแนวโน้มที่จะต้องลดอัตรา

ภาษีที่จัดเก็บจากนิติบุคคล แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลในแต่ละประเทศก็ยังคงเผชิญกับข้อจำกัด และความท้าทายทางการคลังในการเอื้ออำนวยด้านสวัสดิการให้แก่ประชาชน¹²

กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศ ในเชิงศาสตร์ นักวิชาการตระหนักดีว่ากฎหมายมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด มิใช่เป็นเนื้อหาของศาสตร์ที่แยกเป็นเอกเทศออกไปจากศาสตร์ทางสังคม จึงได้เกิดสาขาวิชาที่เรียกว่ากฎหมายกับการพัฒนา (law and development) และสังคมวิทยากฎหมาย (Sociology of Law) ซึ่งมีธรรมชาติของศาสตร์เป็นสหสาขาวิชาและกฎหมายในฐานะที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งในสังคมโดยเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับข้อเท็จจริงต่างๆ ในสังคมว่าเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันอย่างไร (cause and effect) อีกนัยหนึ่งกฎหมายมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม (cause) และเป็นผล (effect) ที่ต้องบัญญัติขึ้นให้สอดคล้อง หรือมีให้ขัดขวางกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วในสังคม และการพัฒนากฎหมายของแต่ละสังคมนั้นจำเป็นต้องอาศัยศาสตร์ต่างๆ เข้าช่วยในการวิเคราะห์เช่น เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา รวมถึงศาสตร์ด้านการศึกษา หรือแม้กระทั่งวิทยาศาสตร์ก็เริ่มมีผู้นำเอามาใช้ในการวิเคราะห์กฎหมาย¹³

เพื่อสร้างความเข้าใจต่อการศึกษาในการวิเคราะห์การบริหารราชการ และการกำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ผู้เขียนจึงได้ศึกษาบริบทต่างๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ กรอบแนวทางของแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อประเมินความเป็นได้ว่าประเทศไทยจะเดินทางไปถึงเป้าหมายในอีก 20 ปีข้างหน้าหรือไม่ ซึ่งรายละเอียดที่ได้ทำการศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

2.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 1-12)

2.1.3 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

2.1.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

*มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน*

¹² เอื้อมพร พิชัยสนธิ, การคลังประยุกต์กับเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงไป, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2557, หน้า 68

¹³ ชนิดา รักษ์พลเมือง, เพ็งอ้าง, หน้า 7

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ...

(4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

() ...

(9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาที่พึงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับ การศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความ ถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้ มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์เงินเข้ากองทุน ได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่ง กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็น อิสระ และกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังกล่าว

มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแล และจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย บัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้ เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ รูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการ ดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่าง น้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และ อำนาจตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ ดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ หรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเอง โดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวมการป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการป้องกัน การก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

2.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 1-12)¹⁴

เนื่องด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันได้มีการจัดทำมาแล้วทั้งสิ้น 12 ฉบับ และในแต่ละฉบับจะมียุทธศาสตร์ในหลายๆ ด้านเพื่อเป็นแนวทางในการที่ภาครัฐจะได้ดำเนินการตามกรอบ และนโยบายการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อที่ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป็นการขยายโอกาสในด้านต่างๆ อาทิ

¹⁴ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=index, (เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562)

การค้าและการลงทุนของไทยให้เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็จะดำเนินการในด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึงทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้าเนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรมและบริการสู่การใช้องค์ความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อยทำให้ฐานการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำประกอบกับประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้านที่สำคัญได้แก่ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการสาธารณสุขและบริการสาธารณสุข สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูง ดังนั้นผู้เขียนจึงจะขอหยิบยกยุทธศาสตร์ที่มาจากความเกี่ยวข้องในด้านการศึกษาด้านวิชาชีพเพื่อให้ตรงกับประเด็นที่ได้ทำการศึกษาไว้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2504–2506)

ในด้านการศึกษาและสาธารณสุขจะขยายกิจการให้ประสานกับพัฒนาการเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้นจะส่งเสริมอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ เพื่อฝึกฝนผู้ที่จะประกอบอาชีพให้มีความชำนาญในทางปฏิบัติงานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2507–2509)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 มุ่งเน้นการพัฒนา 2 ช่วงการเรียนรู้คือ

1.1 ช่วงมัธยมศึกษาที่มีการริเริ่มโครงการโรงเรียนเกษตรกรรม โรงเรียนเทคนิคเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านกำลังคนที่จะใช้ในทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะ 15 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2509 - 2524) และ

1.2 ระดับอุดมศึกษามีโครงการที่สำคัญคือปรับปรุงการเรียนแพทย์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราช คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์และคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ การเปิดมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น) การวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในระดับบัณฑิตชั้นปริญญาโทใน 4 สาขา คือ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารธุรกิจ การสถิติประยุกต์ และเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดในการปรับระดับการศึกษาภาคบังคับจาก 4 ปี เป็น 7 ปีทั่วประเทศภายในระยะเวลาอันเหมาะสมเพื่อให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน และให้มีมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในเรื่องการศึกษาถูกจัดอยู่ในบทที่ 16 โดยมีเนื้อหาหลักทั้งหมด 18 ข้อ ซึ่งในยุคนี้นักวิชาการมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนทุกระดับให้มีปริมาณและคุณภาพเป็นส่วนสัดตรงตามความต้องการในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นจึงส่งเสริมโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ การพัฒนาครู และการปรับปรุงแผนการศึกษาสาขา วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2516 - 2519 มุ่งเน้นการศึกษาด้านเกษตรกรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศ การศึกษาวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และส่งเสริมการศึกษาพลานามัย เพื่อให้ประชาชนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา การศึกษาได้กำหนดวงเงินพัฒนาไว้ 95,285 ล้านบาท หรือร้อยละ 37.8 ของงบประมาณทั้งสิ้น เทียบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ร้อยละ 32.8 จะเน้นในด้านการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาโดยการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การขยายการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจ และส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และฝึกอบรมวิชาชีพให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานมุ่งเน้นการกระจายการบริการสังคมทางด้านการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์และด้านอาหาร และโภชนาการไปสู่ชนบทเพื่อสนับสนุนนโยบายการกระจายรายได้ การแก้ปัญหาการว่างงาน และการลดอัตราการเพิ่มของประชากร

5. การพัฒนาการศึกษาในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

การพัฒนาการศึกษาในช่วงของแผนที่ 4 นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเร่งพัฒนาการศึกษาทุกระดับ และประเภทให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของประเทศ และให้สนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางสังคมและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งให้การศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพของพลเมืองโดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นจึงมีการออกนโยบายเปลี่ยนระบบโรงเรียนจากแบบ 4 : 3 : 3 : 2 (3) เป็นแบบ 6 : 3 : 3 ในปีการศึกษา 2521 ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเน้นคุณภาพการเรียนและการผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา

6. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

รัฐบาลมองเห็นความจำเป็นในการพัฒนาฝีมือแรงงานจึงออกสิทธิประโยชน์ด้านภาษีเพื่อเอื้อประโยชน์แก่นายจ้าง และส่งเสริมให้มีอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

บริการระดับหมู่บ้านจากทุกตำบลเผยแพร่ความรู้ประชากรศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อสร้างความรู้ด้านการอนามัยมีการจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ โรงเรียนสารพัดช่าง

เป็นครั้งแรกของไทย ที่มีการวางแผนทางการอนุบาลศึกษา รัฐจะศึกษาและวิจัยแต่รัฐจะไม่ดำเนินการโดยได้ส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนประถมศึกษาให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัยโภชนาการ สติปัญญา บุคลิกภาพและจริยธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาและสังคม งานปรับปรุงกฎหมายและสิ่งจูงใจ เช่น ด้านภาษีจะให้มีการดำเนินการในมาตราสำคัญๆ ให้การลดหย่อนการหักชำระภาษีเงินได้ของนายจ้างหรือผู้บริจาคตในกรณีต่างๆ เช่น

1. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้บริการวางแผนครอบครัวแก่ลูกจ้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริการอนามัยทางกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
2. ค่าใช้จ่ายที่บริจาคตให้แก่โครงการเพื่อพัฒนาฝีมือของแรงงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพประชากรวัยทำงาน
3. ค่าใช้จ่ายที่บริจาคตให้แก่โรงเรียนในการจัดอาหารสำหรับเด็กในวัยเรียนที่ยากจนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพประชากรวัยเด็ก

7. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้มีการวางแผนทางปฏิบัติเกี่ยวกับแรงงานเด็ก โดยเด็กทุกคนจะได้รับการดูแลคุ้มครองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติแรงงาน มีการกำหนดแนวทางการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา การให้ความรู้ประชาชนเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ยามสูงอายุ (เกษียณ) และสำหรับวัยทำงานมีการศึกษาแบบครบวงจรทั้งในด้านวิชาการอาชีพการตลาด การจัดการ การลงทุน การเงินและการบัญชี เพื่อส่งเสริมการสร้างงาน การประกอบอาชีพส่วนตัว และการรวมกลุ่มกันประกอบธุรกิจการอาชีพขนาดเล็กรวมทั้งการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และในด้านภาษีที่น่าสนใจคือ

1. ภาษีที่เก็บจากเงินได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
 - 1.1 พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างอัตราภาษีให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงรายได้ที่รัฐจะได้รับผลของภาษีต่อแรงจูงใจในการทำงาน และผลของอัตราภาษีต่อการหลีกเลี่ยงภาษี
 - 1.2 พิจารณาขยายฐานภาษีอากรให้กว้างขวางโดยลดรายการรายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีให้เหลือน้อยที่สุด และโดยการปรับปรุงระบบการจัดเก็บและระบบการตรวจสอบภาษี
 - 1.3 พิจารณาลดผลบิดเบือนของภาษีต่อการจัดสรรทรัพยากรโดยการจัดระบบภาษีให้เป็นกลางที่สุดเท่าที่จะทำได้ทั้งนี้รวมถึงความเป็นกลางระหว่างอุตสาหกรรมระหว่างรูปแบบธุรกิจ และระหว่างตราสารทางการเงินต่างๆ

1.4 ปรับปรุงกฎหมายภาษีและระเบียบปฏิบัติในการเสียภาษีรวมทั้งวิธีการกระบวนการและขั้นตอนในการเสียภาษีให้เข้าใจง่ายปฏิบัติตามและตรวจสอบการปฏิบัติได้ง่าย เพื่อลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดเก็บภาษีและค่าใช้จ่ายของสังคมในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

2. ภาษีเงินได้นิติบุคคล

2.1 พิจารณาปรับปรุงอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้เอื้ออำนวยต่อการผลิตและการลงทุนภายในประเทศทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลของภาษีต่อต้นทุนของทุน และระบบภาษีของประเทศไทยเทียบกับของประเทศเพื่อนบ้านประเทศคู่แข่งและประเทศคู่ค้าของไทย

2.2 ทบทวนการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรสำหรับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยคำนึงถึงต้นทุนทางการคลังประโยชน์ของกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมต่อเศรษฐกิจโดยรวม ความจำเป็นของการให้สิทธิประโยชน์ และการให้สิทธิประโยชน์ของประเทศคู่แข่ง

2.3 พิจารณาขยายฐานภาษีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐวิสาหกิจ

3. ภาษีที่เก็บจากทรัพยากร

3.1 พิจารณาจัดเก็บภาษีทรัพย์สินภาษีมรดกและภาษีการให้ทั้งนี้โดยคำนึงถึงรายได้ของรัฐ ความเป็นธรรมในสังคม และผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงาน การออมและการลงทุนภาคเอกชน

4. ภาษีที่เก็บจากสินค้าและบริการที่ผลิตหรือบริโภคภายในประเทศ (ภาษีการค้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม)

4.1 เพื่อลดอุปสรรคในการพัฒนาการผลิตภายในประเทศอันเกิดจากการซ้ำซ้อนของภาษีการค้าเพื่อลดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการมีภาษีการค้าหลายอัตรา เพื่อขจัดอุปสรรคในการส่งออกอันเกิดจากการคืนภาษีการค้าให้สินค้าส่งออกไม่ครบถ้วน และเพื่อขจัดความยุ่งยากในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีการค้าที่สลับซับซ้อนสมควรจะได้พิจารณาภาษีการค้าและนำเอาภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวควรมีอัตราเดียวที่ใช้กับสินค้าและบริการทุกชนิด และกำหนดอัตราศูนย์สำหรับสินค้าส่งออกสำหรับสินค้าใดที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจที่จะเก็บภาษีสูงกว่าอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มให้เก็บภาษีสรรพสามิตเสริมเติมจากภาษีมูลค่าเพิ่ม

8. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ส่งเสริมการศึกษาไปคู่กับการสาธารณสุข เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ภาคอุตสาหกรรมเริ่มต้นการแรงงานที่มีความรู้ขั้นต่ำที่มัธยมศึกษา ขาดแคลนแรงงานเทคนิคที่มีฝีมือและประสบการณ์ในสาขาอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิศวกรรมเครื่องกล

โลหะการ ไฟฟ้า เคมี เครื่องมือวัดและควบคุมโยธาคอมพิวเตอร์) ด้านการตลาดและการจัดการธุรกิจ
ท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมการแพทย์ และเกษตรสมัยใหม่

ปัญหาเสพติดที่มาพร้อมสังคมเมืองแม้มีรายได้มากขึ้นเมื่อย้ายเข้าเมือง
แต่มีความกระจุกตัวประชาชนขาดความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บที่สามารถป้องกันได้ ขาดความรู้และไม่
ระวังเรื่องยาเสพติดการศึกษาในยุคนี้จึงมุ่งเน้นการอนามัย การแพทย์ วิทยาศาสตร์ การสร้าง
สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ตีรวมถึงโภชนาการ

ขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี มีการเน้นภาษาอังกฤษใน
หลักสูตรการสอนปรับปรุงอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการและห้องสมุด และเนื่องจากมีการขาดแคลนอาจารย์
ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ ทันตแพทย์ศาสตร์ จึงการให้สิทธิ์อาจารย์ที่
เกษียณอายุแล้วได้ทำการสอนต่อจนอายุ 65 ปี

9. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของ
สังคมไทยที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือช่วยพัฒนา
ให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนามาเป็นการพัฒนาแบบองค์
รวม มีกระบวนการที่จะเชื่อมโยงมิติต่างๆ ของการพัฒนาตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วน
ร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา อย่างไรก็ตามในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศต้องเผชิญ
กับวิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย พ.ศ. 2540 หรือเรียกทั่วไปในประเทศไทยว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” เป็น
วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคนและสังคมโดยรวม ทำให้ต้องมีการปรับแผนเพื่อแก้ไข
วิกฤตของประเทศโดยเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การลดผลกระทบต่อพัฒนาคนและ
สังคม โดยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และกลับสู่สมดุล และการปรับระบบบริหาร
จัดการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะปานกลางอย่าง
ต่อเนื่องส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวอย่างช้าๆ และมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง เศรษฐกิจขยายตัว
เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 ในปี 2543 จากที่เคยหดตัวต่ำสุดถึงร้อยละ 10.2 ในปี 2541 แต่ยังคงมีปัญหาใน
ภาคการเงินและอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาหนี้สาธารณะ และปัญหาการขาดดุลงบประมาณ เศรษฐกิจ
ไทยยังมีการพึ่งพิงทุนเทคโนโลยี และตลาดต่างประเทศสูง ฐานการผลิตหลักของประเทศยังอ่อนแอไม่
มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานวัตกรรม ทั้งไม่
สามารถรับถ่ายทอดและแปรทุนเทคโนโลยีมาใช้ในการต่อยอดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อเสริมรากฐานของประเทศให้แข็งแรง รัฐได้ออกระเบียบปฏิบัติในการ
ดูแลเด็กเล็กก่อนเข้าโรงเรียนมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระวิชา และกระบวนการเรียนรู้ในวิชาสำคัญที่
เป็นนโยบายเร่งด่วน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา และคอมพิวเตอร์ ในด้านการเงินรัฐออก

นโยบาย การใช้มาตรการภาษีสนับสนุนให้มีหนังสือ อุปกรณ์สร้างเสริมการเรียนรู้และอุปกรณ์กีฬา นอกจากนี้มีการนำเทคโนโลยีการสอนทางไกลมาใช้ในการศึกษาเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนครู

คนไทยทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่มากขึ้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมอย่างเต็มภาคภูมิในกระบวนการพัฒนาประเทศ เด็กไทยทุกคนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัยรวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมที่มีคุณภาพคนไทยมีขีดความสามารถพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ คนในวัยหนุ่มสาวได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำอย่างทั่วถึงถ้วนหน้าคนไทยจะมีคุณภาพมีความรู้ความสามารถรู้จักตัวเอง รู้เท่าทันโลกและมีศักยภาพที่จะปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต

ในภาคอุตสาหกรรมมีการสร้างทีมนักวิจัยและเครือข่ายการวิจัยที่เชื่อมโยงกับนักวิจัยต่างประเทศ สนับสนุนแผนงานรองรับแรงงานสตรีศักยภาพของคนไทย และระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คนไทยมีการศึกษาสูงขึ้นจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 6.6 ปี ในปี 2539 เป็น 7 ปี ในปี 2541 และอัตราการเข้าเรียนหนังสือของเด็กมีแนวโน้มดีขึ้นทุกระดับชั้นในด้านสุขภาพอนามัยพบว่าคนไทยมีอายุคาดหมายเฉลี่ยสูงขึ้นโดยในปี 2541 เพศชายและเพศหญิงมีอายุคาดหมายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 70.1 ปี และ 75.2 ปีตามลำดับ อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษาของคนไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากการศึกษาของแรงงานไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ร้อยละ 68.4 อยู่ในชั้นไม่เกินระดับประถมศึกษา ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการเพิ่มสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับการพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานได้กว้างขวางขึ้นแต่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้เพียงเฉพาะแรงงานในระบบเท่านั้นยังไม่สามารถดำเนินการไปถึงกลุ่มแรงงานนอกระบบ และแรงงานภาคเกษตรซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศได้

10. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพ และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคมได้ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของคนไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของกระจายรายได้รุนแรงขึ้น กล่าวคือภาวะความยากจนที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงก่อนวิกฤตกลับเพิ่มสูงขึ้น การกระจายรายได้ก็แย่ง จำนวนคนว่างงานก็มีเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตเกือบ 1 ล้านคน นอกจากนี้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัญหารุนแรงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมไทยก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประชาชน ชุมชน องค์กรภาคประชาชนต่างๆ ตื่นตัว และเข้ามามีบทบาทร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยมีการรวมกลุ่มของประชาสังคมในหลายรูปแบบอย่างเข้มแข็งมีการขยายเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง และมีการทำงานร่วมกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกด้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดความสงบสุขในสังคมแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบสุขภาพที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การพัฒนาคุณภาพครูอาจารย์ เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพและคุณธรรมการปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริง และสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีโรงเรียนที่สอนการศึกษาของศักราช คือกระบวนการบูรณาการความรู้ภายนอก (ศาสตร์ต่างๆ) และภายใน (ชีวิต) เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติที่ฝึกได้ของมนุษย์ การผลิตกำลังคนและฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน เทคโนโลยีสมัยใหม่ และพร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจยุค

ใหม่ การคุ้มครองแรงงานทั้งในและนอกระบบ และส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนจัดสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการใช้มาตรการป้องกันแก้ไขและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายตลอดจนการปลูกจิตสำนึกความรักชาติ และความเป็นไทยอย่างกว้างขวาง และจริงจังโดยมีแนวทางการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมแห่งศีลธรรมและฐานความรู้โดยที่ “คน” หรือ “ทุนมนุษย์” เป็นทุนสังคมที่สำคัญที่สุด และมีบทบาทเป็นทั้งผู้สร้างการพัฒนา และผู้ได้รับผลจากการพัฒนาจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา โดยเริ่มจากการเสริมสร้าง “สุขภาวะ” ของประชาชนให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีที่สามารถดูแลตนเองได้ และมีกำลังทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และให้ความสำคัญต่อการสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ” ของคนโดยเสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัว (บ้าน) สถาบันทางศาสนา (วัด) และสถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ในการยึดเหนี่ยวจิตใจสร้างศรัทธาและปลูกฝังให้คนหยั่งลึกใน “ศีลธรรมพื้นฐาน” คือ “การเคารพในศักดิ์ศรี คุณค่า สิทธิและหน้าที่ของความเป็นคนอย่างเท่าเทียมกัน” ยึดมั่นในคุณความดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นสำนึกใน “คุณธรรม” มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์สุจริตความไม่โลภและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความเมตตา ความรู้รักสามัคคี ความรักชาติ และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและมี “ความเพียร” คือความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีสติ ปัญญาและรอบคอบอันจะทำให้ดำเนินวิถีชีวิตอย่างมีความสุขรู้จักประมาณตนมีเหตุผลและรอบคอบระมัดระวังนำไปสู่ “สังคมแห่งศีลธรรมความดี” ที่มีความสมดุลระหว่าง “โลกวัตถุ” กับ “จิตวิญญาณ” และมีความสันติสุขพร้อมไปกับการพัฒนาคนให้มี “ปัญญาหรือความรู้” ให้รู้ตัวเองและรู้นอกตัวโดยเชื่อมโยงฐานความรู้ในตัวคนจากชีวิตจริงเข้ากับฐานความรู้ในหลักวิชาอย่างบูรณาการให้รู้รอบด้านกระตุ้นให้ใฝ่รู้ และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาในตัวคนที่มีหลากหลาย และถ่ายทอดเป็นภูมิปัญญาเปิดเผยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม และองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพ และโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศนำไปสู่ “สังคมแห่งการเรียนรู้” อันจะเป็นภูมิคุ้มกันให้คนมีความรอบรู้เท่าทันและพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกได้

ขณะเดียวกันพัฒนา “สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้” อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย และสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์โดยให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีในแนวพืงตนเอง หรือมีความได้เปรียบทางการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นลำดับแรกเน้นเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการผลิตมากกว่าการบริโภคของประชาชนโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย หรือเน้นเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์จากทุนทรัพยากรธรรมชาติและทุนมนุษย์อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมโดยใช้

ประโยชน์จากศักยภาพของทุนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว และจากทุน “วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น” ที่มีคุณค่าหลากหลายซึ่งต้องรักษาและสืบสานสู่คนรุ่นหลัง โดยนำมาต่อยอดผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ให้เป็นจุดแข็งในการสร้างสรรค์คุณค่าเพิ่มในการผลิตสินค้าและบริการของไทยรวมตลอดทั้งพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพความได้เปรียบในการผลิตสินค้าไทย อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุและนาโนเทคโนโลยี เพื่อสร้างรากฐานของอุตสาหกรรมไทยให้สามารถพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีได้มากขึ้นลดการพึ่งพาความรู้และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ อันจะเป็นการเพิ่มผลิตภาพและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศรวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อภัยคุกคามที่เกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วของโลก

การพัฒนาด้านการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71.2 ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.3 แต่คุณภาพการเรียนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอดรวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ

คนไทยได้รับโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้นแต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร ร้อยละ 22 ของหมู่บ้านทั่วประเทศมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมีมากขึ้น คนไทยมีคอมพิวเตอร์ใช้ 57 เครื่องต่อประชากรพันคนแต่ต่ำกว่า อเมริกาที่มีอัตรา 763 เครื่องต่อประชากรพันคน การเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 116.7 คนต่อประชากรพันคนแต่ยังคงต่ำกว่า 6 เท่าเมื่อเทียบกับประเทศไอซ์แลนด์ซึ่งเข้าถึงเครือข่ายสูงที่สุดในโลก ขณะที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถในการอ่านเขียนและคำนวณในเบื้องต้นที่นำไปสู่การคิดเป็นทำเป็นเพียงร้อยละ 60 ของประชากร

11. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

เพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทันแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติคือ

1. การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงก้าวสู่สังคม

ฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในขณะเดียวกันมุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาพที่ดีควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

2. การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์และศีลธรรมภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการและ

3. พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ โดยเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน และจัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานสู่ระดับวิชาชีพ

รัฐวางนโยบายสำคัญในการสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกสาขาให้เป็นระบบอาทิ การกำหนดมาตรการจูงใจที่มุ่งสนับสนุนให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ด้วยการยกเว้นภาษีทุกประเภทที่เกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาทุกสาขา การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการจูงใจอาทิ การลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ร่วมลงทุนและส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เป็นต้น รวมถึงได้ปรับปรุงกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เอื้ออำนวย และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

12. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 – 10 สังคมไทยได้อัญเชิญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมเพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน ระดับภาคและระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวาง

และต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศรวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคน หรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ ดังนี้

คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยแต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญา ด้านคุณภาพการศึกษา และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพผลการพัฒนาตามช่วงวัยพบว่ากลุ่มวัยเด็ก ระดับเซาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยลดลงจาก 91 เป็น 88 ในช่วงปี 2540 - 2552 (องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ที่ 90 - 110 ขณะเดียวกันยังมีภาวะโภชนาการกินและโรคอ้วนจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมซึ่งคาดว่าอีก 10 ปีข้างหน้า 1 ใน 5 ของเด็กปฐมวัยจะเป็นโรคอ้วนส่วนเด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50.0 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้จากพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่กลุ่มวัยทำงานภาพรวมกำลังแรงงานมีการศึกษาสูงขึ้นแต่การเรียนต่อในสายอาชีพศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลางของประเทศ ขณะเดียวกันอัตราเพิ่มของผลิตภาพแรงงานในช่วงปี 2540 - 2551 โดยเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.8 นับเป็นจุดอ่อนต่อการขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และเพิ่มผลิตภาพ

โดยรวมของประเทศ อีกทั้งแรงงานในกลุ่มอายุ 25 - 59 ปี ที่เป็นวัยใช้กำลังแรงงานยังขาดการออกกำลังกายโดยมีเพียงร้อยละ 19.7 เท่านั้นที่ออกกำลังกายกลุ่มวัยสูงอายุแม้จะมีอายุยืนยาวขึ้นแต่ประสบปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้นโดยพบว่าร้อยละ 31.7 ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือเบาหวานร้อยละ 13.3 และหัวใจร้อยละ 7.0 ส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของภาครัฐในอนาคต

แนวทางการพัฒนาจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มในอนาคตสะท้อนให้เห็นความเสี่ยงที่อาจเกิดทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง สถาบันทางสังคมและปัจเจกบุคคล จำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและภูมิภาคโดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน ดังนั้นช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความเพียรมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่ง และเอื้อต่อการพัฒนาคนดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีการสั่งสมทุนทางปัญญา เชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

1.1 พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรมโดย

(1) เตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ร่างกายและจิตใจผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสุขด้วยการกระตุ้นให้ได้คิดและลงมือทำด้วยตนเอง เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง และปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

(2) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั้งในชุมชน สถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับภูมิสังคม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนสามวัย

1.2 พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดย

(1) พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคมโดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้ง

ด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทยและเรื่องอาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้มีทักษะในการคิด วิเคราะห์แก้ปัญหาเฉพาะหน้า และรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิด สร้างสรรค์ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

(2) ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศสามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลักรวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้านตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

(4) เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพสามารถดึงดูคนเก่งและดีมีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือครูสอนดีเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ครูอื่นๆ จัดให้มีระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการปรับวิธีประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปรับระบบการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพมาตรฐานอย่างจริงจัง

(5) เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และถูกต้องให้แก่เด็กโดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นสามารถจัดการควบคุมดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมมีความรู้ความเข้าใจในหลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพตลอดจนมีการพัฒนาสุขภาพิบาลโรงเรียนโดยจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะเอื้อต่อการมีสุขภาวะมีการควบคุมดูแล และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีปลอดภัยจากโรคการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุต่างๆ

1.3 พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดย

(1) พัฒนากำลังแรงงานในภาคเกษตร โดยจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยี

สมัยใหม่อย่างครบวงจร ทั้งการจัดหาพื้นที่ทำการเกษตรตามความถนัดมีแหล่งทุนสนับสนุนและมีทักษะความรู้ด้านธุรกิจและการตลาดควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก และแรงจูงใจให้เยาวชนเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมอย่างมีศักดิ์ศรีเพื่อให้ภาคการเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ

(2) สนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัยผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมในสาขาต่างๆ สร้างเครือข่ายนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนต่อยอดสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสินค้าและบริการที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันเป็นระบบรวมทั้งการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

(3) พัฒนากำลังแรงงานระดับกลาง โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การสร้างแรงจูงใจปลูกฝังค่านิยมในการเรียนสายอาชีพ และการประกอบอาชีพอิสระ การยกระดับคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษารวมทั้งสร้างเครือข่ายการผลิต และพัฒนากำลังแรงงานกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถานประกอบการสถาบันเฉพาะทางควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับนานาชาติ

(4) จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับการเรียนรู้กับคุณวุฒิวิชาชีพตามระดับความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคน ที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากลเพื่อให้แรงงานมีสมรรถนะ และมีเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจนตลอดจนสนับสนุนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม

(5) เตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์ และลดผลกระทบที่จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา

(6) เร่งปรับปรุงการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติให้เป็นระบบ ทั้งการจัดระเบียบแรงงานไร้ฝีมือการดึงดูดแรงงานที่มีความรู้ และทักษะสูงเข้ามาทำงานในประเทศ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลของแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการบริหารจัดการแรงงานได้อย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งการจัดบริการทางสังคมให้กับแรงงานข้ามชาติตามความเหมาะสมและเป็นธรรม

(7) จัดให้มีการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสร้างความชัดเจนในบทบาท และภาระงานของข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีผลผลิตสูงขึ้นรวมทั้งปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลของภาครัฐ

1.4 สอดแทรกการพัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ สู้วัฒนธรรมการเกื้อกูลเสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรม ความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝัง จิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัยควบคู่กับการพัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงาน และเตรียมพร้อมสู่การ เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนรวมทั้งการพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพและความถนัด

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งที่เป็น วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่

2.1 สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัยควบคู่กับการส่งเสริมให้ องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์สื่อสารด้วย ภาษาที่เข้าใจง่าย

2.2 ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน

(1) จัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพยืดหยุ่นหลากหลาย เข้าถึงได้ง่ายที่สัมพันธ์สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น โดย เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเรียนรู้เป็นกลุ่มจนติดเป็นนิสัย ใฝ่เรียนรู้

(2) มีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ปรับระบบการวัด ประเมินผลผู้เรียน และระบบการเข้ารับการศึกษาต่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางเลือกในประชากร ทุกกลุ่มตามศักยภาพของผู้เรียน

(3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการใช้มาตรการทางภาษีในการสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้และเป็นช่องทางสำหรับคน ทุกกลุ่มวัยแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

2.3 สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิต

(1) เสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชนและประเทศ โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมและบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับภูมิสังคม และพัฒนาระดับศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ สู่ภูมิภาคและชุมชนรวมทั้งการปรับปรุง และผลักดันกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตลอดจนมาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(2) พัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไปอาทิ สถานศึกษา ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬาและนันทนาการรวมทั้งเปิดพื้นที่/เวทีสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิด และนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์โดยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชนและประชาชนให้เข้าถึงอย่างสะดวก และใช้บริการได้เต็มศักยภาพมีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้

(3) พัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งจากผู้รู้ ประชาชนชาวบ้าน และจัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตลอดจนเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(4) สร้างโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาคนทุกคนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็กเยาวชนและประชาชนที่อยู่นอกระบบ ทั้งที่เป็นเด็กในวัยเรียนที่ออกกลางคัน เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสเพื่อส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือให้ได้เรียนรู้ตามศักยภาพ และตามสภาพแวดล้อม รวมทั้งประชาชนที่ต้องการทักษะเพิ่มเติมในการประกอบสัมมาอาชีพโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัดและในระดับท้องถิ่นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบและการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

13. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)

การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็น 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติโดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปีพร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่สุดที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติในลำดับแรกที่ขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้ในที่สุด โดยมีกลไกตามลำดับต่างๆ และกลไกเสริม

อื่นๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องบรรลุใน 5 ปีแรกอย่างชัดเจนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุในระยะ 5 ปีนั้นได้พิจารณาและวิเคราะห์การต่อยอด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการต่อไปอีกใน 3 แผนจบจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 15 ในช่วงปี พ.ศ. 2575 - 2579 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาจะบรรลุเป้าหมายอนาคตประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี พ.ศ. 2579 ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งในระดับภาพรวมและรายสาขาของการพัฒนาจึงเป็นรายละเอียด และองค์ประกอบของเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีในทุกด้านโดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อๆ ไปก็จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนามารับช่วงเมื่อผ่าน 5 ปีแรกของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผ่านไป

2.1.3 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติเกิดขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 โดยในมาตรา 65 กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติขึ้น

มาตรา 65 รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้อง และบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมี ในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมิขัดแย้งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ซึ่งต่อมาได้มีพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560 ขึ้น และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม พุทธศักราช 2561 เป็นต้นไป

โดยยุทธศาสตร์ชาติแบ่งเป็น 6 ด้านด้วยกันแต่ความสำคัญในด้านการศึกษานั้นจะจัดอยู่ในด้านที่ 3 คือยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในบทนำได้กล่าวไว้ว่า

“ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่

ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบโดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนา และยกระดับคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพซึ่งคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุมด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัชยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ดังนั้นเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพ และเหมาะสมยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุมประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ ทั้งในส่วนของปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน 'วิถี' การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้วรวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายตลอดจนพัฒนา และรักษา

กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพเพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเองพร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไปโดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคม และพัฒนาประเทศในการใช้กิจกรรมนันทนาการ และกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจร และมีคุณภาพมาตรฐานรวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ”

ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการศึกษานั้นจะมีด้วยกัน 7 หัวข้อใหญ่ซึ่งรายละเอียดจะขอยกหัวข้อที่มีความสำคัญต่อการศึกษาของประเทศไทยดังต่อไปนี้

ในแผนยุทธศาสตร์ชาติหัวข้อที่ 4.1 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมที่พึงประสงค์โดยบูรณาการร่วมระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 7 หัวข้อย่อยแต่จะขอยกหัวข้อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.1.1 การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ ครอบครัวมีความอบอุ่น ดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มัธยัสถ์ อุดม ซื่อสัตย์ และแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวรวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

4.1.2 การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาสอดแทรกการ

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชา และในทุกกิจกรรมรวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะรวมถึง การรักษานบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม

ในหัวข้อที่ 4.2 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิง คุณภาพในทุกช่วงวัยตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงานและ วัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพมีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วย ตนเองในทุกช่วงวัย มีความ รอบรู้ทางการเงินมีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทาง การเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่ารวมถึงการพัฒนา และปรับทัศนคติให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข และเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 4 หัวข้อย่อยและทั้ง 4 หัวข้อย่อยทุกหัวข้อก็มีส่วน เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.2.1 ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การ ส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และให้มีการลงทุนเพื่อ การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

4.2.2 ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนา ทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความสามารถในการ แก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาหรืออาชญากรรมต่างๆ มีความ คิด สร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความ ยืดหยุ่นทางความคิดรวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถใน การใช้เทคโนโลยี และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการ เรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละ ช่วงวัย และนำไปปฏิบัติได้ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับ โลกการทำงานรวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของ ประเทศมีทักษะชีวิตสามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่ เป็นพหุวัฒนธรรม

4.2.3 ช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพทักษะและสมรรถนะ แรงงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงิน และมีการออมการรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้เพื่อพัฒนาความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

4.2.4 ช่วงวัยผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุพร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม

ในหัวข้อที่ 4.3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 7 หัวข้อย่อยและทั้ง 7 หัวข้อย่อยทุกหัวข้อก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.3.1 การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการอาทิ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้

เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา ความรู้และทักษะทางศิลปะ และความรู้ด้านคณิตศาสตร์ และระบบคิด ของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิง บูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติมีการสะท้อนความคิด ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ การหล่อหลอม ทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทางรวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและ ทักษะชีวิต

4.3.2 การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับ บทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำ หน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และบริหารจัดการ สร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้ มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาคักยภาพ และสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้าน การสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการ พัฒนาผู้เรียนโดยตรง

4.3.3 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภทจัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกๆระดับ จัดโครงสร้าง การจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ และให้เอื้อต่อ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาคทั่วถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบ ประกันคุณภาพ การศึกษาโดยแยกออกจากระบบการประเมินและการ รับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้งมีการปฏิรูประบบการ สอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

มากกว่าการวัดระดับความรู้ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้าง และจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

4.3.4 การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น ผ่านการพัฒนาหลากหลาย อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และมีชีวิตรวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐานได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติ และแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอด หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

4.3.5 การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลกบนพื้นฐานของความเข้าใจกลุ่มลึกลงในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่า และมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชนและนักเรียน การฝังตัว และการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

4.3.6 การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.3.7 การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติในการให้บริการทางการศึกษา วิชาการและการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

ในหัวข้อที่ 4.4 การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายอาทิ ภาษา ตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านทัศนยะและมิติ ดนตรี กีฬา และการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยการ พัฒนา และรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อม และระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 3 หัวข้อย่อย และทั้ง 3 หัวข้อย่อยทุกหัวข้อก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.4.1 การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อมรวมทั้งสื่อตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุลมีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิตเกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับ และเห็นความสำคัญรวมทั้งมีกลไกคัดกรอง และส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียนระบบเสริมประสบการณ์การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลกทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม ศูนย์วิจัยศิลปตลอดจนการวิจัย

4.4.2 การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่างๆ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือการทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในรูปแบบการร่วมมือ การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนในหลายสาขาวิชาเพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าให้สามารถ

ต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่นๆ ทั่วโลกเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

4.4.3 การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวรตามความเหมาะสมของเป้าหมายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่างๆ รวมถึงผู้มีความสามารถที่มีศักยภาพสูงด้านต่างๆ ลูกหลานชาวต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยที่มีความสามารถพิเศษ และการรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษจากทั่วโลก และผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพหรือทักษะสูงในสาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศควบคู่กับการรักษาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยได้แสดงศักยภาพ และใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ

ในหัวข้อที่ 4.5 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการ สุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทย มีสุขภาวะที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม

ซึ่งในหัวข้อที่ 4.5 ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในด้านการศึกษาโดยตรง ขอเข้าสู่ในข้อถัดไปคือ

ในหัวข้อที่ 4.6 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างคามอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 4 หัวข้อย่อย และทั้ง 4 หัวข้อย่อยทุกหัวข้อก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.6.1 การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย โดยส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย

โดยเริ่มจากการสร้างและพัฒนาบุตรที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพในกลุ่มประชากรวัยเจริญพันธุ์ทุกกลุ่มให้มีประชากรที่มีคุณภาพ รวมถึงการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่างๆ โดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็ง โดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัว ในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบายการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนสถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร และการดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนบทบาทของชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวรวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาท และจัดสรรทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมพลังครอบครัวควบคู่กับการปฏิรูปสื่อให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความ เข้มแข็งครอบครัว

4.6.2 การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน

4.6.3 การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่ มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมเอื้อแก่ครอบครัวทุก ลักษณะรวมถึงจัดให้มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวม แห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อ

ส่งเสริมการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณภาพตลอดจนการพัฒนา
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้ง่าย

4.6.4 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่
มีความเชื่อมโยง และบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ระหว่างกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคล
ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาตนเองสุขภาพและการพัฒนาอาชีพใน
ตลอดช่วงชีวิตเพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินงานการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละกระทรวงให้มีความเข้มแข็ง และ
ตอบโจทย์ประเทศเป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
ไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง
และศักยภาพบุคคลของประเทศนำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและ
ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมีทิศทาง และสอดคล้องกับการพัฒนา
ประเทศไทยในอนาคตรวมถึงข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่มี
ทักษะตรงต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต และใช้ประกอบการ
ตัดสินใจในการศึกษาต่อธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้
ประสบการณ์และทักษะเพื่อถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และทักษะให้
เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

และในหัวข้อสุดท้ายคือหัวข้อที่ 4.7 การเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาในการ
สร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็น
เครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชน อย่างครบวงจร และมีคุณภาพมาตรฐานการสร้าง
นิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความ
สามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดีพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งการพัฒนาทักษะด้าน
กีฬาสู่ความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของ
ประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

ซึ่งมีหัวข้อย่อยทั้งหมด 4 หัวข้อย่อย และทั้ง 4 หัวข้อย่อยทุกหัวข้อก็มีส่วน
เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ

4.7.1 การส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้
กลายเป็นวิถีชีวิตโดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่ม
พิเศษและผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออก
กำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความ
จำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบ

กิจกรรมนันทนาการตามความถนัด หรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิตเพื่อพัฒนาจิตใจสร้าง ความสัมพันธ์อันดีหล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี

4.7.2 การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกีฬาสร้างโอกาสและ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังให้มี คุณธรรมของความเป็นนักกีฬามีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยและรู้จัก การขอโทษรวมถึงการพัฒนาบุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพ และมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการ และเหมาะสมกับประชาชนทุก กลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

4.7.3 การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้าง และพัฒนานักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถสร้าง พื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพด้านกีฬา นันทนาการและ วิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติ และสร้าง แรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบ อาชีพและมีเส้นทางอาชีพที่มั่นคง ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัย และนวัตกรรมด้านการกีฬานันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬา การ จัดการความรู้และพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและ สนับสนุนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศกีฬาเพื่อการอาชีพและนันทนาการเชิง พาณิชยกรรม

4.7.4 การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับ การเติบโตของ อุตสาหกรรมกีฬา โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้าน การกีฬาและนันทนาการทั้งครู หรือผู้สอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬานักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬาตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคล กลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสได้ อย่างถูกต้อง และสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากร ทางการกีฬาและนันทนาการที่มีมาตรฐานของประเทศรวมทั้งสนับสนุน และเสริมศักยภาพรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬาและ นันทนาการ และการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการลงทุน และฐานการผลิต

ด้านอุตสาหกรรมกีฬาของภูมิภาคเอเชียควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ การสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการกีฬาและนันทนาการและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุผลตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดและแนวทางการพัฒนาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักโดยมีรายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

ปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น อาทิ ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น ความมั่นคงของชาติจึงมีได้ครอบคลุมเฉพาะมิติด้านการทหารหรืออำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งในแต่ละมิติล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การป้องกันภัยคุกคามเหล่านั้นจะต้องพิจารณาในมิติที่มีความเชื่อมโยงกัน และการดำเนินการเพื่อวางรากฐานและกลไกการสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันและป้องปรามภัยเหล่านั้นจะต้องเริ่มที่กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสังคมและประเทศชาตินั้น จำเป็นต้องวางรากฐานการสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติคือ สถาบันหลักของชาติอันประกอบด้วย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญที่อยู่คู่กับประเทศไทยมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นเสาหลักในการสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น เป็นศูนย์รวมจิตใจ ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การสร้างความเป็นธรรม ความปรองดองและความสมานฉันท์ในชาติรวมทั้งการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป คือการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ความรุนแรงในสังคมในรูปแบบต่างๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรค อุตบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อแก่นหลักของประเทศ โดยให้ความสำคัญในการรักษาและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ของคนในชาติและการ

เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนมุ่งส่งเสริมความมั่นคงทั้ง การป้องกันผลกระทบหรือลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคง แห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมประเด็นหลักสำคัญที่มีผลด้านความมั่นคงแก่ คนในชาติจะส่งผลให้ทุกคนมีจิตสำนึก ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกศตวรรษที่ 21 สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติและสงบสุขอันจะส่งผลให้สังคมและประเทศเกิดความมั่นคงธำรง รักษาอธิปไตยและผ่านพ้นจากภัยคุกคามต่างๆ ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลก ใน ศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัว และ รู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต และการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนจึง เป็นความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศต้องเร่งดำเนินการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยการผลิตและพัฒนากำลังคนในภาค การศึกษายังคงเป็นไปตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา ประกอบกับค่านิยม ของผู้เรียนที่ยังคงมุ่งเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีพและให้ความสำคัญกับปริญญาบัตรมากกว่า ความรู้และสมรรถนะในการทำงานหลังสำเร็จการศึกษา ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต่างๆ เน้นการผลิต บัณฑิตด้านสังคมศาสตร์ซึ่งดำเนินการได้ง่ายกว่าด้านอื่น และมุ่งเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะที่สำคัญจำเป็น เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและทักษะ ดิจิทัล และขาดสมรรถนะในการทำงานตามอาชีพ ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองและ พัฒนาผลิตภาพของงานเพื่อการพัฒนาประเทศได้ สภาวะการณ์นี้ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน การ ทำงานในระดับต่ำกว่าวุฒิการศึกษา และการขาดแคลนกำลังคนระดับกลางที่เป็นความต้องการของ ตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรวมถึงการไม่สามารถสร้างนวัตกรรมหรือ มูลค่าเพิ่มในผลผลิตของงานได้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่ม ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศพบว่ายังมีปัญหาทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ อัน เนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยและเงินลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มาจากภาครัฐ เป็นหลัก ส่งผลให้ขาดแคลนองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทและความ

ต้องการของประเทศทำให้ประเทศไม่สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันกำหนด กรอบทิศทาง และเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ชัดเจนในสาขาต่างๆ เพื่อการผลิตกำลังคนที่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ ที่สามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และทักษะดิจิทัล และสอดคล้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงอย่างครบวงจรในสถานการณ์จริง เช่น ระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษา ผลิตและพัฒนาครูผู้สอนที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อสร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรองรับพลวัตของโลก และการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความต้องการและความสนใจเพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมคนทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยในครรภ์มารดาจนถึงสิ้นชีวิตการเตรียมความพร้อมพ่อแม่เมื่อตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกคลอดจนเข้าสู่ระบบการศึกษา การจัดการศึกษาสำหรับเด็กช่วงปฐมวัย ช่วงวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยในลักษณะการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต

การเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกและภูมิภาคทั้งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาแบบก้าวกระโดด สภาพภูมิอากาศ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลก รูปแบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีการบูรณาการ และเชื่อมโยงเศรษฐกิจของโลกเข้าด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีอัตราการเกิดลดลง และเกิดสังคมผู้สูงวัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมปัจจุบันล้วนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิต รูปแบบเศรษฐกิจและปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะ คุณลักษณะสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่วงวัยเพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจเพื่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาเพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภายใต้ระบบการแข่งขันที่เสรีและไร้พรมแดนได้สร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นในสังคม จากรายงานการวิจัยของสถาบันอนาคตไทยศึกษา (2557) พบว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากรในกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนยากจนของไทยมีช่องว่างมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการศึกษาของประชากรรายบุคคลยังไม่ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันทำให้รัฐไม่สามารถจัดสรรโอกาสและให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการจำเป็นได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน ประกอบกับความแตกต่างทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนยิ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน และนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำในโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามากยิ่งขึ้นสะท้อนให้เห็นได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละช่วงชั้นที่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา ขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนและปัญหาอื่นๆ เช่น เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมวัย อัตราการออกกลางคันของผู้เรียน ปัญหายาเสพติดและการใช้ความรุนแรง เป็นต้น

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยการพัฒนาศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพ และความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมาย

ทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัด รูปแบบ เวลา และสถานที่

การลดความแตกต่างด้านคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งการมีระบบข้อมูลและสารสนเทศที่มีความถูกต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน สามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่ครอบคลุมด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ และการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และครอบคลุมทั่วถึงคนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถดูแลและพัฒนาศักยภาพคนทุกคนอย่างรอบด้านกระจายโอกาสและความเสมอภาคในการรับบริการการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการพัฒนาคนให้มีทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะตามกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สภาพการณ์ของภูมิภาคและโลกที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ทุกประเทศต้องเร่งศึกษาเรียนรู้และปรับตัวให้พร้อมเผชิญกับสภาพวิกฤตด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งจากการผันแปรของธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ พร้อมทั้งเร่งปลูกฝังเจตคติและความตระหนักในการพัฒนาหรือเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน ปลูกจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการกระทำ มีคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในระดับประเทศและพื้นที่ และการนำประเทศไทยไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคการศึกษาต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ ทักษะ สร้างทัศนคติ และความตระหนักแก่ผู้เรียนและคนทุกช่วงวัยในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาและเติบโตในสังคมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างรวดเร็วและรุนแรง มีคุณธรรม จริยธรรม และรับผิดชอบต่อตนเอง และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการ

ดำเนินชีวิตพร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถปรับตัวได้ในสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง และการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็วส่งผลให้ประชาชน ชุมชนและสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้กฎระเบียบ กติกาและแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิมส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอีกทั้งการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังเป็นปัญหาทั้งเรื่องการขาดแคลนครูในบางสาขา ครูไม่ครบชั้น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยิ่ง

การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษาควบคู่กับการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้หน่วยงานและสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาที่แสดงความรับผิดชอบต่อคุณภาพมาตรฐานให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้นรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ วัด สถาบันและองค์กรต่างๆ ในสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายโดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีนโยบายและมาตรการจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและสิทธิประโยชน์อื่น เช่น การลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ผลกระทบจากโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลงตลอดระยะเวลา 10 กว่าปี ที่ผ่านมา และต่อเนื่องไปอีก 20 ปีข้างหน้าจะส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอีกไม่เกิน 5 ปีต่อจากนี้ และจะทำให้มีห้องเรียนและสถานศึกษาที่ต้องปิดตัวลง และจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาก็ต้องเผชิญกับสถานการณ์เดียวกัน รัฐจึงจำเป็นต้องบริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการกำหนดที่ตั้งและจัดกลุ่มสถานศึกษาตามระดับคุณภาพมาตรฐาน การปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาที่ปิดตัวลงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ การเลือกผลิตกำลังคนในสาขาวิชาที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญและ

ความเป็นเลิศเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคมเพื่อให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน และใช้งบประมาณในส่วนที่สามารถประหยัดได้ เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ

2.2 ความสำคัญของมาตรการภาษีกับการศึกษาในประเทศไทย

มีปัจจัยมากมายที่ท้าทายการดำเนินงานของโครงสร้างภาษีที่ได้อ้างไว้ซึ่งความท้าทายเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อและมีนัยยะสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดเก็บภาษีบางอย่างสูงเกินไปทำให้ภาคเอกชนแข่งขันไม่ได้ ในขณะที่การจัดเก็บภาษีน้อยเกินไปก็จะทำให้รัฐไม่มีรายได้เพียงพอในการพัฒนาประเทศ

รัฐต้องทบทวนและพิจารณาการปรับโครงสร้างภาษีอากรให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบท โดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือ กำลังจะเกิดขึ้น เช่น

1. ภาษีดิจิทัลหรือการค้าขายในโลกออนไลน์
2. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขาดความก้าวหน้า
3. แนวโน้มการลดหรือเพิ่มอัตราภาษีทางตรงและทางอ้อมของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค

เป็นต้น

ความท้าทายของรัฐที่สำคัญในกระบวนการออกมาตรการต่างๆ ทางด้านภาษีคือ รัฐต้องคำนึงถึงหลักการการเก็บภาษีเสมอ เมื่อมีการปรับโครงสร้างภาษีบางรายการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหรือเพื่อช่วยเหลือบรรเทาสถานการณ์ทางการเงินในเหตุการณ์ที่ผู้เสียภาษีไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ถึงแม้จะไม่ครบหลักเกณฑ์ทั้งหมดที่มีอย่างน้อยก็ขอให้คำนึงถึงความเป็นธรรมและเสมอภาคเป็นสิ่งสำคัญ¹⁵

¹⁵ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA),2001, <https://www.aicpa.org/> (April 2020)

2.2.1 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดบทบัญญัติทางภาษีอากร

หลักการภาษี 4 ประการของอดัม สมิธ ในหนังสือ The Wealth of Nations¹⁶ ที่หลายๆ ประเทศได้นำมาปฏิบัติและใช้เป็นแนวทางอยู่เสมอ นอกจากรัฐบาลแล้วนักเศรษฐศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนภาษี และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภาษีอื่นๆ¹⁷ ก็นำมาใช้ด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาถึงหลักการในการวางนโยบายการเก็บภาษีที่ดีมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการวางนโยบายเหล่านั้น นอกจากจะทำให้ประชาชนมีความสมัครใจที่จะจ่ายภาษีแล้วยังควรตั้งอยู่บนหลักการของความยุติธรรมมีตัวอย่างเกี่ยวกับหลักการทั่วไปของการจัดเก็บภาษีอากร 10 ประการ¹⁸ ระบุไว้ดังนี้

1. ความเป็นธรรมและเสมอภาค (Equity and Fairness) หลักความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในการเสียภาษีอากร เป็นหัวใจของการวางนโยบายภาษีที่ดีเพื่อสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีซึ่งครอบคลุม 2 คุณลักษณะของรัฐในฐานะผู้จัดเก็บภาษี และประชาชนผู้เสียภาษีคือ

1.1. หลักความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) หมายถึงหากใช้เงินเป็นตัวแปรหลักในการวัดแล้วบุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและเท่ากันย่อมต้องเสียภาษีในอัตราที่เท่ากัน โดยไม่คำนึงถึงฐานะันตรศักดิ์หรือฐานะทางครอบครัวของผู้เสียภาษี เป็นต้น

1.2. หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) หมายถึงการพิจารณาใช้ตัวแปรอื่น เช่น สถานภาพและภาระของประชาชนมากำหนดอัตราภาษี บุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและเท่ากันแต่อยู่ในสถานภาพและภาระต่างกันควรจะต้องเสียภาษีต่างกัน เช่น คนโสดที่เลี้ยงดูบิดามารดา กับคนโสดที่ไม่มีบิดามารดาต้องเลี้ยงดู ซึ่งหลักความเป็นธรรมในแนวตั้งที่ว่านี้ต้องมีการกำกับดูแล (compliance) ให้เกิดความเป็นธรรม

2. ความชัดเจนแน่นอน (Certainty) ประชาชนต้องรู้จำนวนเงินหรืออัตราภาษีที่ตนเองต้องเสียอย่างชัดเจนแน่นอน มีอัตราภาษีกำหนดไว้ตายตัวเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือระหว่างประชาชนกับรัฐผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร

¹⁶ Adam Smith, The Wealth of Nations, edited by Edwin Cannan, New York, The Modern Library, 1994, pages 887 to 890

¹⁷ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Addressing the Tax Challenge of the Digital Economy, 2014, page 30, <https://www.oecd.org/tax/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy-9789264218789-en.htm>, (April 2020)

¹⁸ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA, 2001), ibid

3. ความสะดวกและเหมาะสมในการเสียภาษี (Convenience of Payment) ประชาชนต้องรู้ระยะเวลาการเสียภาษีของตนเองและสามารถวางแผนการจ่ายได้ รวมถึงการที่ภาครัฐผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรได้สร้างระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้ง่าย
4. การจัดเก็บที่ถูกหลักเศรษฐกิจ (Economy of collection) เพื่อสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี การกำหนดอัตราภาษีควรคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ภัยพิบัติ การเมือง และวัฒนธรรม ต้องไม่มีผลย้อนหลังหรือกระทบต่อสิทธิ หน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคล และมีความเป็นธรรมตามหลักนโยบายของกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)) (OECD, 2004b)
5. ความเรียบง่าย (Simplicity) โครงสร้างภาษีที่ดีต้องเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากกันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งฝ่ายรัฐผู้จัดเก็บภาษีและประชาชน ความเรียบง่ายจะทำให้การกำกับดูแลมีประสิทธิภาพตรวจสอบได้
6. ความเป็นกลาง (Neutrality) ความเป็นกลางหมายถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีต้องกระทบต่อกลไกตลาดน้อยที่สุด เพื่อให้กลไกตลาดสามารถจัดสรรทรัพยากรและขับเคลื่อนไปได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ต่อยอดให้เศรษฐกิจเติบโตได้ (Economic Growth and Efficiency) หลักการภาษีที่ดีต้องทำหน้าที่ผลักดันให้เศรษฐกิจเติบโต ไม่ทำให้เศรษฐกิจถดถอย ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวม การเติบโตของเงินทุนและการแข่งขันในตลาดสากล
8. โปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency and Visibility) ประชาชนทราบข้อกำหนดเกี่ยวกับภาษีและวิธีการ รวมถึงหลักการคำนวณการเสียภาษีแต่ละรายการและเหตุผลในการเสียภาษีตามอัตรานั้นๆ
9. ช่องว่างทางภาษี (Minimum Tax Gap) โครงสร้างของอัตรารายได้ต้องคำนึงถึงการลดช่องว่างทางภาษี หมายถึงความแตกต่างระหว่างภาษีที่ต้องชำระและจำนวนภาษีที่ได้ชำระจริง ความแตกต่างอาจจะมาจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้เสียภาษี ไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่ยื่นรายการภาษี ยื่นรายการแต่แจ้งรายได้น้อยกว่าความเป็นจริง ยื่นรายการแต่แจ้งรายจ่ายมากกว่าความเป็นจริง การคำนวณผิดรวมถึงการใช้แบบฟอร์มผิดประเภท รัฐต้องกำกับดูแลเรื่องนี้ให้ทั่วถึงเพื่อลดความแตกต่างระหว่างภาษีที่ต้องชำระและจำนวนภาษีที่ได้ชำระจริงเพื่อให้เกิดความเสมอภาค

10. รายได้ของรัฐบาลจากการจัดเก็บภาษี (Appropriate Government Revenues) โครงสร้างภาษีที่ดีควรทำให้รัฐคาดการณ์ได้ว่าในช่วงเวลาใดรัฐจะมีรายได้จากภาษีเป็นจำนวนเท่าไร

มันเป็นการยากที่จะมีหลักการในการวางนโยบายการเก็บภาษีครบทั้ง 10 ประการ เนื่องจากหลายครั้งมาตรการภาษีต้องปรับตามสภาพของเศรษฐกิจซึ่งก็สามารถปรับได้ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างภาษีที่ดีควรคำนึงถึงความเป็นธรรมและเสมอภาคเป็นสำคัญ

2.2.1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทบัญญัติทางภาษีอากรในการส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

นโยบายภาษีอากรในการระดมทรัพยากรและเงินทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทย โดยทั่วไปการจัดเก็บภาษีอากรโดยรวมของรัฐบาลทุกประเทศจะกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้มาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหลักอันรวมถึงการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อจูงใจภาคเอกชนให้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เป็นวัตถุประสงค์รอง เนื่องจากหากรัฐต้องการจัดสรรรายได้เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเต็มที่ รัฐก็จำเป็นต้องจัดเก็บภาษีอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และจำกัดจำนวนนโยบายภาษีอากรเพื่อจูงใจในลักษณะต่างๆ ให้น้อยที่สุดอย่างไรก็ตาม รัฐอาจดำเนินมาตรการภาษีอากรเพื่อเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ภาคเอกชนมาลงทุนด้านการศึกษาตามความจำเป็นการพิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อจูงใจภาคเอกชนดังกล่าวขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนหรือประสิทธิภาพในการการทำงานของกลไกตลาด เพราะว่าถ้าหากกลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้ถึงแม้ว่ารัฐจะให้สิ่งจูงใจทางภาษีมากมายก็คงไม่สามารถกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในด้านการศึกษาได้

สำหรับในกรณีของประเทศไทยรัฐบาลได้ใช้นโยบายภาษีอากรในการระดมทรัพยากรและเงินทุนเพื่อการศึกษาในลักษณะผสมคือ การใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อหารายได้ควบคู่ไปกับการใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อจูงใจภาคเอกชน เนื่องด้วยประเทศไทยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยอย่างมากต่อการใช้กลไกตลาดเข้ามาช่วยในการจัดสรรทรัพยากรและเงินทุนเพื่อศึกษานอกจากนี้รัฐบาลไทยยังใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เช่นบิดามารดาของผู้เรียนสามารถหักค่าลดหย่อนการศึกษาบุตรได้ หรือผู้เสียภาษีสามารถบริจาคเพื่อการศึกษาแล้วนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ เป็นต้น ความจำเป็นในการใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อหารายได้จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นเพราะนอกจากรัฐจะยังคงมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นสินค้ากึ่งสาธารณะแล้วนโยบายภาษีอากรดังกล่าวจะ

เป็นแหล่งรายได้สำคัญในการนำมาใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนตามมาตรา 54 แห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อีกด้วย

2.2.1.2 หลักการทางภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา หลักการจัดเก็บภาษีที่มีอยู่หลายประการ แต่หลักที่ถือว่าสำคัญในการจัดเก็บภาษีอากรทุกประเภทคือ

(1) หลักความเป็นธรรมซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 หลักย่อย ดังนี้

1. หลักการจัดเก็บภาษีตามผลประโยชน์ที่ได้รับ หมายความว่าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้บริการใดของรัฐจะต้องเป็นผู้เสียภาษีให้แก่รัฐเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการให้บริการตามสัดส่วนของผลประโยชน์ที่ได้รับเช่น การเสียภาษีที่ดินเพื่อได้มาซึ่งถนนและไฟฟ้าซึ่งเชื่อมโยงไปถึงที่ดินนั้น หรือการเสียค่าธรรมเนียมการใช้ถนนเป็นต้น ข้อดีของหลักผลประโยชน์ที่ได้รับคือผู้เสียภาษีรับรู้ว่าจะได้รับบริการนั้นจากรัฐจำนวนภาษีมีความสัมพันธ์กับต้นทุนค่าใช้จ่ายในการให้บริการนั้น และการจัดสรรทรัพยากรของสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การทำงานของกลไกตลาด ข้อเสียของหลักผลประโยชน์ที่ได้รับคือไม่สามารถวัดผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับจากการใช้บริการของรัฐได้เนื่องจากจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้บริการแต่ผู้ได้รับบริการจากรัฐบางส่วนนั้นอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะเสียภาษีจากการได้รับบริการจากรัฐ

2. หลักการจัดเก็บภาษีตามความสามารถในการเสียภาษี หมายความว่าผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีควรต้องเสียสละความพอใจในรูปของเงินภาษีให้แก่รัฐโดยผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีมากควรเสียภาษีมากกว่าผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อย ความสามารถในการเสียภาษีอาจวัดได้จากรายได้ การใช้จ่ายในการบริโภคและความมั่งคั่งหรือทรัพย์สิน เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีทรัพย์สินหรือภาษีที่ดินเป็นต้น

จากการพิจารณาหลักการจัดเก็บภาษีทั้งสองหลักจะเห็นว่าหากรัฐมุ่งเน้นการใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ รัฐก็ควรจัดเก็บภาษีโดยใช้หลักความสามารถในการเสียภาษีเพราะฐานภาษีกว้างครอบคลุมทั้งรายได้ การใช้จ่ายในการบริโภคและความมั่งคั่งทำให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีเพื่อเป็นรายได้เป็นจำนวนมาก และจำนวนภาษีที่จะจัดเก็บได้ค่อนข้างแน่นอน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้มาใช้บริการตามหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาไม่เพียงตกแก่ผู้ได้รับการศึกษาเท่านั้น แต่สังคมโดยรวมย่อมได้รับประโยชน์ด้วย

เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติให้คนไทยมีสิทธิในการรับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าการศึกษาอย่างน้อย 12 ปีเป็นการศึกษาขั้นต่ำที่จะทำให้พลเมืองสามารถดำรงชีวิตในสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและทำให้สังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีเสถียรภาพ¹⁹

(2) หลักความเท่าเทียมกันกันในการแบ่งสรรภาระสาธารณะ

หลักความเสมอภาคประเภทนี้ได้ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติข้อที่ 13 ของปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ.1789 ซึ่งบัญญัติว่า

“เพื่อบำรุงรักษาองค์กำลังสาธารณะ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การร่วมกันชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งจะต้องแบ่งสรรกันระหว่างพลเมืองทุกคนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการชำระของแต่ละคน”

จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าการรวมตัวกันเป็นสังคมของปัจเจกบุคคลจนเกิดเป็นรัฐนั้น รัฐในฐานะตัวกลางในการดำเนินการต่างๆ เพื่อประโยชน์ของคนทุกคนย่อมต้องการปัจจัยที่มำค้ำวญให้การนินการนั้นสำเร็จได้ ไม่ว่าจะเป็นแรงงานหรือทรัพย์สินซึ่งผู้ที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบ หรือแบกรับภาระดังกล่าวคือประชาชนทุกคนที่อยู่อาศัยในรัฐนั้น และปัจจัยที่ว่านั้นได้แปรเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของสังคมจนกระทั่งปัจจุบันภาระสาธารณะที่ว่าได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน หรือที่เรียกกันว่าภาษี

การแบ่งสรรภาระภาษีระหว่างประชาชนอย่างเท่าเทียมมิใช่หมายถึงว่าจะต้องเสียภาษีจำนวนเท่ากัน หรือต้องใช้วิธีการจัดเก็บอย่างเดียวกัน แต่หมายถึงการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายภาษีอากรต้องไม่กำหนดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุผลของถิ่นกำเนิด ศาสนา หรือเชื้อชาติ (มาตรา 2 แห่งรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส)²⁰

(3) หลักความพร้อมในการเสียภาษี จะเปลี่ยนเป็น หลักความสามารถในการเสียภาษี การจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรม แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ การจัดเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ (benefit principle) กับการจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (ability-to-pay principle) โดยในยุคแรกๆ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เซอร์วิลเลียม เพ็ตตีเขียนไว้ว่า “...เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์ควรจะมีส่วนช่วยออกค่าใช้จ่ายของรัฐบาลตามส่วนร่วมและผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้จากสันติสุขในหมู่มหาชน นั่นก็คือ มนุษย์ควรออกค่าใช้จ่ายของรัฐบาลตามที่ดินที่มี และความมั่งคั่งของแต่ละคน...”²¹ จะเห็นว่าข้อความนี้ให้แนวคิดที่ว่า ประชาชน

¹⁹ สถาบันพัฒนาสยาม (SDI), โครงการวิจัย เรื่องมาตรการทางภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการศึกษา, พฤศจิกายน 2550, หน้า iii

²⁰ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2563), หน้า 144

²¹ รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, ทฤษฎีการภาษีอากร, (พระนคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2516), หน้า 178

ควรจะมีส่วนร่วมรับภาระของรัฐบาลโดยยึดหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ และหลักความสามารถในการเสียภาษี²²

ส่วนความเห็นของนักเศรษฐศาสตร์อีกท่านหนึ่งที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือนายอดัมสมิธเห็นว่า “ข้าแผ่นดินของรัฐทุกรัฐควรมีส่วนช่วยออกเงินสนับสนุนรัฐบาลให้ใกล้เคียงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้กับอัตราส่วนความสามารถของแต่ละคน กล่าวอีกนัยหนึ่งควรมีส่วนช่วยออกเงินสนับสนุนรัฐบาลตามรายได้ที่แต่ละคนได้รับภายใต้ความคุ้มครองของรัฐ รายจ่ายที่รัฐบาลจ่ายเพื่อปัจเจกชนในประเทศอันกว้างใหญ่ เปรียบเสมือนหนึ่งรายจ่ายของฝ่ายการจัดการของผู้เป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ร่วมกัน เจ้าของที่ดินเหล่านี้ทั้งปวงมีข้อผูกพันที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายตามสัดส่วนของผลประโยชน์ของแต่ละคน”²³

(4) หลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability-to-Pay Principle) หมายความว่า ผู้มีความสามารถในการเสียภาษีมากควรเสียภาษีอากรมากกว่าผู้มีความสามารถในการเสียภาษีน้อยโดยความสามารถในการเสียภาษีอาจวัดจากรายได้ ทรัพย์สิน หรือการใช้จ่ายของผู้เสียภาษี

ดังนั้นผู้มีความสามารถในการเสียภาษีที่เท่ากัน มีเงินได้ที่เหมือนกันก็ควรเสียภาษีอากรที่เท่ากัน ตามหลักความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) และหากมีความสามารถหรือสถานะภาพภาระที่ต่างกันก็ควรเสียภาษีที่ต่างกันหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity)

2.2.1.3 มาตรการสร้างแรงจูงใจทางภาษี

เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประเทศ รัฐจะออกแบบสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจ พฤติกรรม รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมบางอย่างในสังคม โดยส่วนใหญ่มาตรการทางภาษีหรือสิทธิประโยชน์ทางภาษี ที่รัฐได้วางนโยบายจะมีดังต่อไปนี้

(1) การหักลดหย่อน (Tax Allowances)

รัฐจะกำหนดประเภทและจำนวนเงิน หรืออัตราร้อยละที่จะให้หักได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เงินได้พึงประเมินเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้หักค่าลดหย่อน (Allowances) ได้อีก ค่าลดหย่อน

²² ชนะชัย ประยูรสิน, ผลกระทบในกรณีที่มีการนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่, หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่1, (สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ, 2552), หน้า 31

²³ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, เพิ่งอ้าง, หน้า 178-179

แตกต่างกับค่าใช้จ่ายในข้อที่ว่าค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุน หรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้ซึ่งเงินได้แต่ค่าลดหย่อนหาเป็นเช่นนี้ไม่ หากแต่เป็นตัวบรรเทาภาระภาษี (Tax Relief) ให้แก่ผู้เสียภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ ยามใดที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องการเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจรายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น รัฐบาลก็อาจจะเสนอแก้กฎหมายให้เพิ่มค่าลดหย่อนมากขึ้นเพราะเมื่อค่าลดหย่อนเพิ่มขึ้น เงินได้สุทธิที่จะนำไปคำนวณภาษีก็ลดน้อยลงเมื่อเงินได้สุทธิน้อยลงภาษีที่ประชาชนจะต้องเสียก็ลดน้อยลงด้วยหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเมื่อมีการใช้จ่ายมากขึ้นสินค้าและบริการก็ขายได้เพิ่มขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้นภาษี และเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจแล้วยังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัว ส่งเสริมการศึกษา สุขภาพ ความมั่นคงในชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และความมั่งคั่งด้วย²⁴

ศาสตราจารย์พิเศษไพจิตร โรจนวานิชและคณะได้ให้ความหมายว่า ค่าลดหย่อน คือจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีตามสถานภาพของผู้มีหน้าที่เสียภาษีของแต่ละคน²⁵

ทั้งนี้ การหักค่าลดหย่อนเกี่ยวกับบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ค่าลดหย่อนเกี่ยวกับครอบครัว รูปแบบค่าลดหย่อนเกี่ยวกับครอบครัวที่มักพบโดยทั่วไปคือ ค่าลดหย่อนประเภทคู่สมรส ค่าลดหย่อนบุตร ค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบุพการี และค่าลดหย่อนในการเลี้ยงดูคนพิการหรือคนทุพพลภาพ โดยปกติแล้วประเทศที่ให้สิทธิค่าลดหย่อนของผู้มีเงินได้มักให้สิทธิหักค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรสด้วย นอกจากนี้ในบางประเทศมีการกำหนดให้ผู้มีเงินได้สามารถใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนบุตรได้ตามจำนวนบุตรเพื่อสนับสนุนนโยบายการเพิ่มจำนวนประชากร เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นต้น

2. ค่าลดหย่อนเกี่ยวกับสุขภาพ ในต่างประเทศมีการให้สิทธิประโยชน์สำหรับการประกันสุขภาพแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระบบสวัสดิการรักษายาบาลในแต่ละประเทศ ประเทศที่มีสวัสดิการของรัฐด้านการรักษายาบาลครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม เช่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์จะให้สิทธิประโยชน์สำหรับการหักค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพน้อยกว่าประเทศที่ให้สวัสดิการรักษายาบาลที่ครอบคลุมน้อยกว่า เช่น มาเลเซีย ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

3. ค่าลดหย่อนเกี่ยวกับการออมและการลงทุน เกือบทุกประเทศในอาเซียน ยกเว้นประเทศกัมพูชา อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญกับการออมเพื่อ

²⁴ ดุลยลักษณ์ ตรีชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562), หน้า 149

²⁵ ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, ภาษีสรรพากร เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2561), หน้า 1-

การเกษียณ ส่วนประเทศไทยให้มีการหักค่าลดหย่อนสำหรับการลงทุนทางการเงินในรูปแบบของ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ส่วนสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการให้สิทธิหักค่าลดหย่อนแก่นักลงทุนใจดี (Angel Investors) สำหรับเงินที่นำไปลงทุนในบริษัทเปิดใหม่ (Start – up Companies) นอกจากนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียยังให้สิทธิหักค่าลดหย่อนเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการศึกษา และการฝึกอบรม รวมถึงเงินบริจาคให้กับหน่วยงานที่กำหนดส่วนประเทศไทยและเวียดนามให้สิทธิ หักค่าลดหย่อนเพิ่มเติมเฉพาะเงินบริจาคให้กับองค์กรต่างๆ ที่กำหนด²⁶

แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันรัฐก็ได้เพิ่มค่าลดหย่อนซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ผู้เสีย ภาษีสามารถนำมาหักออกจากเงินได้ที่หักค่าใช้จ่ายแล้วเพิ่มขึ้นอีก ดังนี้

4. ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมซื้ออสังหาริมทรัพย์ (Mortgage Interest Allowances)²⁷

5. ค่าลดหย่อนที่เกี่ยวข้องกับการบริจาค (Donation Allowances) ได้แก่ เงินบริจาคสนับสนุนการศึกษา การกีฬา อื่นๆ และเงินบริจาคอื่นๆ²⁸

(2) การยกเว้นการเรียกเก็บภาษี (Tax Exemptions)

เพื่อให้สอดคล้องกับกิจการภายในประเทศ ภาครัฐมีข้อยกเว้น ให้กับกิจการที่มีจะเป็นรากฐานของประเทศนั้น หรือเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอยู่เสมอรวมถึง สนับสนุนให้เกิดการค้าเพิ่ม เช่น สินค้าทางการเกษตร การสาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

การยกเว้นโดยทั่วไป โดยปกติแล้วเงินได้ทุกประเภทต้องนำมารวม คำนวณภาษี แต่มีเงินได้บางประเภทที่อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณภาษี เนื่องจาก รัฐธรรมนูญกำหนดให้ยกเว้นไว้หรือเนื่องจากไม่เข้านิยามของคำว่า “เงินได้” หรืออาจเป็นเพราะมี กฎหมายบัญญัติให้ยกเว้นก็ได้ การยกเว้นเงินได้แตกต่างจากค่าใช้จ่ายได้ (การหักค่าใช้จ่าย) ตรงที่ ค่าใช้จ่ายจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น และค่าใช้จ่ายเป็นสิ่งที่นำไปหักออกจากเงินได้พึง ประเมิน (Assessable Income หรือ Gross Income) เพื่อหาจำนวนเงินได้สุทธิที่ต้องเสียภาษี (Taxable Income)

มาตรการการยกเว้นเงินได้ (Income Exclusions) โดยทั่วไป มาตรการการยกเว้นภาษีจะมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน เช่น เพื่อบรรเทาภาระในการเสียภาษีซ้ำซ้อน (Double Taxation) หรือเป็นมาตรการในการสร้างสิ่งจูงใจ (Incentives) เพื่อให้เป็นไปตามที่ นโยบายของภาครัฐได้กำหนด เป็นต้น

²⁶ ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 20

²⁷ ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการจำกัดการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 88

²⁸ ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการจำกัดการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 89

การยกเว้นภาษีเพื่อการศึกษาการใช้มาตรการทางภาษีว่าด้วยการยกเว้นทางภาษีเงินได้เป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้แก่ผู้รับใบอนุญาตที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นบริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และมูลนิธิหรือสมาคมซึ่งเป็นนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากรและอยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่รัฐ²⁹ โดยให้เงินได้ที่เกิดจากกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนแต่ไม่รวมถึง กำไรสุทธิที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภททวิชาได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ ไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้³⁰

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การยกเว้นภาษี คือการยกเว้นไม่นำเงินได้บางประเภทมาคำนวณเพื่อเสียภาษี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กรณีดังต่อไปนี้

1. การยกเว้นเงินได้ทั่วไป โดยทั่วไปแล้วเงินได้ทุกประเภทต้องนำมารวมคำนวณภาษีแต่มีเงินได้บางประเภทที่อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณภาษีเนื่องจากมีกฎหมายกำหนดยกเว้นไว้ ซึ่งการยกเว้นเงินได้มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันหลายประการ เช่น เพื่อบรรเทาภาษีซ้ำซ้อนหรือเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เสียภาษีมีพฤติกรรมตามที่สังคมปรารถนาหรือเพื่อให้สวัสดิการสังคมในทางอ้อม เป็นต้น

2. การยกเว้นเงินได้เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้ยกเว้น เช่น การยกเว้นเงินได้ตามที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42(26)(27) และ (28) ที่กำหนดให้เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่บุตรชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม เงินได้จากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยาหรือจากการให้โดยเสน่หาหาเนื่องในพิธี หรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียเงินได้หากเงินได้ดังกล่าวไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ (20 ล้านบาท หรือ 10 ล้านบาท แล้วแต่กรณี)

3. การยกเว้นภาษีเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์ ตามมาตรา 42(8)(ข) หรือการ

²⁹ สุจิตรา ศิขมิตี, ปัญหาการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 284) พ.ศ. 2538 : การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้ประกอบการกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2560, หน้า 32

³⁰ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 588) พ.ศ.2556 “มาตรา 3 ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวล รัษฎากร สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) กำไรสุทธิที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่ไม่รวมถึงกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภททวิชาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน

(2) เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้จากกำไรสุทธิของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม (1)”

ยกเว้นภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาด้วยการยกเว้น กำไรสุทธิจากกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือกิจการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามมาตรา 3 พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 284 พ.ศ.2538 เป็นต้น³¹

ในการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรในปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้ 3 กรณี ดังนี้

1. การยกเว้นเงินได้พึงประเมินบางประเภทไม่ต้องนำมารวมคำนวณตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร และในกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากรบางรายการ

2. การอนุญาตให้นำเงินได้พึงประเมินบางประเภทไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินภายหลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนตามปกติ (เสมือนเป็นค่าลดหย่อน) กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 พ.ศ. 2509 ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร และตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับต่างๆ เป็นการชั่วคราวแบบมีเงื่อนไข

3. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่บุคคลบางพวก การตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อลดอัตราหรือยกเว้นภาษี ตามมาตรา 3 แห่งประมวลรัษฎากร³²

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

การยกเว้นเงินได้ของภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศมีดังนี้คือ

1. ยกเว้นตามประมวลรัษฎากร
2. ยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา
3. ยกเว้นตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ
4. ยกเว้นตามกฎหมายอื่น

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ศาสตราจารย์พิเศษไพจิตร โรจนวานิชและคณะ ได้ให้ความเห็นว่า การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มย่อมมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน สินค้าบางชนิดเป็นสิ่งจำเป็นต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น สินค้าทางการเกษตร หรือบริการบางอย่างมีลักษณะเป็นสวัสดิการทางสังคมด้วย เช่น การให้บริการการศึกษา การให้บริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาล และการให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นทาง

³¹ ไซติพงศ์ รุ่งศศิธร, ความเหมาะสมของการกำหนดเขตแดนการยกเว้นภาษีให้ตามประมวลรัษฎากร, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561, หน้า 17

³² ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 10

สังคมและบรรเทาภาระของประชาชน จึงมีกฎหมายยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับกิจการบางประเภทไว้ด้วย³³

(3) บรรเทาภาระภาษี (Tax Relief)

อัตราการเสียภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามขั้นรายได้อาจต่ำถึง 0% คือไม่ต้องเสียภาษีโดยรัฐอาจจะเพิ่มฐานรายได้ของบุคคลที่ไม่ต้องเสียภาษีเมื่อประชาชนต้องเผชิญปัญหาเศรษฐกิจหนี้สินครัวเรือน

คำว่า “เครดิตภาษี” หมายความว่าสิทธิหรือประโยชน์อันมีมูลค่าเป็นเงินที่ผู้เสียภาษีได้รับเนื่องจากได้เสียภาษีไว้ล่วงหน้าไว้แล้วหรือถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย หรือได้เสียภาษีไว้ในประเทศที่ทำสัญญาว่าด้วยการเก็บภาษีซ้อนกับประเทศไทย หรือได้รับเครดิตภาษีมาเนื่องจากกฎหมายกำหนด (เช่น กรณีได้รับเงินปันผลจากบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย) และสิทธิในเครดิตภาษีดังกล่าวผู้เสียภาษีมีสิทธินำไปหักลบกับจำนวนเงินภาษีที่ผู้เสียภาษีมีหน้าที่จะต้องชำระตามกฎหมาย และหากเครดิตภาษีมียกกว่าจำนวนเงินภาษีที่จะต้องชำระแล้วผู้เสียภาษีมีสิทธิได้รับคืนเป็นเงินด้วย เว้นแต่จะถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือความตกลงระหว่างประเทศ³⁴

(4) การเครดิตภาษี (Tax Credit)

เครดิตภาษีเป็นทางเลือกอีกวิธีหนึ่งในการบรรเทาภาระภาษี (Tax Relief) ตามสภาวะแวดล้อม (Circumstances) ของผู้เสียภาษี เช่น การมีคู่สมรส มีบุตรหรือมีบุคคลที่อยู่ในความอุปการะที่ผู้เสียภาษีต้องรับผิดชอบดูแล ในกรณีที่ต้องการสร้างความเป็นธรรมในการเสียภาษีระหว่างคนรวยกับผู้มีฐานะด้อยกว่า เห็นกันว่าการให้หักลดหย่อนที่หักในลักษณะนี้ก็คือเครดิตภาษี (Tax Credit) ซึ่งมีผลทำให้ผู้เสียภาษีทุกคนได้รับการประหยัดภาษีเท่ากันไม่ว่าจะเป็นผู้มีเงินได้สูงหรือเงินได้ต่ำ ความเป็นธรรมในรูปของผลประโยชน์จากการประหยัดภาษีจึงเท่ากันทุกระดับเงินได้³⁵

ผู้เสียภาษีอาจจะมีรายการเครดิตภาษีจากกรณีที่ผู้เสียภาษีได้จ่ายภาษีในรายการใดรายการหนึ่งล่วงหน้าไว้แล้ว หรือถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้แล้ว ผู้เสียภาษีสามารถนำภาษีที่หักไว้แล้วนี้มาหักออกจากจำนวนเงินภาษีที่ต้องชำระในปีภาษีนั้นหากเครดิตภาษีมียกกว่าจำนวนภาษีที่ต้องชำระ ผู้เสียภาษีก็สามารถขอคืนจากภาครัฐได้รัฐจะเป็นผู้ออกรายการและอัตราสำหรับการหักภาษี ณ ที่จ่าย

(5) การยืดเวลาการจ่ายภาษี (Tax Deferrals)

³³ ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, ภาษีสรรพากร เล่ม 2, บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2561, หน้า 4-092

³⁴ ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, อ้างแล้ว, ภาษีสรรพากร เล่ม 1, หน้า 1-236

³⁵ John Norregaard, *The Progressivity of Personal Income Tax Systems*, Tax Policy Handbook, edited by Parthasarathi Shome (Washington, D.C. : International Monetary Fund, 1995) https://www.elibrary.imf.org/doc/IMF071/06719-9781557754905/06719-9781557754905/Other_formats/Source_PDF/06719-9781455212361.pdf?redirect=true, p.131.

ในบางกรณีอาจมีการขอให้สิทธิยึดเวลาการจ่ายภาษีออกไปเช่น
รายการที่มีค่าเสื่อมราคา เป็นต้น

(6) การหักค่าใช้จ่าย (Tax Deduction)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้ เงินได้
พึงประเมิน (Assessable Income) ที่จะนำไปคำนวณภาษีนั่นเองต้นจะต้องหักค่าใช้จ่ายออกก่อนเว้น
แต่เป็นเงินได้ที่ประมวลรัษฎากรไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่าย จึงไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายออกก่อน เงินได้พึง
ประเมินประเภทใดหักค่าใช้จ่ายไม่ได้ เงินได้พึงประเมินประเภทใดหักค่าใช้จ่ายได้ และหักได้มากน้อย
เพียงใดตลอดจนวิธีการในการหักเป็นอย่างไร มีบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา
46³⁶

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม ได้อธิบายไว้ว่า
รายจ่ายหรือค่าใช้จ่าย คือ ต้นทุนที่หมดสิ้นไป และค่าใช้จ่ายที่เสียไปเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ รายจ่ายที่
จะนำมาหักออกจากรายได้ในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีจะต้องไม่เป็นรายจ่ายต้องห้ามตาม
มาตรา 65 ตี (1) ถึง (20) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่ง (20) ให้อำนาจรัฐบาลตราพระราชกฤษฎีกา
กำหนดรายจ่ายต้องห้ามเพิ่มเติมได้ ซึ่งรัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 315) พ.ศ.2540
กำหนดรายจ่ายต้องห้ามเพิ่มขึ้นอีก 2 รายการ รายจ่ายต้องห้ามในปัจจุบันจึงมีอยู่ 22 รายการซึ่งเป็น
เหตุหนึ่งที่ทำให้กำไรสุทธิตามมาตรฐานการบัญชี (Accounting Profit) ยังใช้เป็นตัวเลขใน
การเสียภาษีไม่ได้ต้องมีการปรับปรุง (Adjust) ให้เป็นกำไรสุทธิทางภาษี (Taxable Profit) จึงจะใช้
เป็นตัวเลขในการเสียภาษีได้³⁷

2.2.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีในเรื่อง การศึกษาในประเทศไทย

2.2.2.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา

(1.1) การยกเว้นเงินได้พึงประเมิน

1. สถานศึกษา โรงเรียนราชภัฏฯ ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วย
โรงเรียนราชภัฏฯ ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ของกิจการ แต่ไม่รวมถึงเงินได้จาก

³⁶ ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม, เพิ่งอ้าง, หน้า 140

³⁷ ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม, อ้างแล้ว, หน้า 205

การขายของ การรับจ้างทำของ หรือการให้บริการอื่นใดที่โรงเรียนราษฎร์ซึ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา ได้รับจากผู้ซึ่งมิใช่นักเรียน (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (1))

2. เงินได้ที่ทางราชการจ่ายให้เป็นเงินช่วยการศึกษาบุตร ได้รับ ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (6))

3. เงินช่วยการศึกษาบุตรที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจซึ่งมิใช่บริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในอัตราเดียวกับที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (9))

4. เจ้าของสถานศึกษา เจ้าของสถานศึกษาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา สำหรับเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติ บุคคลที่ประกอบกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือกิจการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (37))

5. ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับยกเว้นภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาสำหรับ

5.1 รายได้จากค่าสอน ค่าสอบที่ทางราชการหรือสถานศึกษา ของทางราชการจ่ายให้ (มาตรา 42 (7) แห่งประมวลรัษฎากร)

5.2 เงินได้เท่าที่ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชนจ่ายเป็นเงิน สมทบเข้ากองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (54))

5.3 เงินหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชน ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เมื่อครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชน ออกจากงานเพราะเหตุสูงอายุ ทูพพลภาพหรือตาย (กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (57))

6. ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (รวมทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ ให้แก่บุคคลธรรมดา (หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล) สำหรับเงินได้ที่ได้รับการโอนทรัพย์สินหรือการขายสินค้าหรือสำหรับการกระทำตรา สารอันเนื่องมาจากการดำเนินการสนับสนุนการศึกษาตามโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความ เห็นชอบตาม มาตรา 3 โดยผู้โอนจะต้องไม่นำต้นทุนของทรัพย์สินหรือสินค้าซึ่งได้รับยกเว้นภาษี ดังกล่าวมาหักเป็น ค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้ของบุคคลธรรมดา หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด (พระราชกฤษฎีกาฯ ฉบับที่ 420 มาตรา 4)

(1.2) ลดภาษี

ประชาชนทั่วไปได้ลดภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยลดอัตราภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายจากร้อยละ 15 ลงเหลือร้อยละ 10 ของเงินได้สำหรับดอกเบียเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรประเภทเงินฝากประจำที่มีระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปโดยเมื่อครบกำหนดเวลาฝาก 5 ปี แล้วให้ถอนเงินฝากได้เฉพาะเพื่อใช้สำหรับการศึกษาของตนเองหรือครอบครัวหรือผู้ที่อยู่อาศัยของตนเองหรือครอบครัว (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 290) พ.ศ. 2538)

(1.3) ค่าลดหย่อน

1. บิดามารดาสามารถหักลดหย่อนบุตรได้ดังนี้

(1) บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้มีเงินได้หรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้คนละ 30,000 บาท

(2) บุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้คนละ 30,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกินสามคน ในกรณีผู้มีเงินได้มีบุตรทั้ง (1) และ (2) การหักลดหย่อนสำหรับบุตรให้นำบุตรตาม (1) ทั้งหมดมาหักก่อนแล้วจึงนำบุตรตาม (2) มาหัก เว้นแต่ในกรณีผู้มีเงินได้มีบุตรตาม (1) ที่มีชีวิตอยู่รวมเป็นจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะนำบุตรตาม (2) มาหักไม่ได้แต่ถ้าบุตรตาม (1) มีจำนวนไม่ถึงสามคนให้นำบุตรตาม (2) มาหักได้โดยเมื่อรวมกับบุตรตาม (1) แล้วต้องไม่เกินสามคน

การนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตรโดยให้นับรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการหักลดหย่อนด้วย

การหักลดหย่อนสำหรับบุตรให้หักได้เฉพาะบุตรซึ่งมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีและยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษาหรือซึ่งเป็นผู้เยาว์หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่มิให้หักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป โดยเงินได้พึงประเมินนั้นไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 42 (มาตรา 47 (1) (ค) แห่งประมวลรัษฎากร)

(1.4) การบริจาค

เงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1) (2) (3) (4) (5) หรือ (6) แห่งประมวลรัษฎากร เป็นจำนวนสองเท่าของรายจ่ายแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. รายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้แก่สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ อนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ

แห่งชาติที่ 29/2560 เรื่องการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2547 (แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 655) พ.ศ. 2561))

2. การบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ให้ยกเว้นสำหรับเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนเป็นจำนวนสองเท่าของจำนวนเงินที่บริจาค แต่ให้รวมกับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นสำหรับการจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา (ตามข้อ 1.) ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563 (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 682) พ.ศ. 2562)

3. ให้ยกเว้นสำหรับเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อน ที่ได้จ่ายให้สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาลโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน สถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อใช้ในการจัดหาหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมการอ่าน (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 515) พ.ศ. 2554)

4. รายจ่ายบริจาคกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งขึ้น (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 520) พ.ศ. 2554)

5. เงินที่บริจาคให้แก่โครงการฝึกอบรมอาชีพ และการจัดการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำบัด แก้ไข พิ้นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (พระราชกฤษฎีกา พ.ร.ฎ. (ฉบับที่ 541) พ.ศ. 2555)

6. เงินบริจาคเพื่อสมทบทุนโครงการรื้อใจช่วยเยาวชนไทย ในภาวะวิกฤต ให้หักลดหย่อนได้ตามเท่าจำนวนเงินที่บริจาคแต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนดังกล่าว (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 346) พ.ศ.2542)

7. ผู้ฝึกอบรมฝีมือแรงงาน ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่ผู้ดำเนินการฝึกตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละ 10 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึก เตรียมเข้าทำงานเพื่อประโยชน์ของกิจการของผู้ดำเนินการฝึก (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 437) พ.ศ. 2548)

2.2.2.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบัพัญญูต์เกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

(1) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ดังนี้

1. กำไรสุทธิที่ได้จากกิจการสถานฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานของลูกจ้าง ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นหรือของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือเดียวกัน

2. เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการตาม (1) ทั้งนี้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวจะต้องมิได้ประกอบกิจการอื่น นอกจากกิจการสถานฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 284) พ.ศ.2538)

(2) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่มูลนิธิหรือสมาคม เฉพาะเงินได้ที่ได้รับจากกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนแต่ไม่รวมถึงเงินได้ที่ได้รับจากกิจการโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภททวิวิชาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 589) พ.ศ. 2558)

(3) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่ไม่รวมถึงรายได้จากการขายของ การรับจ้างทำของหรือการให้บริการอื่นใด ที่ได้รับจากผู้ซึ่งมิใช่ นักเรียนหรือนักศึกษาของโรงเรียนเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดังกล่าว (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 284) พ.ศ. 2538)

(4) เจ้าของสถานศึกษา ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวจะต้องมิได้ประกอบกิจการอื่นนอกจากกิจการโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 284) พ.ศ. 2538)

2. หักค่าใช้จ่าย

(1) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 10 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่าย

1. ในการส่งลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น เข้ารับการศึกษาหรือฝึกอบรมในสถานศึกษา หรือสถานฝึกอบรมฝีมือแรงงานที่ทางราชการจัดตั้งขึ้น หรือที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

2. ในการฝึกอบรมให้แก่ลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 437) พ.ศ. 2548)

(2) ผู้ทำวิจัยและพัฒนา ใหยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539)

(3) ใหยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือศูนย์รับเลี้ยงเด็กที่ได้จัดตั้งต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563 (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 659) พ.ศ. 2561)

3. บริจาค

(1) รายจ่ายในการบริจาคต้งต่อไปนี้นำมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้เป็นจำนวนเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ

1. รายจ่ายในการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่จ่ายให้แก่ หรือ เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) สถานศึกษา หอสมุด หรือห้องสมุด หรือสถาบันวิจัย ทั้งนี้เฉพาะของทางราชการ

(2) การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นการทั่วไป

(3) กระทรวง ทบวง กรม เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างสถานศึกษา หอสมุดหรือห้องสมุดของทางราชการ

(4) สถานศึกษาที่สร้างขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนโดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นและสถานศึกษาที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา

เอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (มาตรา 65 ตรี (3) แห่งประมวลรัษฎากรและประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฉบับที่ 44 ข้อ 2)

2. ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่คณะกรรมการดำเนินงานโครงการร้อยใจช่วยเยาวชนไทยในภาวะวิกฤต สำหรับเงินได้ที่ได้รับจากการบริจาคเพื่อโครงการร้อยใจช่วยเยาวชนไทยในภาวะวิกฤต (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 346) พ.ศ. 2542)

(2) ให้ยกเว้นสำหรับเงินได้ของรายจ่ายที่บริจาคเป็นจำนวนสองเท่าของรายจ่ายแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินของกำไรสุทธิก่อนหักรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ และรายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการกีฬาตามมาตรา 65 ตรี (3) แห่งประมวลรัษฎากรดังต่อไปนี้

1. รายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้แก่สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ อนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 29/2560 เรื่องการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2547 (แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 655) พ.ศ. 2561))

2. รายจ่ายที่ให้สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาลโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน สถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อใช้ในการจัดหาหนังสือ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมการอ่าน (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 515) พ.ศ. 2554)

3. ให้ยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้เป็นจำนวนสองเท่าของจำนวนเงินที่บริจาค แต่เมื่อรวมกับรายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาสำหรับโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นชอบ และรายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสร้าง และการบำรุงรักษาสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะหรือสนามกีฬาของเอกชนที่เปิดให้ประชาชนใช้เป็นการทั่วไป โดยไม่เก็บค่าบริการใดๆ หรือสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะหรือสนามกีฬาของทางราชการแล้ว ต้องไม่เกินร้อยละสิบของกำไรสุทธิก่อนหักรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ และรายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการกีฬาตามมาตรา 65 ตรี (3) (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 520) พ.ศ. 2554)

4. เงินที่บริจาคให้แก่โครงการฝึกอบรมอาชีพและการจัดการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของสถาน

พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (พ.ร.ฎ. (ฉบับที่ 541) พ.ศ. 2555)

5. การบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ให้ยกเว้นสำหรับเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนเป็นจำนวนสองเท่าของจำนวนเงินที่บริจาค แต่ให้รวมกับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นสำหรับการจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา (ตามข้อ 2.4) ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563 (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 682) พ.ศ. 2562)

2.2.2.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีเงินมูลค่าเพิ่ม

โดยปกติภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value added Tax หรือ VAT) เป็นภาษีที่นำมาบังคับใช้แทนภาษีการค้า ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นภาษีที่จัดเก็บการบริโภค (Tax on Consume) เป็นภาษีที่เก็บจากการขายหรือบริการ ดังนั้นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจึงมีทั้งกิจการขายสินค้า กิจการให้บริการ รวมทั้งการนำเข้าและส่งออก ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มคือผู้ประกอบการ แต่เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ซึ่งเป็นภาษีที่ผลภาระ (Shifting) ให้แก่ผู้อื่นได้ผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มที่แท้จริงจึงได้แก่ผู้บริโภค (Consumer) ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ขายสินค้าหรือให้บริการเป็นเพียงผู้มีหน้าที่เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มแทนกรมสรรพากรเท่านั้น แต่ในมาตรการด้านสนับสนุนด้านการศึกษาส่วนใหญ่ยังได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ในการประกอบกิจการประเภทต่างๆ ที่มีการขายสินค้าและการให้บริการที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อไปนี้ ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 81 ตามประมวลรัษฎากร)

(1) การขายหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือตำราเรียน (มาตรา 81(1) (ฉ))

(2) การให้บริการการศึกษาของสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วย สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน (มาตรา 81(1)(ข) แห่ง)

(3) การให้บริการวิจัยหรือการให้บริการทางวิชาการในสาขาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีใช้ทางธุรกิจของบุคคลธรรมดาหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคลหรือเป็นมูลนิธิ (มาตรา 81(1)(ฎ))

(4) การให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ (มาตรา 81(1) (ฅ))

(5) การนำเข้าหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือตำราเรียน (มาตรา 81(2) (ก))

(6) การขายสินค้าหรือบริการให้บริการตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(6.1) การบริจาคสินค้าให้แก่สถานศึกษาของทางราชการและสถานศึกษาอื่นๆ ตามที่รัฐมนตรีประกาศ (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 239) พ.ศ.2534)

(6.2) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกำหนดสถานศึกษาซึ่งการให้บริการของสถานศึกษาดังกล่าวจะได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 2) เรื่องกำหนดองค์การสถานสาธารณกุศล สถานพยาบาล และสถานศึกษา ตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากรและมาตรา 3(4)(ข) แห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 239) พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 254) พ.ศ. 2535)

2. ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าที่นำเข้า สำหรับสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่และวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางการศึกษา (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 422) พ.ศ. 2547)

บทที่ 3

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษี ในเรื่องการศึกษาของต่างประเทศ

ในบทนี้จะได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้สิทธิทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้การศึกษาการใช้มาตรการทางภาษีของสาธารณรัฐฟินแลนด์ (Republic of Finland) สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (Kingdom of the Netherlands) และประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้สิทธิทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา³⁸

อย่างไรก็ดีการใช้สิทธิทางด้านภาษีหรือมาตรการทางภาษีอาจมีหลากหลายวิธี ซึ่งคำในภาษาไทยมักจะใช้คำว่า การหักลดหย่อน การหักรายจ่าย หรือการยกเว้นภาษี เป็นต้น

ในขณะที่ต่างประเทศอาจมีการใช้คำที่แตกต่างกันเช่น Deduction, Allowance, Relief, Expense เป็นต้น นอกจากนี้การให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในบางประเทศไม่ได้จำกัดเฉพาะการให้หักค่าลดหย่อนเท่านั้น มีการให้สิทธิประโยชน์ผ่านการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้บางประเภท การให้เครดิตภาษี (Tax Credit) การคืนเงิน/ภาษี (Cash Rebate/Tax Rebate) รวมทั้งการให้หักค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล (Personal Allowances) อีกด้วย³⁹

3.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีในเรื่องการศึกษาของสาธารณรัฐฟินแลนด์ (Republic of Finland)

แนวทางการวางนโยบายการศึกษาและวิทยาศาสตร์ของสาธารณรัฐฟินแลนด์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในสนธิสัญญาลิสบอน (EU Lisbon strategy) สาธารณรัฐฟินแลนด์ถือเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีการศึกษาที่ดีที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ซึ่งรัฐมีหน้าที่สร้างความเสมอภาคและความเป็นเลิศด้านการศึกษาบนพื้นฐานของการสร้างระบบโรงเรียนที่มีการเลือก และการติดตามในระบบการศึกษาหลังจากสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 9 ปี ในโรงเรียนแล้ว นักเรียนจะได้รับอิสระในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในสายวิชาการ (lukio) หรือสาย

³⁸ Using tax incentives to promote education and training, European Centre for the Development of Vocational Training, 2009, https://europa.eu/european-union/index_en, (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2563)

³⁹ ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 19

อาชีวศึกษา (ammattikoulu) ซึ่งทั้งสองสายมักใช้เวลา 3 ปี หลังจากจบการศึกษาแล้วก็จะได้รับคุณวุฒิสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะถูกแบ่งออกเป็นมหาวิทยาลัยทั่วไป 17 แห่ง และมหาวิทยาลัยโปลีเทคนิค (ammattikorkeakoulu) 27 แห่ง โดยมหาวิทยาลัยจะมอบคุณวุฒิปดขิตและปริญญาให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษา ด้วยนโยบายนี้เองทำให้สาธารณรัฐฟินแลนด์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีเด็กที่มีผลการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านโดยเฉลี่ยดีกว่าเด็กจากประเทศที่พัฒนาแล้วในกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development))

ความเสมอภาค หมายถึงการเป็นมาตรฐานเดียวกันของทุกโรงเรียนในสาธารณรัฐฟินแลนด์ โดยหลักคือจะไม่มีการจัดลำดับโรงเรียนเด็กๆ ไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลเพื่อไปเรียนโรงเรียนที่ดีที่สุดสำหรับตัวเองเพราะทุกโรงเรียนถือว่าเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุด เด็กสามารถเลือกเรียนใกล้บ้านได้เพื่อลดเวลาเดินทางลงและมีเวลาเรียนรู้นอกห้องเรียนเพิ่มมากขึ้น รัฐจะเป็นผู้ดูแลให้เกิดความเสมอภาคนี้ โดยรัฐมีหน้าที่ในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ค่าหนังสือ ค่าอาหารกลางวัน ค่านวัตกรรมและค่าดูแลสุขภาพ ค่าเดินทางไปโรงเรียนรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับนักจิตวิทยา และครูที่จะคอยส่งเสริมด้านพัฒนาการด้วย

ซึ่งค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยทั่วไปและมหาวิทยาลัยโปลีเทคนิค (ammattikorkeakoulu) ในสาธารณรัฐฟินแลนด์ทั้งระดับปริญญาตรีและโท สำหรับนักศึกษาที่มาจากประเทศในทวีปยุโรปหรือกลุ่มประเทศเขตเศรษฐกิจยุโรป (EEA) จะไม่ต้องเสียค่าลงทะเบียนเรียน แต่ถ้าเป็นพลเมืองของประเทศอื่นจะต้องเสียค่าลงทะเบียนเรียน และถึงแม้ว่าจะต้องเสียค่าลงทะเบียนเรียนแต่ก็มีสิทธิที่จะขอทุนจากมหาวิทยาลัยที่สมัครเรียนเพื่อช่วยลดหย่อนค่าใช้จ่ายได้

รัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายประมาณ 54.7% ของรายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทางมหาวิทยาลัยจะหารายได้จากการบริการอื่นๆ และการทำวิจัย สถิติรวมถึงรายงานต่างๆ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันถือว่าสอดคล้องกับนโยบายของกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)) ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2005 โดยผู้เสียภาษีที่เรียนจบปริญญาตรีแล้วไม่เกิน 10 ปี สามารถขอกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (Opintolainavähennys) และสามารถนำยอดเงินกู้รวมดอกเบี้ยที่ชำระมาหักออกจากเงินได้หลังจากหักรายจ่ายบางรายการออกได้สูงสุด 30% ของยอดเงินกู้แต่ไม่เกิน EUR 2,500 ต่อปี โดยสิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้นับสนับสนุนให้กู้ยืมเงินเพื่อ

การเรียนระดับมหาวิทยาลัยชั้นสูงแทนการเรียนไปทำงานไปเพราะจะทำให้เรียนจบได้เร็วกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า

สำหรับผู้เสียภาษีที่ไม่มีรายได้ในช่วงเรียนสามารถเครดิตดอกเบี้ยเป็นยอดขาดดุล (Deficit Credit) ในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงสุด 28% ของดอกเบี้ยที่ต้องชำระในแต่ละปี โดยสิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้อาจหักออกจากรายได้ก่อนรายจ่ายอื่นๆ เช่น ภาษีชุมชน และภาษีโบสถ์ เป็นต้น

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

องค์กรในสาธารณรัฐฟินแลนด์สามารถนำค่าใช้จ่ายของการฝึกอบรมพนักงาน (เพิ่มทักษะให้พนักงานมีความรู้เป็นปัจจุบันเพื่อการทำงานให้องค์กรได้มีประสิทธิภาพ) มาหักออกจากการคำนวณกำไรได้สูงสุดแต่ไม่เกิน EUR 620 ต่อปีแต่ไม่รวมค่าเดินทาง และค่าสมาชิกรายปีขององค์กร ค่าใช้จ่ายในหัวข้อการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางอาชีพที่องค์กรจ่ายให้พนักงานจะไม่นำมาคำนวณในฐานภาษีของพนักงาน (Tax-free) และอาจจะเป็นการเรียนปริญญาโทหรือปริญญาเอกก็ได้ ในกรณีที่การฝึกอบรมไม่เข้าเงื่อนไขการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางอาชีพจะถูกนำมาคำนวณเป็นรายได้ ดังนั้นหากการฝึกอบรมดังกล่าวไม่เข้าเงื่อนไขพนักงานก็จะถือว่ามียาได้และจะต้องเสียภาษี

ซึ่งในการฝึกอบรมบางรายการสามารถหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ เช่น กรณีที่รัฐมีมาตรการให้ปรับปรุงการปฏิบัติการบางอย่างที่ล่าช้า การฝึกอบรมจะถือเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้การหักค่าใช้จ่ายของการฝึกอบรมลักษณะนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากเจ้าหน้าที่สรรพากร (specifically regional tax offices) และ Central Tax Board ด้วย

อย่างไรก็ตามสำหรับหลักสูตรบริหารธุรกิจสำหรับปริญญาโท (MBA) ซึ่งเป็นการเรียนแบบเต็มเวลา องค์กรจะนำค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษา มาหักออกจากการคำนวณกำไรได้สูงสุดแต่ไม่เกิน EUR 620 ต่อปีได้เฉพาะในกรณีที่มีข้อตกลงกับพนักงานว่าในช่วงระหว่างการเรียน และหรือเมื่อได้จบการศึกษาแล้วยังคงเป็นพนักงานขององค์กรนั้นอยู่ต่อไป

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ตารางภาษีมูลค่าเพิ่ม จะจัดเก็บจากมูลค่าของการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการในประเทศ และการนำเข้าสินค้าโดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดเก็บซึ่งประเภทของการจัดเก็บและอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถศึกษาได้จากตารางที่ 3.1 และสินค้าหรือการให้บริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 อัตราการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของสาธารณรัฐฟินแลนด์

ประเภทการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม	อัตราภาษี
ภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับสินค้าหรือการให้บริการในประเทศโดยทั่วไป	24%
ภาษีมูลค่าเพิ่มพิเศษ สำหรับสินค้าประเภท ในกลุ่ม อาหารและสินค้าอุปโภค อาหารของสัตว์เลี้ยง และร้านอาหารและการบริการจัดเลี้ยง ไม่รวม บุหรี่ และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	14%
ภาษีมูลค่าเพิ่มพิเศษ สำหรับสินค้าประเภท เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร ผลิตภัณฑ์ยา สินค้าเกี่ยวกับสุขภาพและการออกกำลังกาย การผลิตภาพยนตร์ ค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และการแสดง ค่าเดินทาง และที่พัก	10%
ภาษีมูลค่าเพิ่มพิเศษ Zero rate ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น การซื้อขาย เช่า และงานที่เกี่ยวข้องกับเรือส่งสินค้า ได้รับการยกเว้นภาษี สำหรับการโฆษณาขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร การจัดการคลังสินค้า การส่งออกนอกพื้นที่ EU การซื้อขายสินค้าบางรายการใน EU (ตามกฎหมายเกณฑ์ VAT - EU trade) และได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายระหว่างประเทศของนักการทูตและองค์กรระหว่างประเทศ	0%

ตารางที่ 3.2 สินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (exempt from VAT) ของสาธารณรัฐฟินแลนด์

1. สินค้าเกี่ยวกับสุขภาพและยา	4. ธุรกิจการเงินและการประกันภัย
2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริการสาธารณะ	5. กิจกรรมการแสดงบางประเภท
3. การศึกษาขั้นพื้นฐาน การเพิ่มทักษะทางอาชีพ มหาวิทยาลัย รวมถึงการศึกษาศิลปะขั้นพื้นฐาน	6. ค่าลิขสิทธิ์
	7. การขายอสังหาริมทรัพย์ และการให้เช่า
	8. ไปรษณีย์
	9. สินค้าและบริการเฉพาะ เช่น ลีอตเตอร์

3.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีในเรื่องการศึกษาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับการเปลี่ยนจากการเป็นรัฐของประเทศมาเลเซียเป็นประเทศเอกราชในปีค.ศ. 1965 ซึ่งความท้าทายของรัฐบาลสิงคโปร์ในยุคนั้นมี 2 เรื่องคือ สร้างความเข้มแข็งทางทหารให้มากที่สุด และเร่งพัฒนาเศรษฐกิจให้ได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่การจะทำให้ประเทศเล็กๆ ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วเช่นนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้นำในยุคนั้น ค้นพบว่าหนทางที่จะพัฒนาเศรษฐกิจได้ดีและเร็วที่สุด คือจะต้องสร้างมูลค่าจากต้นทุนที่มีอยู่เดิม ซึ่งก็คือต้นทุนมนุษย์ผ่าน “การศึกษาที่มีคุณภาพ”

ช่วงปี ค.ศ. 1965 – 1978 เป็นยุคแรกของการสร้างประเทศ คนสิงคโปร์จะขยัน อดทน เร่งสร้างเนื้อสร้างตัว เพื่อเร่งพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความอยู่รอด ควบคู่ไปกับการริเริ่มปฏิรูปการศึกษา ช่วงปี ค.ศ. 1979-1997 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจมีการพัฒนาขึ้นแล้ว สิงคโปร์เริ่มมีการมองถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐเริ่มตระหนักว่า เด็กแต่ละคนอาจมีความถนัดแตกต่างกัน รัฐบาลจึงมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาสายอาชีพควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญ ต่อมาปี ค.ศ. 1997 - 2011 สิงคโปร์มีการปฏิรูปแนวคิดการศึกษาใหม่อีกครั้ง โดยมุ่งเน้นให้เป็นการศึกษาแบบสร้างขีดความสามารถให้คนสิงคโปร์ทุกคน กลายเป็นคนคุณภาพ เพื่อคอยสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ที่ว่า Thinking Schools, Learning Nation รวมถึงได้มีการยกระดับศักยภาพครูผู้สอนผ่าน Teacher Network

ปี ค.ศ. 2015 เด็กสิงคโปร์เข้าร่วมการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ที่เป็นการประเมินทักษะ 3 ด้าน คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลปรากฏว่าเด็กทำคะแนนได้สูงสุดทั้ง 3 ด้าน ยิ่งทำให้โลกมีความเชื่อมั่นในคุณภาพระบบการศึกษาของสิงคโปร์มาก

อาชีพครูในสิงคโปร์ถือเป็นอาชีพที่มีคุณค่ามาก ทั้งมิติทางสังคมและเศรษฐศาสตร์ ในด้านสังคมนั้น ก็หมายถึงการยอมรับนับถือทางสังคม เพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติมาก ต้องแข่งขันกันสูงมากกว่าจะได้เป็นครู ส่วนในด้านเศรษฐศาสตร์มาจากอาชีพครูในสิงคโปร์ได้รับค่าตอบแทนที่สูงมากพอๆ กับแพทย์ หรือผู้พิพากษาในบางประเทศเลยทีเดียว⁴⁰

ปัจจุบันจุดมุ่งหมายของระบบทางการศึกษาในโรงเรียนของสิงคโปร์ คือเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะความรู้ความสามารถเพื่อการดำรงชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ และ

⁴⁰ National Institute of Education, Nanyang Technological University (NIE NTU), Transforming Teaching Inspiring Learning, <https://www.nie.edu.sg/docs/default-source/oer/presentation-to-icsei-on-singapore-39-s-education-system5e0005ffdeb0605693ab4b9265f5641c.pdf?sfvrsn> (เข้าเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2563)

เป็นพลเมืองดีของชาติ โดยในกระบวนการในการพัฒนาด้านการศึกษามุ่งให้เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพให้ได้สูงสุด การศึกษาของสิงคโปร์จะกำหนดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 10 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับโดยเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา 6 ปี และระดับมัธยมศึกษา 4 ปี โดยที่เด็กจะเริ่มเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับเมื่ออายุ 6 ปี และจะได้เรียน 2 ภาษาควบคู่กันไปคือภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักและเลือกเรียนภาษาแม่ (Mother Tongue) อีก 1 ภาษาโดยสามารถเลือกเรียนภาษาจีน (แมนดาริน) ภาษามาเลย์หรือภาษาฮินดี โดยรัฐจะให้การอุดหนุนด้านการศึกษาจนเสมือนกับเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า โรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาล้วนเป็นโรงเรียนของรัฐบาลหรือกึ่งรัฐบาลทั้งสิ้น

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็น

1. เน้นการเรียนต่อในมหาวิทยาลัย (Junior Colleges/Centralized Institutes)

2. การศึกษาทางเทคนิคและอาชีวศึกษา (Institute of Technical Education: ITE)

เพื่อเตรียมตัวสำหรับทำงานรวมทั้งจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ทำงานแล้วเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่สนองตอบความต้องการด้านอุตสาหกรรม

3. วิทยาลัยโพลีเทคนิค (Polytechnics) เน้นการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจการเงินการบัญชี การเดินเรือ พยาบาล เทคโนโลยีชีวภาพ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

4. มหาวิทยาลัย (Universities) แม้สิงคโปร์จะเป็นประเทศเล็กแต่ก็มีมหาวิทยาลัยถึง 3 แห่งที่ล้วนแต่มีชื่อเสียงระดับโลกคือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore: NUS) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง (Nanyang Technological University: NTU) และมหาวิทยาลัยการจัดการแห่งสิงคโปร์ (Singapore Management University: SMU)

อย่างไรก็ตามสิงคโปร์ก็ต้องการสร้างมาตรฐานของครูด้วย ดังนั้นวิทยาลัยผลิตครูของสิงคโปร์มีอยู่เพียงแห่งเดียวคือ National Institute of Education⁴¹

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยถือว่าประชาชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่าที่สุดของประเทศจึงมีนโยบายให้มีบุตรมากขึ้น และมีสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาเพื่อสอดคล้องกับค่านิยม

1. เงินเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดา

ค่าใช้จ่ายสำหรับดูแลบุตร รวมบุตรเลี้ยง หรือบุตรบุญธรรม (Working Mother's Child Relief (WMCR)) ที่มีอายุไม่เกิน 16 ปี หรืออายุเกิน 16 ปี แต่กำลังศึกษาเต็มเวลาในระดับ

⁴¹ สำนักงานความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, <https://www.bic.moe.go.th/index.php/twi-pakee-menu/sea-menu/item/4232-singapore-education-system> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเทียบเท่าและบุตรดังกล่าวมีเงินได้ไม่เกิน SGD 2,000 ต่อปี มารดาสามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้ตามอัตราต่อไปนี้

บุตรคนที่ 1 หักได้ ร้อยละ 15 ของเงินได้ของมารดา

บุตรคนที่ 2 หักได้ ร้อยละ 20 ของเงินได้ของมารดา

บุตรคนที่ 3 เป็นต้นไป หักได้ ร้อยละ 25 ของเงินได้ของมารดา

2. เลี้ยงดูบุตรสำหรับบุคคลธรรมดา

เงินที่จ่ายเป็นค่าดูแลบุตร บุตรเลี้ยงหรือบุตรบุญธรรม (Qualifying Child Relief (QCR)) ที่มีอายุไม่เกิน 16 ปี หรืออายุเกิน 16 ปี แต่กำลังศึกษาเต็มเวลาในระดับโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือ สถาบันการศึกษาเทียบเท่าและบุตรดังกล่าวมีเงินได้ไม่เกิน SGD 2,000 ต่อปี สามารถหักค่าลดหย่อนได้สูงสุดตามอัตราต่อไปนี้

บุตรคนที่ 1 – 3 หักได้ คนละ SGD 4,000

บุตรคนที่ 4 หักได้คนละ SGD 4,000 หากเกิดใน หรือหลังวันที่ 1 มกราคม 1988 และ หักไม่ได้หากเกิดระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 1973 – 31 ธันวาคม 1987

ทั้งนี้ค่าลดหย่อน QCR และ WMCR รวมกันแล้วต้องไม่เกิน SGD 50,000 ต่อปี⁴²

3. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพิ่มทักษะสำหรับตนเอง

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสถาบันที่ได้รับการรับรอง ที่ผู้เสียภาษี ต้องการเรียนเพื่อเพิ่มทักษะให้ตนเอง และเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่ทางองค์กรไม่ได้ออกค่าใช้จ่าย ให้มาหักออกได้สูงสุด SGD 5,000 ต่อปี ผู้เสียภาษีสามารถยื่นหักลดหย่อนได้ภายใน 2 ปีนับจากเริ่ม เรียน

4. การบริจาค

บุคคลธรรมดาบริจาคเงินให้มูลนิธิ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ได้รับอนุมัติตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2016 ถึง 31 ธันวาคม 2021 สามารถนำ 250% ของมูลค่าที่บริจาคมาหักค่าใช้จ่ายได้⁴³

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. เงินหรือสินทรัพย์ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์หรือโปรแกรมที่ เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ยกเว้นหุ้นจดทะเบียนและ unit trust ที่นิติบุคคลบริจาคให้แก่หน่วยงานหรือ องค์กรที่ได้รับการรับรองจาก Institute of a Public Character (IPCs) สามารถหักค่าใช้จ่าย

⁴² Ministry of Finance Singapore (MOF), <https://www.mof.gov.sg/mof-for/individuals/tax-reliefs-and-rebates>, (เข้าถึง เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

⁴³ Inland Revenue Authority of Singapore, <https://www.iras.gov.sg/IRASHome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/Deductions-for-Individuals/Course-Fees-Relief/>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

(deduction) ได้ตามที่จ่ายจริง ทั้งนี้หากมูลค่าของการบริจาคสูงกว่าภาษีเงินได้ที่ต้องชำระในปีเดียวกัน (donation exceeds the income for the year) อีกทั้งยังสามารถนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวนำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายได้สูงสุด 5 ปี (carry forward of unutilized tax deduction for donations to IPCs) ทั้งนี้นิติบุคคลดังกล่าวต้องผ่านการรับรองเรื่องด้วย (shareholdings test)

2. การยกเว้น (exemption) ภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรการกุศลที่ได้จดทะเบียนกับ Commissioner of Charities (MCYS office) ภายใต้กฎหมายองค์กรการกุศล ทั้งนี้หน่วยงานหรือองค์กรการกุศลดังกล่าวต้องนำเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายเกินกว่าร้อยละ 80 มาดำเนินกิจการเพื่อสาธารณกุศลในประเทศสิงคโปร์ภายในปีถัดมา

อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลของสิงคโปร์ ประกาศเมื่อวันที่ 18 February 2020 คือ 25% และสูงสุดไม่เกิน SGD 15,000⁴⁴

การบริจาค

เงินหรือสินทรัพย์ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หุ่นจดทะเบียนหรือ unit trust ยกเว้น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์หรือโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ที่บริจาคให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองจาก Institute of a Public Character (IPCs) สามารถหักค่าใช้จ่าย (deduction) ได้ตามที่บริจาคจริง ทั้งนี้หากมูลค่าของการบริจาคสูงกว่าภาษีเงินได้ที่ต้องชำระในปีเดียวกัน (donation exceeds the income for the year) ยังสามารถนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวนำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายได้สูงสุด 5 ปี (carry forward of unutilized tax deduction for donations to IPCs) ทั้งนี้นิติบุคคลดังกล่าวต้องผ่านการรับรองเรื่องด้วย (shareholdings test)

องค์กรที่ส่งพนักงานไปทำกิจกรรมเพื่อสังคม (volunteer) กับมูลนิธิหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ได้รับอนุมัติตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2016 ถึง 31 ธันวาคม 2021 สามารถนำ 250% ของเงินเดือนของพนักงานที่ไปทำกิจกรรมคิดตามจำนวนวันที่ไปร่วมกิจกรรมหักค่าใช้จ่ายได้

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพิ่มทักษะสำหรับพนักงาน

เนื่องจากสิงคโปร์เป็นเมืองเศรษฐกิจ จึงให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพโดยสามารถหักค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้ตามที่จ่ายจริง

โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาหรือเพิ่มทักษะสำหรับพนักงานจะค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ค่าธรรมเนียมสมัคร ค่าธรรมเนียมการสอบรวมทั้งค่าธรรมเนียมสัมมนา (Course Fees Relief) เพื่อเพิ่มทักษะ ยกมามาตรฐาน สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการค้าใหม่ในกรณีที่เป็นการเรียนรู้อะยาว โดย

⁴⁴ Accounting Solutions Singapore, <https://www.accountingsolutionssingapore.com/tax-services/>. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

สถาบันที่ได้รับการรับรองหรือวิทยาลัยอาชีวะสามารถนำค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ค่าสัมมนา การประชุมวิชาการ รวมถึงเงินเดือนที่ได้จ่ายให้พนักงานในช่วงที่ศึกษาสามารถหักค่าใช้จ่ายได้

ค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ คืองานสัมมนาเกี่ยวกับงานอดิเรก การท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์ การอบรมต่างประเทศ การสร้างความสัมพันธ์ (team building) การฝึกอบรมที่จัดขึ้นสำหรับพนักงานทุกคนในองค์กร รวมถึงนักเรียนจากวิทยาลัยโปลีเทคนิคหรือมหาวิทยาลัยที่ยังไม่เคยมีรายได้มาก่อนในการประกอบอาชีพ

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีการขายและการบริการ (Goods and Services Tax / GST) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าของการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการในประเทศในอัตราร้อยละ 7

สินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีการขายและการบริการ (GST)⁴⁵

ธุรกิจการเงินและการธนาคาร Digital Payment Token เช่น Bitcoin for fiat currency ตั้งแต่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นไป

ธุรกิจแร่ที่มีมูลค่า

การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่ยังไม่มีเฟอร์นิเจอร์

3.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีในเรื่องการศึกษาของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (Kingdom of the Netherlands)

แนวทางการวางนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้านการศึกษา (Aftrek studiekosten of andere scholingsuitgaven) ของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์มีรากฐานมาจากกฎหมายภาษีรายได้ (Law of salary tax 1964 (Wet op loonbelasting)) ซึ่งอัตราการเสียภาษีจะอิงตามรายได้ นอกจากนี้หลักการเสียภาษีบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) แล้วเนเธอร์แลนด์ยังเป็นประเทศที่มุ่งวางแผนการจัดเก็บภาษีในรายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น ภาษีกำจัดขยะ ภาษีค่าใช้ท่อน้ำทิ้ง เป็นต้น โดยทุกคนที่อาศัยอยู่ในเนเธอร์แลนด์นั้นจะต้องเสียภาษีสิ่งแวดล้อมนี้ ยกเว้น ผู้ที่มีรายได้น้อย และนักเรียนทุนรัฐบาลที่ได้รับเงินเป็นงวดๆ ดังนั้นถือว่าเนเธอร์แลนด์มีระบบการจัดเก็บภาษีที่ค่อนข้างมีความซับซ้อน

⁴⁵ Inland Revenue Authority of Singapore, <https://www.iras.gov.sg/IRASHome/GST/GST-registered-businesses/Learning-the-basics/Goods-and-Services-Tax--GST---What-It-Is-and-How-It-Works/>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

ระบบการศึกษาภาคบังคับของเนเธอร์แลนด์มีระยะเวลา 12 ปี (อายุตั้งแต่ 5-16 ปี) ซึ่งเนเธอร์แลนด์ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มุ่งส่งเสริมการศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานเริ่มตั้งแต่อายุ 5 – 11 ปี หลังจากนั้นนักเรียนอายุ 12 -18 ปี เด็กจะเลือกเรียนได้ระหว่าง

1. หลักสูตรผสมผสานระหว่างหลักสูตรวิชาชีพ และหลักสูตรทางทฤษฎี ซึ่งร้อยละ 60 ของนักเรียนชาวดัชต์มักจะเลือกเข้าเรียนใน VMBO HAVO (Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs//Higher General Continued Education) ซึ่งมี 5 ระดับชั้น เมื่อเรียนจบในระดับนี้จะสามารถเข้าเรียนต่อในระดับโพลีเทคนิค (HBO) ต่อไปได้ และ

2. หลักสูตร VWO (Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs//Preparatory Scientific Education) มี 6 ระดับชั้น ซึ่งสามารถเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้

โดยค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ (tax deductible) ในแต่ละปีภาษีคือ ค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น รวมค่าเข้าสอบ ค่าหนังสือ ซอฟต์แวร์ (software) ค่าสัมมนา เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เสียภาษีจะต้องไม่อยู่ในกลุ่มของคนที่ได้รับทุนการศึกษา (scholarship) และการศึกษาหรือฝึกอบรมนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาทักษะอาชีพ

สิทธิประโยชน์ทางภาษี 2 แบบ

1. องค์กรในเนเธอร์แลนด์สามารถนำค่าใช้จ่ายบางส่วนของการฝึกอบรมพนักงาน (เพิ่มทักษะให้พนักงานมีความรู้เป็นปัจจุบันเพื่อการทำงานให้องค์กรได้มีประสิทธิภาพ) มาหักออกเหมือนเป็นรายจ่ายรายการหนึ่งได้

2. ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายและนำมาหักออกจากรายได้ โดยการศึกษา นั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ในอนาคต

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม (รัฐบาลมีนโยบายในการลดกลุ่มเหลือ 2 กลุ่มในปีภาษี 2021) ดังนี้

1. รายได้จากการทำงานหรือการเป็นเจ้าของบ้าน (กลุ่ม 1) เช่น

- 1.1 เงินเดือน รายได้พิเศษ (tips) หรือรายได้ประจำจากการเป็นเจ้าของกิจการ
- 1.2 เงินบำนาญ รายได้ประจำช่วงเกษียณ
- 1.3 รายได้จากต่างประเทศ
- 1.4 รายได้จากการทำอาชีพอิสระ อาชีพรับเลี้ยงเด็ก ศิลปิน หรืออาชีพเกี่ยวกับกีฬา

โดยมีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูง (สูงสุดที่ 50%) ซึ่งอัตรการจัดเก็บภาษีจะลดลงเมื่อเกษียณ

2. รายได้จากดอกเบี้ยหรือผลกำไรที่มาจากธุรกิจ (กลุ่ม 2)

ในกรณีที่ผู้เสียภาษี หรือ tax partner มีหุ้นอย่างน้อย 5% หรือมีส่วนร่วมในกำไรของธุรกิจที่จดทะเบียนไว้จะต้องเสียภาษี 25% ของรายได้ที่มาจากข้อนี้

3. รายได้จากการออมและการลงทุน (กลุ่ม 3)

ผู้เสียภาษีต้องนำมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมด (เงินออม หุ้น สินทรัพย์อื่นๆ เช่นบ้านหลังที่ 2) หักลบหนี้สิน ส่วนที่เป็นสินทรัพย์ (capital) จะได้รับการยกเว้นตามเงื่อนไข (Capital Yield Tax Allowance) แต่ส่วนที่เป็นรายได้จะต้องเสียภาษี 30% ในแต่ละปี

บุคคลธรรมดาที่มีรายได้และมีรายจ่ายเพื่อการศึกษาซึ่งการศึกษาหรือฝึกอบรมนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาทักษะอาชีพจะสามารถนำค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษามาเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายส่วนตัว โดยการนำมาหักออกจากรายได้โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเกิน EUR 500 นำมาหักลดหย่อนได้สูงสุดไม่เกิน EUR 15,000 ต่อปีซึ่งเป็นนโยบายของกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)) การคำนวณการหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีดังนี้

1. รายได้จากการทำงาน หรือการเป็นเจ้าของบ้าน (กลุ่ม 1)
2. ในกรณีที่หักค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาแล้วยังมีส่วนที่เกิน ให้นำส่วนเกินไปหักจากรายได้จากการออมและการลงทุน (กลุ่ม 3)
3. ในกรณีที่ยังมีส่วนเกิน ให้นำไปหักจากรายได้จากดอกเบีย หรือผลกำไรที่มาจากธุรกิจ (กลุ่ม 2)

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

องค์กรในเนเธอร์แลนด์สามารถนำค่าใช้จ่ายบางส่วนของการฝึกอบรมพนักงาน (ถือว่าเป็นการเพิ่มทักษะให้กับพนักงานให้มีความรู้เป็นปัจจุบันเพื่อการทำงานให้องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ) (Afdrachtvermindering voor onderwijs) มาหักออกเหมือนเป็นรายจ่ายรายการหนึ่งได้ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายเกี่ยวกับเงินเดือนและเบี้ยประกันสังคมของพนักงาน ในจำนวนเงินสูงสุดแต่ไม่เกิน EUR 2,566 ต่อปี ในปี 2008 อย่างไรก็ตามพนักงานที่ถูกเลิกจ้างสามารถหักได้สูงสุดถึง EUR 3,0179 ต่อปี ในขณะที่ผู้ที่เรียนจบปริญญาตรีที่ต้องการทักษะเพิ่มจะหักได้สูงสุด EUR 1,232 ต่อปี และสำหรับพนักงานที่ต้องการทดสอบมาตรฐานเพื่อการตัดสินใจเรียนต่อเพิ่มทักษะหักได้สูงสุด EUR 308 ต่อปี โดยการศึกษาและการอบรมทั้งหมดเข้าเงื่อนไขการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางอาชีพรวมถึงการเรียนปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ในเนเธอร์แลนด์สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะถือว่าเป็นสินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ตารางที่ 3.3 ตารางการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยจะจัดเก็บ

จากมูลค่าของการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการในประเทศ และการนำเข้าสินค้าโดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดเก็บ และตารางที่ 3.4 ตารางสินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (exempt from VAT)

ตารางที่ 3.3 อัตราการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับสินค้าหรือการให้บริการในประเทศโดยทั่วไป	21%
ภาษีมูลค่าเพิ่มพิเศษ สำหรับสินค้าประเภท ในกลุ่ม อาหารและสินค้าอุปโภค อาหารของสัตว์เลี้ยง และร้านอาหารและการบริการจัดเลี้ยง น้ำดื่ม ผลิตภัณฑ์ ยา สินค้าเกี่ยวกับสุขภาพและการออกกำลังกาย ค่าเดินทางและการบริการ ขนส่งในประเทศ (ไม่รวมเครื่องบิน) หนังสือ รวม e-book หนังสือพิมพ์ วารสาร การผลิตภาพยนตร์ ค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์และการแสดง การเข้าชมกีฬา สินค้ามือ สอง อุปกรณ์สำหรับซ่อมจักรยาน รองเท้าและเครื่องหนัง ดอกไม้สำหรับประดับ ตกแต่ง ของสะสม และที่ปัก ไม่รวม บุหรี่ และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	9%

ตารางที่ 3.4 สินค้าและบริการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (exempt from VAT) ของ ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

1. สินค้าเกี่ยวกับสุขภาพและยา	6. ธุรกิจให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีอายุมากกว่า 2 ปีขึ้นไป
2. การศึกษา	7. ธุรกิจกีฬา
3. เกี่ยวกับการดูแล เด็ก (childcare) บ้าน (homecare)	8. กิจกรรมระดมทุน
4. การให้บริการของนักเขียน นักข่าว และนัก แต่งเพลง	9. อาชีพ สินค้า และบริการที่มีในเนเธอร์แลนด์ (Dutch entrepreneurs under Vrijstellingen)
5. ธุรกิจการเงินและการประกันภัย	

3.4 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีในเรื่องการศึกษาของ ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America : USA)⁴⁶

กระทรวงศึกษาของรัฐบาลกลางได้วางแนวทางการวางนโยบายการศึกษาของประเทศ สหรัฐอเมริกาเพื่อให้แต่ละมลรัฐออกกฎหมายการศึกษาได้เองในระดับมลรัฐ ระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาของรัฐบาลกลางยังรับผิดชอบการจัดงบประมาณแห่งชาติ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการ กระจายงบประมาณลงไปให้มลรัฐ และต่อไปจนถึงท้องถิ่นผ่านโครงการต่างๆ ซึ่งเป็นโครงการพิเศษ ทั้งนี้ หากโรงเรียน หรือท้องถิ่น หรือมลรัฐสนใจเข้าร่วมโครงการก็สามารถขอเข้าร่วมเพื่อขอใช้ งบประมาณในส่วนนั้น

ในแต่ละมลรัฐจะมีกระทรวงศึกษา (Ministry of Education) เป็นของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความเลื่อมล้ำในเรื่องวิธีการบริการจัดการและคุณภาพ รัฐบาลกลางพยายามยกระดับการศึกษา โดยการวางนโยบายการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโดยผ่านผู้ประเมินเอกชน (Private Accrediting Agencies) ที่ต้องผ่านการรับรองจากรัฐบาลกลาง เพื่อรักษาชื่อเสียงของแต่ละสถาบัน และความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อเป็นการลดความเลื่อมล้ำในเรื่องวิธีการบริการจัดการและในการเพิ่มคุณภาพ

การศึกษาของสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 12 ชั้น (12 Grade) การศึกษาภาคบังคับเริ่ม ตั้งแต่อายุ 6 – 18 ปี จนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย (Grade 12) โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (Free Public Education) ในกรณีที่ต้องการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาซึ่งมีสถาบันการศึกษาอยู่กว่า 3,000 แห่งทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. วิทยาลัยชุมชน (Junior/Community Colleges)
2. วิทยาลัย (Colleges)
3. มหาวิทยาลัย (University)
4. สถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technology)

โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษาเอง แต่รัฐก็มีวิธีการ ช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่นการกู้ยืมเพื่อการศึกษา การลดหย่อนภาษี ทุนการศึกษา เป็นต้น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สหรัฐอเมริกามีนโยบายสนับสนุนการศึกษาโดยออกวิธีการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ มากมายซึ่งเหมาะกับแต่ละบุคคลและครอบครัวรวมถึงแผนการเรียนที่เลือกด้วย

⁴⁶ Tax Benefits for Education: Information Center, <https://www.irs.gov/newsroom/tax-benefits-for-education-information-center>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563)

บุคคลธรรมดาในที่นี้จะหมายถึง ผู้เสียภาษี คู่สมรสของผู้เสียภาษี และการใช้สิทธิสำหรับบุคคลที่อยู่ในอุปการะตามมาตรา 151

โดยนโยบายการสนับสนุนหรือมาตรการทางด้านภาษีที่เกี่ยวกับการศึกษามีดังนี้⁴⁷

1. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสูงกว่า (Scholarships, Fellowships Grant & Tuition Reduction) โดยบุคคลธรรมดาที่ได้รับทุนการศึกษาจะนำเงินที่ได้รับเพื่อมาใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษา เช่น ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน วัตถุประสงค์ของทุนการศึกษาคือ เพื่อศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสถาบันเทคโนโลยีอาจจะเป็นระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีเพื่อทำให้เพิ่มทักษะและเพิ่มรายได้ก็ได้

ตัวอย่างเช่น

- (1) ทุน Fulbright (Tax-Free Fulbright Grants)
- (2) ทุน Pell Grants ซึ่งเป็นทุนที่มอบให้นักศึกษาอเมริกันที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีโดยไม่ต้องชำระคืน (Pell Grants and Other Title IV Need – Based Education Grants)
- (3) ค่าใช้จ่ายที่เพื่อใช้ในการฝึกอบรมในฐานะนักเรียนโรงเรียนนายร้อย (cadet) หรือนักเรียนโรงเรียนทหารเรือ (midshipman) (Payment to Service Academy Cadets)
- (4) ค่าใช้จ่ายที่ได้รับเพื่อใช้ในการศึกษา ฝึกอบรม การยังชีพตามกฎหมายของกรมการทหารผ่านศึก (department of Veterans Affairs) (Veterans Benefits)
- (5) การได้เข้าเรียนฟรีหรือได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียน (Tuition Reduction) ที่ได้รับ (Qualified Tuition Reduction) โดยมีเงื่อนไขดังนี้
 1. การศึกษาระดับประถม มัธยม หรือต่ำกว่าปริญญาตรี
 2. ต้องเป็นลูกจ้างของสถาบันการศึกษาดังกล่าว หรือเคยเป็นแต่เกษียณหรือออกจากงานเนื่องจากพิการหรือเป็นบุตรหรือคู่สมรสของลูกจ้างสถาบันการศึกษาดังกล่าวที่ได้เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่หรือเกษียณหรือออกจากงานเนื่องจากพิการ
 3. เด็กอายุต่ำกว่า 25 ปี ซึ่งบิดาและมารดาเสียชีวิตหรือแยกทางกัน
 4. การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
 5. เจ้าหน้าที่ของสถาบันการศึกษาดังกล่าว และ
 6. นักเรียนระดับปริญญาตรีที่ช่วยงานสอน หรือวิจัยให้แก่สถาบันการศึกษา

⁴⁷ Tax Benefits for Education For use in preparing 2019 Return, <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p970.pdf>, (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563)

2. สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส (American Opportunity Tax Credit/ formerly Hope Credit)

บุคคลธรรมดาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา หรือสูงกว่าสามารถใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส เพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายได้โดยผู้เสียภาษีที่มีเงินได้พึงประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ไม่เกิน US\$ 80,000 ต่อปี (หรือไม่เกิน US\$ 160,000 กรณียื่นแบบร่วมกับคู่สมรส)

(1) จำนวนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ คือ

1. ร้อยละ 100 ของค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาที่จ่ายโดยผู้เสียภาษีในแต่ละปีภาษี (สำหรับภาคการศึกษาที่เริ่มต้นในปีภาษีที่ผ่านมา) สูงสุดแต่ไม่เกิน \$2,000 รวมกับ

2. ร้อยละ 25 ของค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาเฉพาะส่วนที่เกิน \$2,000 แต่ไม่เกิน \$4,000

(2) เงื่อนไขในการใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส

1. การหักลดหย่อนนี้ใช้สำหรับ 4 ปีภาษีเท่านั้น โดยการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาสภายใต้หัวข้อ (2.1) ถ้าการขอใช้สิทธินั้นเป็นการขอใช้สิทธิโดยผู้เสียภาษีหรือบุคคลธรรมดาอาจจะขอใช้สิทธิลดหย่อนนี้ในปีใดใน 4 ปีภาษีก็ได้ (หมายถึง สมมติ ปีแรกไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนจะมาใช้สิทธิลดหย่อนในปี 2-4 ก็ได้)

2. การขอใช้สิทธิการหักลดหย่อนนี้บุคคลธรรมดาต้องเข้าเรียนมาแล้วอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของแผนการเรียนเต็มภาคการศึกษา โดยการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส ภายใต้หัวข้อย่อย (1) กรณีบุคคลธรรมดาเข้าเรียนน้อยกว่า 1 ภาคการศึกษาของปีภาษีนั้นๆ ก็จะไม่เข้าเงื่อนไขการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส

3. การขอใช้สิทธิการหักลดหย่อนนี้สำหรับ 4 ปีแรกของการศึกษาชั้นสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา โดยการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาสภายใต้หัวข้อย่อย (1) สิทธิในการหักลดหย่อนภาษีนี้เป็นสิทธิหักลดหย่อนสำหรับค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาที่บุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ได้จ่ายจริงในปีภาษีที่ผ่านมาสำหรับ 4 ปีแรกของการศึกษาชั้นสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ณ สถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์

4. บุคคลธรรมดาต้องไม่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการครอบครองและจำหน่ายยาเสพติดโดยการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาสภายใต้หัวข้อย่อย (1) ถ้าในปีภาษีที่ผ่านมา นักศึกษาถูกตัดสินว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการครอบครองและจำหน่ายยาเสพติดจะไม่ได้รับสิทธิในการหักลดหย่อนภาษีนี้

(3) บุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์หมายถึงผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์นี้

1. เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 484(a)(1) ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาขั้นสูง 1965 (20 U.S.C. 1091(a)(1)) ที่ยังมีผลบังคับ และ
2. เข้าเรียนมาอย่างน้อยครั้งหนึ่งของแผนการเรียนเต็มภาคการศึกษา

(4) ผู้เสียภาษีที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมในการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส มีดังนี้

1. ผู้เสียภาษีทำการทุจริตหรือไม่ระมัดระวังในการเรียกร้องสิทธิ
2. ผู้เสียภาษีที่ไม่สามารถขอใช้สิทธิได้ ดังนี้
 - 2.1 ในช่วงระยะเวลา 10 ปีภาษีที่ผ่านมาหลังจากปีภาษีล่าสุดผู้เสียภาษีถูกตัดสินว่าได้ทำการทุจริตในการขอใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส
 - 2.2 ในช่วงระยะเวลา 2 ปีภาษีที่ผ่านมาหลังจากปีภาษีล่าสุดผู้เสียภาษีได้รับตัดสินว่าได้กระทำการที่ไม่ระมัดระวัง ขัดแย้งกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไข (แต่ยังไม่ถูกตัดสินว่าทุจริต)

ในกรณีนี้ผู้เสียภาษีจะไม่ได้รับอนุญาตให้ขอใช้สิทธิหักลดหย่อนในปีภาษีใดๆ ได้ ยกเว้นผู้เสียภาษี สามารถแสดงข้อมูลว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ต่อคณะกรรมการ (Secretary) ได้

3. สิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifetime Learning Credit)

บุคคลธรรมดาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าสามารถใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส เพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายได้

(1) จำนวนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ คือร้อยละ 20 ของค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาที่ได้จ่ายจริงในปีภาษีนั้น แต่สูงสุดไม่เกิน \$10,000 สำหรับปี 2019 บุคคลที่มีเงินได้พึงประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ระหว่าง US\$ 58,000 - 68,000 ต่อปี (หรือระหว่าง US\$ 116,000 - 136,000 กรณียื่นแบบร่วมกับคู่สมรส) บุคคลที่มีเงินได้พึงประเมินสูงกว่า US\$ 68,000 ต่อปี (หรือสูงกว่า 136,000 กรณียื่นแบบร่วมกับคู่สมรส) จะไม่สามารถใช้สิทธินี้ได้ ทั้งนี้เงินได้หลังจากหักรายจ่ายบางรายการออกแล้ว หมายถึง เงินได้หลังจากหักรายจ่ายบางรายการออกแล้วของผู้เสียภาษีในปีภาษีนั้นๆ ซึ่งการลดหย่อนอาจจะลดลงหากเงินได้หลังจากหักรายจ่ายบางรายการออกแล้วของผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นจากมาตรา 911, 931 หรือ 933

(2) เงื่อนไขในการใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. หากผู้เสียภาษีใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาสไปแล้วจะไม่สามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปีภาษีเดียวกันได้
 2. การเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิ ผู้เสียภาษีมีสิทธิเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิลดหย่อนค่าธรรมเนียมนการเรียนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาในปีภาษีใดก็ได้
 3. บุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ได้จ่ายจริงในปีภาษีที่ผ่านมาหรือภายใน 90 วันของปีภาษีนี้ สำหรับศึกษาชั้นสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ณ สถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์หรือเป็นการเรียนเพื่อเพิ่มทักษะทางอาชีพของบุคคลนั้น
 4. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษา หมายถึงการลงทะเบียนเรียนหนังสือ
 5. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษา ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับกีฬาต่างๆ เกมส์ สันทนาการ หรืองานอดิเรก เว้นแต่กรณีที่มีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือเป็นโครงสร้างหลักสูตรของปริญญาหรือเพื่อทักษะทางอาชีพ
 6. สถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ หมายถึงสถานศึกษาตามที่ระบุในหัวข้อ 481 ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชั้นสูง 1965 (20 U.S.C. 1088) ที่ยังมีผลบังคับ
 7. กฎเกณฑ์เพิ่มเติม ดังนี้
 - (1) ผู้เสียภาษีต้องเรียกร้องสิทธิลดหย่อนฯ ก่อนวันครบรอบยื่นภาษีในปีภาษีนั้นๆ
 - (2) ผู้เสียภาษีอาจจะไม่ได้รับสิทธิหักลดหย่อนฯ ในกรณีที่ที่ได้รับเลขประจำตัวผู้เสียภาษีหลังจากวันครบรอบยื่นภาษีในปีภาษีนั้นๆ
 - (3) ผู้เสียภาษีอาจจะไม่ได้รับสิทธิหักลดหย่อนฯ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีได้ชำระค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาที่ยังไม่มีเลขประจำตัวผู้ประกอบการสถานศึกษา
4. ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินกู้เพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขึ้นไป (Student Loan Interest Deduction/Education Loan Deduction)
- (1) บุคคลธรรมดาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าสามารถนำดอกเบี้ยทั้งหมดที่เกิดจากการกู้เพื่อศึกษามาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้สูงสุดไม่เกิน US\$ 2,500 สำหรับบุคคลที่มีเงินได้พึงประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ไม่เกิน US\$ 80,000 ต่อปี (หรือไม่เกิน US\$ 165,000 กรณียื่นแบบร่วมกับคู่สมรส) ทั้งนี้ไม่ต้องแจกแจงค่าใช้จ่ายในรูปแบบฟอร์มภาษี

หมายเหตุ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศพักดอกเบี้ยเกิดจากเงินกู้เพื่อการศึกษาที่มีผลตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม 2020 จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง ดังนั้นอาจจะมีดอกเบี้ยที่ต้องยื่นในแบบฟอร์มภาษีในปีภาษีนี้⁴⁸

(2) การยกเลิกกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาและการขอกลับมาชำระ (Student Loan Cancellation and Repayment Assistance) เมื่อบุคคลธรรมดาที่ต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าได้กู้เงินเพื่อการศึกษาแต่มีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้ ผู้เสียภาษีสามารถยกเลิกกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาได้เฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิตหรือมีเหตุจำเป็นทำให้ต้องหยุดเรียน เช่น เกณฑ์ทหาร ผู้เสียภาษีต้องแจ้งเรื่องให้สถาบันที่ให้กู้ยืมเงินทราบ เพื่อระงับหรือพักการกู้ยืม เมื่อผู้เสียภาษีกลับมามีรายได้สถาบันที่ให้กู้ยืมเงินจะคำนวณจำนวนเงินที่ต้องชำระคืนให้ใหม่ให้สอดคล้องกับรายได้ ทั้งนี้เมื่อผู้เสียภาษีต้องแจ้งเรื่องให้สถาบันที่ให้กู้ยืมเงินทราบเพื่อระงับหรือพักการกู้ยืมแล้วไม่ต้องระบุรายการนี้ในการยื่นภาษี

5. การหักค่าธรรมเนียมนการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขึ้นไป (Tuition and Fees Deduction)

บุคคลธรรมดาที่ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าสามารถนำค่าธรรมเนียมนการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้สูงสุดไม่เกิน US\$ 4,000 โดยอัตราค่าลดหย่อนขึ้นอยู่กับจำนวนเงินได้พึงประเมินดังนี้

(1) ระดับเงินได้พึงประเมินต่ำกว่า US\$ 65,000 (US\$ 130,000 กรณียื่นแบบรวม) หักได้ US\$ 4,000

(2) ระดับเงินได้พึงประเมินมากกว่า US\$ 65,000 แต่ไม่เกิน US\$ 80,000 (US\$ 130,000 แต่ไม่เกิน US\$ 160,000 กรณียื่นแบบรวม) หักได้ US\$ 2,000

(3) ระดับเงินได้พึงประเมินเกินกว่า US\$ 80,000 (US\$ 160,000 กรณียื่นแบบรวม) หักค่าลดหย่อนไม่ได้

6. บัญชีออมทรัพย์เพื่อการศึกษา (Coverdell Education Saving Account (ESA))

ผู้เสียภาษีสามารถขอเปิดบัญชีออมทรัพย์เพื่อการศึกษา (Coverdell Education Saving Account (ESA)) ในรูปแบบของทรัสต์หรือcustodial account ซึ่งจะเป็นเงินออมเพื่อให้ผู้รับประโยชน์ไว้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปโดย ณ วันเปิดบัญชีผู้รับประโยชน์จะต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรืออาจจะอายุน้อยกว่าหากมีความต้องการผลประโยชน์ดังกล่าวผู้เสียภาษีจะไม่เสียภาษีของดอกเบี้ยที่เป็นเงินได้จากกรอมนับบัญชีนี้ ผู้เสียภาษีสามารถฝากได้สูงสุดไม่เกิน US\$

⁴⁸ Student Loan Interest Deduction—How to Get It, <https://www.investopedia.com/terms/s/slid.asp>, (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563)

2,000 ต่อผู้ได้รับผลประโยชน์ 1 คนสำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ต่ำกว่า US\$ 110,000 ต่อปี (US\$ 220,000 กรณียื่นแบบร่วม)⁴⁹

7. การชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้า (Qualified Tuition Program (QTP))

การชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้า เป็น 1 ใน 2 แบบของแผนออมเงิน 529 (แผนการออมเงินเพื่อลูกหลาน) ซึ่งพ่อแม่ ตายายหรือผู้ปกครองจะชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา ล่วงหน้าเข้ากองทุนหรือบัญชีของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยใน 12 มลรัฐที่มีโครงการนี้โดยปกติ ค่าธรรมเนียมการศึกษาจะมีอัตราเงินเฟ้อที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับจากการชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้ามักจะสูงกว่าพันธบัตร ตัวสัญญาใช้เงิน บัตรเงินฝาก (CDs) และได้รับการประกันโดยมลรัฐ เงินที่เติบโตจากการชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้านี้ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในจำนวนไม่เกินค่าธรรมเนียมการศึกษาของแต่ละสถาบันโดยไม่มี การจำกัดระดับเงินได้

อย่างไรก็ตามข้อเสียสำหรับการชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้าคือ เด็กอาจจะไม่ต้องการเข้าเรียนในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่พ่อแม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาล่วงหน้าไว้ให้ หากเกิดเหตุการณ์นี้ พ่อแม่จะได้รับเงินต้นคืนเท่านั้น

8. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับโปรแกรมการศึกษา IRA (IRA Education Exception to Additional Tax on Early IRA Distributions)

พ่อแม่ ตายายหรือผู้ปกครองสามารถฝากเงินเข้าโปรแกรมการศึกษา IRA เพื่อนำเงิน นี้มาชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาให้กับลูกหลานที่อายุน้อยกว่า 17 ปีได้ ในกรณีที่เด็กไม่เรียนต่อแล้วและไม่โอนให้สมาชิกในครอบครัวต้องถอนเงินออกจากโปรแกรม การศึกษา IRA ภายใน 30 วัน อย่างไรก็ตามเงินกองนี้ต้องใช้หมดก่อนที่ผู้รับประโยชน์จะอายุ 30 ปี หากเกิน 30 แล้วเงินที่ถอนออกมาจะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10

เงินที่เติบโตจากการโปรแกรม IRA นี้ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผู้ เสียภาษีสามารถฝากได้สูงสุดไม่เกิน US\$ 2,000 ต่อผู้ได้รับผลประโยชน์ 1 คนสำหรับผู้มีเงินได้พึง ประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ต่ำกว่า US\$ 78,100 ต่อปี (US\$ 124,700 กรณียื่นแบบร่วม)

หมายเหตุ IRA ย่อมาจาก Early Individual Retirement Arrangement

⁴⁹ What is the Education Savings Bond Program?, <https://www.investopedia.com/ask/answers/111414/what-education-savings-bond-program.asp>, (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563)

9. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรเพื่อการศึกษา (Education Savings Bond Program)

พ่อแม่ ตายายหรือผู้ปกครองสามารถซื้อพันธบัตรเพื่อการศึกษา และนำเงินที่เติบโตจากการซื้อพันธบัตรมาชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาได้ตามเงื่อนไขนี้

- (1) พ่อแม่ ตายาย หรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นเจ้าของมีอายุมากกว่า 24 ปีขึ้นไป
- (2) เงินที่ถอนออกมาทั้งหมดจะต้องนำมาชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาเท่านั้น และเงินจำนวนนี้จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- (3) ในกรณีที่เด็กได้รับทุนการศึกษาจะต้องนำทุนการศึกษาที่ได้รับมาหักออกก่อนแล้วค่อยใช้เงินที่ถอนออกมาจากพันธบัตรเพื่อการศึกษา
- (4) ในกรณีที่เงินที่ถอนออกมาน้อยกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกรณีที่ถอนเงินออกมาจากพันธบัตรเพื่อศึกษามากกว่าจำนวนเงินของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเงินส่วนที่เกินจะนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- (5) สำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมิน (Modified Adjusted Gross Income; MAGI) ต่ำกว่า US\$ 93,150 ต่อปี (หรือ US\$ 147,250 กรณียื่นแบบรวม)
- (6) พันธบัตรดังกล่าวต้องเป็นพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ประเภท EE bond หรือประเภท I ที่ออกหลังจากปี 1989

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

การหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการศึกษาหรือฝึกอบรมพนักงาน (Business Deduction for Work-Related Education)

บริษัทสามารถนำค่าใช้จ่ายของการฝึกอบรมพนักงาน (เพิ่มทักษะให้พนักงานมีความรู้เป็นปัจจุบันเพื่อการทำงานให้องค์กรได้มีประสิทธิภาพ) มาหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ การฝึกอบรมที่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายขององค์กรได้ มีดังนี้

- (1) การเพิ่มทักษะที่จำเป็นตามประเภทธุรกิจขององค์กร หรือกฎหมาย (Education required by Employer or by Law)
- (2) การเพิ่มทักษะความรู้ทั่วไป (Education to Maintain or Improve Skills)
- (3) การเพิ่มทักษะเพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน (Education to meet Minimum Requirement)
- (4) การเพิ่มทักษะสำหรับการค้าใหม่ (Education that qualifies you for a New Trade or Business)

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีการขาย (sales tax) รัฐบาลกลางไม่มีการเรียกเก็บภาษีการขาย (VAT/GST) แต่รัฐบาลของ 45 มลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นในหลายๆ พื้นที่มีการเรียกเก็บภาษีการขาย ผู้ประกอบการจะต้องทำการคำนวณเก็บและรายงานภาษีการขายให้กับรัฐบาลของท้องถิ่นและของรัฐ ลูกค้าเป็นผู้จ่ายภาษีการขาย ณ เวลาที่ทำการซื้อสินค้าหรือบริการซึ่งมีความแตกต่างกันตามกฎระเบียบและนโยบายในแต่ละมลรัฐ อัตราภาษีที่เรียกเก็บจึงมีความแตกต่างกันแต่ก็อยู่ระหว่าง 2.9% ถึง 7.25%

หมายเหตุ มลรัฐที่ไม่เก็บภาษีการขายมี 5 มลรัฐคือ อลาสก้า เดลาแวร์ มอนทาน่า นิวแฮมป์เชียร์ และออริกอน

ผู้ขายสินค้าออนไลน์ต้องเก็บและรายงานภาษีการขายของลูกค้าต่างรัฐด้วย เช่น

1. ภาษีการขายขึ้นอยู่กับว่าธุรกิจหรือร้านค้าประกอบการอยู่ที่ไหน (sales tax) เช่น เทกซัส หรือเพนซิลเวเนียคือ ถ้าผู้ซื้อสั่งซื้อของจากร้านค้าที่มีหน้าร้านตั้งอยู่ (Physical presence) ในรัฐที่มีการเก็บ Sales tax อยู่แล้วแน่นอนว่าผู้ซื้อไม่สามารถเลี่ยงที่จะไม่จ่าย sales tax ได้

2. ภาษีการขายขึ้นอยู่กับที่อยู่ของลูกค้า (used tax) เช่น ฟลอริดาหรือนิวเจอร์ก มีคำตัดสินของศาลฎีกาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีการขาย (US Supreme Court's decision South Dakota v. Wayfair (21 June 2018)) ซึ่งมลรัฐอื่นๆ ที่ใช้ภาษีการขาย (Sales Tax) ก็นำคำตัดสินของศาลมาเป็นมาตรฐานปฏิบัติ ระบุว่าบริษัทใดที่มีรายได้จากลูกค้าที่อยู่นอกรัฐเป็นมูลค่าสูงกว่า USD 100,000 หรือมากกว่า 200 รายการขายจะต้องถูกเรียกเก็บภาษีการขาย (sale tax)

อธิบายเพิ่มเติม

เว็บไซต์ขายของรายใหญ่ๆ มักจะใช้วิธีการให้มีบริษัทย่อยของตัวเองเป็นตัวแทนของบริษัทออนไลน์ที่จะรับคำสั่งสั่งซื้อทางออนไลน์ โดยบริษัทตัวแทนเหล่านี้จะต้องไม่มีสถานที่ที่เป็นตัวตนที่ตั้งอยู่ในรัฐเดียวกันกับผู้ซื้อ หรือที่ศัพท์ว่าไม่มี Physical Presence อยู่ในรัฐเดียวกันกับผู้ซื้อ⁵⁰

3.5 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีของต่างประเทศ

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษีของแต่ละประเทศ พบว่า

1. สาธารณรัฐฟินแลนด์ (Republic of Finland)

⁵⁰ United States Corporate - Other taxes, PWC, <https://taxsummaries.pwc.com/united-states/corporate/other-taxes>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2563)

เนื่องจากรัฐเน้นเรื่องความสำคัญของความเสมอภาคอย่างมาก โรงเรียนในสาธารณรัฐฟินแลนด์ ไม่มีเครื่องแบบนักเรียน ไม่มีการสอบเข้าสถานศึกษา ไม่มีค่าธรรมเนียมทางการศึกษา ไม่มีการจัดอันดับสถานศึกษา เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่ 7 ขวบจนถึงปริญญาตรี โดยช่วงเด็กจะเน้นให้อยู่กับครอบครัวให้มากที่สุดใช้เวลาเรียนน้อย และให้เด็กได้ทำในสิ่งที่สนใจมากกว่าที่สำคัญจะไม่นั่งเรื่องการแข่งขันจึงไม่มีเกรดเฉลี่ย เมื่อเลือกที่จะเรียนระดับอุดมศึกษาขึ้นไปมีมหาวิทยาลัยให้เลือกหลากหลายตามสาขาที่ต้องการเรียนเมื่อทำงานแล้ว และต้องการศึกษาต่อระดับที่สูงกว่าก็สามารถทำได้โดยใช้ค่าใช้จ่ายขององค์กรและพนักงานในช่วงเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

โครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา

สาธารณรัฐฟินแลนด์มีโครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาไม่ซับซ้อนด้วยความที่รัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้จนจบปริญญาตรี สิทธิประโยชน์ทางภาษีจึงมีเพียงการขอกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (Opintolainavähennykset) โดยสามารถนำยอดเงินกู้รวมดอกเบี้ยที่ชำระมาหักออกจากเงินได้พึงประเมิน สิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้นับสนับสนุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการเรียนระดับมหาวิทยาลัยชั้นสูง แทนการเรียนไปทำงานไปเพราะจะทำให้เรียนจบได้เร็วกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า

2. สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

รัฐวางแนวทางการศึกษาระบบการศึกษาของสิงคโปร์ และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณมาก เพราะผู้นำประเทศทุกยุคของสิงคโปร์มีความเชื่อว่าการจะพัฒนาเศรษฐกิจได้ดีจะต้องเริ่มจากการสร้างมูลค่าต้นทุนมนุษย์ผ่าน “การศึกษาที่มีคุณภาพ” ซึ่งในช่วง 55 ปีที่ผ่านมา นับจากเป็นประเทศเอกราช สิงคโปร์วางระบบการศึกษาโดยเน้นไปที่โครงสร้างการศึกษาและคุณภาพของครูเป็นหลัก ปัจจุบันการศึกษาในสิงคโปร์จะสอนทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ 4 ด้านคือ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา โดยเน้นการปฏิบัติจริงและระเบียบวินัยทุกโรงเรียนจะถูกควบคุมด้วยกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง แบ่งเป็นชั้นประถม 6 ปี และมัธยม 4 ปี และการศึกษาที่สูงขึ้น เช่น โปลิตีเทคนิค จูเนียร์คอลเลจ และมหาวิทยาลัยรวมถึงเน้นการเพิ่มทักษะอาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพการงาน

โครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา

สิงคโปร์มีโครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาไม่ซับซ้อน อาทิกการหักลดหย่อนเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดาและสำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งให้หักตามจำนวนบุตร เนื่องจากสิงคโปร์ส่งเสริมให้ประชาชนมีบุตรเพิ่ม สำหรับบุคคลที่มีรายได้ก็สามารถนำค่าใช้จ่ายในการศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพมาหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาสำหรับตนเองได้รวมถึงมีการให้หักเงินบริจาคด้วย

3. ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (Kingdom of the Netherlands)

รัฐจะให้อิสระโรงเรียนในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ ระบบการศึกษาของเนเธอร์แลนด์ ออกเป็น 3 ระดับ ระดับแรกคือการศึกษาขั้นประถม (Basisonderwijs) ระดับที่ 2 คือการศึกษาขั้น

มัธยม (Voortgezet Onderwijs) และระดับที่ 3 คือชั้นอุดมศึกษา การศึกษาของเนเธอร์แลนด์ทุกระดับเน้นการพัฒนาอาจารย์ที่สอนจะต้องมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ และทำให้เด็กมีแรงจูงใจกับการเรียนการสอนมากเป็นอันดับต้นๆ จึงได้เกิดวิธีการให้ครูผู้สอนสังเกตการณ์การเรียนการสอนของครูผู้สอนคนอื่นๆ และนำมาพัฒนาการเรียนการสอนของตัวเอง

โครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา

เนเธอร์แลนด์มีโครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาตามแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งปัจจุบันแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยในช่วงวัยทำงานรัฐจะเรียนเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่สูงมาก ประมาณ 50% อัตราการจัดเก็บภาษีจะลดลงเมื่อเกษียณประมาณ 7% นอกจากการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแหล่งที่มาของรายได้แล้วทุกคนและครัวเรือนทุกหลังต้องจ่ายภาษีสิ่งแวดล้อม สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อศึกษามีข้อเดียวคือถ้าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเกิน EUR 500 นำมาหักลดหย่อนได้สูงสุดไม่เกิน EUR 15,000 ต่อปีตามอัตราก้าวหน้าที่ชำระ

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America)

การศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางการศึกษา การศึกษาภาคบังคับ นักเรียนอเมริกันทุกคนจะได้รับสิทธิเรียนฟรีจนกระทั่งถึงเกรด 12 หรือจบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บรรยากาศการศึกษาในห้องเรียนนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้เถียงเพื่อแสดงจุดยืนของตนเองมีส่วนร่วมในการสนทนาและนำเสนองานของตนตลอดระดับชั้นการศึกษา มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมากมายเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียนและพนักงานที่ต้องการเพิ่มทักษะในการทำงาน

โครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาแบ่งการบริหารออกเป็นมลรัฐ โครงสร้างภาษีจึงมีความซับซ้อนม โครงสร้างภาษีบางอย่างเหมาะสมสำหรับมลรัฐใหญ่และบางอย่างเหมาะสมสำหรับมลรัฐที่มีวิทยาลัยชุมชน สิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษาที่คนส่วนใหญ่ใช้คือ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อโอกาส สิทธิหักลดหย่อนภาษีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับโปรแกรมการศึกษา IRA เนื่องจากมีสิทธิหักลดหย่อนที่ใช้ได้เกือบทุกมลรัฐ

บทที่ 4

แนวทางการพัฒนามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

เป็นที่ตระหนักว่าผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษี บุคคลผู้นั้นย่อมสามารถใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีหารายได้เพื่อใช้จ่ายรวมถึงมีรายได้มากพอจนอยู่ในขั้นรายได้ที่รัฐกำหนดให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ความรู้และความสามารถเป็นสิ่งที่พึงได้จากการได้รับการศึกษาที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับในหัวข้อที่ 4.2 เรื่องพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพมีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม อีกทั้งยังคงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เรื่องการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อีกด้วย จึงเป็นที่ประจักษ์ว่ามาตรการทางภาษีและการศึกษานั้นเป็นเรื่องที่ทับซ้อนและมีความเกี่ยวโยงกันเป็นอย่างมาก

หากมองภาพกว้างของความรู้และความสามารถตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในส่วนของด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์นั้น พบว่ารัฐมีมุมมองต้องการทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาและขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญา โดยรัฐได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ รวมถึงมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 รัฐบาลได้จัดสรรเงินจำนวน 523,569.4 ล้านบาทหรือร้อยละ 18.1 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานด้านการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่มุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้พัฒนาระบบและ

มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศรวมถึงการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพถึงแม้ อัตราร้อยละของงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาลดลงจากปีที่ผ่านมา มาแต่ยังมีจำนวนสูงเมื่อเทียบกับงบประมาณรายจ่ายสำหรับการดำเนินงานด้านอื่นๆ ของประเทศ⁵¹

ประมวลรัฐฎการเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพในการใช้ทรัพย์สินของประชาชนทำให้ การวินิจฉัยตีความต้องทำโดยเคร่งครัด คำนึงถึงความเป็นเอกเทศของกฎหมายภาษีอากรและ เจตนาารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของผู้ประชาชนผู้เสียภาษี เพราะแม้การเสียภาษีอากรเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญโดยภาษีอากรเป็น “รายได้ ของรัฐ” ประเภทหนึ่งแต่ในขณะเดียวกันภาษีอากรก็เป็น “รายจ่ายของประชาชน” ประมวลรัฐฎการ จึงมีบทบัญญัติที่อนุญาตให้มีการบรรเทาภาระภาษีได้โดยวิธีการหักค่าลดหย่อนการค่าหักลดหย่อนจึง เป็นมาตรการเพื่อบรรเทาภาระภาษีของประชาชนโดยทำให้การเสียภาษีของแต่ละบุคคลเป็นไปตาม หลักความสามารถในการเสียภาษีและยังเป็นมาตรการส่งเสริมและจูงใจให้ประชาชนมีพฤติกรรมทาง สังคมหรือเศรษฐกิจเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล⁵²

4.1 แนวทางการพัฒนามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบให้มีคุณภาพ ความเสมอภาคและทั่วถึงตาม แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญในการผลักดันแนวทางการพัฒนามาตรการ ภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย คือ การใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) หรือการให้สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทั้งจากภาค ประชาชนและภาคธุรกิจ การออกมาตรการจูงใจทางภาษีอากรจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้รัฐได้คนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพมีแนวคิดในการเติบโต ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับชาติต่อไป นอกจากนี้รัฐควรทบทวนข้อกำหนดและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษี ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น และทบทนาการให้สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อ

⁵¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018), (กรุงเทพมหานคร, 2561), หน้า 110

⁵² วิฑูรย์ ตฤคก่า, การจำกัดสิทธิบุตรบุญธรรมในการหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการอุปการะเลี้ยงดูบุพการี, วิทยานินพนธ์ หลักสูตรปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552, หน้า 192

การศึกษา ทั้งในภาคประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจและภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน

การใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) มีความแตกต่างจากมาตรการภาษีทั่วไปซึ่งส่งผลให้รายรับของรัฐบาลเพิ่มขึ้น แต่การใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) จะส่งผลให้รายได้ของรัฐบาลลดลง โดยเป็นการสูญเสียรายได้ผ่านการใช้มาตรการทางภาษีแทนการใช้จ่ายโดยตรงของรัฐบาล (Direct Spending) เพื่อแลกกับการบรรลุมิติวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ มาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) มีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อได้รับการอนุมัติ หรือความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (ฝ่ายบริหาร) เท่านั้นโดยปราศจากการตรวจสอบจากฝ่ายนิติบัญญัติและมิได้มีการจัดทำในรูปแบบของรายงานหรือแสดงอยู่ในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี (Off – Budget Expenditure) แต่อย่างไรก็ดีจึงเป็นสาเหตุของความไม่โปร่งใสของระบบการคลังสาธารณะ ขาดการตรวจสอบหรือตรวจสอบไม่ได้ เสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลังและเอื้อต่อฝ่ายบริหารในการกำหนดมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) ทับซ้อนกับผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจ (Conflict of Interests) หรือเป็นไปเพื่อผลประโยชน์แก่ประชาชนหรือกลุ่มธุรกิจบางกลุ่ม (rent-seeking) ได้เช่นกัน

ข้อจำกัดของมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) อีกประการหนึ่งคือ ไม่มีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดในการบังคับใช้ จนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกหรือมีการบังคับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) มาตรการใหม่อาจส่งผลให้รัฐบาลสูญเสียรายได้อย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดเก็บภาษีทำให้ระบบภาษีมีความซับซ้อนมากขึ้นต้องประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้มีส่วนที่เสียภาษี มีการเตรียมการบริหารจัดเก็บใหม่ให้สอดคล้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures) ที่ออกมาซึ่งหมายถึงต้นทุนในการบริหารจัดการจัดเก็บ (Administrative Cost) ย่อมสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว⁵³

Toder, et al. (2013) ได้ศึกษาแนวทางการปรับปรุงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี และชี้ให้เห็นว่าการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมักก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ได้เกิดประโยชน์สูงสุดและการจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีจะลดรายจ่ายภาษีให้แก่รัฐด้วยการจำกัด การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นการทั่วไปเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้เนื่องจากมักเห็นว่าจะนำไปสู่ความขัดแย้งน้อยกว่าการเลือกจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหนึ่งๆ แต่ในขณะเดียวกันก็จะทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีคุณค่าสูงและต่ำลดลงในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน ดังนั้นแม้การจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นการทั่วไปจะทำให้ระบบและนโยบายการใช้จ่ายภาษีของรัฐดีขึ้นแต่ก็ไม่ใช่มาตรการที่ดีที่สุดและต้องคำนึงถึงการจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นการทั่วไปที่มีใช้อยู่แล้ว

⁵³ ฉัตรระวี ปรียสุทธิญาณ, การประเมินมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditure), วารสารสถาบันพระปกเกล้า, (พฤษภาคม – สิงหาคม, 2548), หน้า 62

ในปัจจุบัน 2 ประเภท ได้แก่ ภาระภาษีเงินได้ขั้นต่ำที่ต้องจ่าย (AMT) และการจำกัดสิทธิหักค่าลดหย่อนตามรายการสูงสุด (Overall Limitation on Itemized Deduction) ด้วย⁵⁴

4.2 บทวิเคราะห์การศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 กับ มาตรการส่งเสริมการศึกษาของภาครัฐ

การศึกษาได้รับความคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่างๆ ในทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจมากมาย นับตั้งแต่การช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และคิดเป็นเรียนรู้จรรยาบรรณและความเป็นพลเมือง ตลอดจน พัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาวจากบทบาทหน้าที่ที่สำคัญหลาย ประการดังกล่าวการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ร้ายแรงต่อประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ศตวรรษที่ 21 ซึ่งประชาชนต้องการทักษะการคิดและการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาอย่างมี นัยสำคัญ⁵⁵ สังคมและระบบการศึกษาไทยยังมีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างมา โดยพื้นที่ที่ยากจนมักขาดแคลน ทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้รับการศึกษาคุณภาพต่ำ⁵⁶ ในหัวข้อนี้เราจะได้วิเคราะห์ระบบการศึกษาของประเทศไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 ควบคู่กับมาตรการส่งเสริมการศึกษาของภาครัฐที่จะสนับสนุนให้การศึกษาของเด็กไทยจะสามารถที่จะเป็นไปตามกรอบวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือนโยบายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้เพียงใดซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ระบบการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579

พระราชบัญญัติการศึกษาฯ ได้วางระบบการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ

- (1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
- (2) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็น

⁵⁴ ซัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงและการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า 7

⁵⁵ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ขึ้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ, มีนาคม 2556, หน้า 1

⁵⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, เพ็งอ้าง, หน้า 286

เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพความพร้อม และโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

โดยสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตามรวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน การสอนและจะส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ

และยังแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ

การศึกษาในระบบมีสองระดับคือการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยส่วนสำคัญมีดังต่อไปนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การแบ่งระดับ หรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็นสามระดับ กล่าวคือ

1.1 การศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุ 3 – 6 ปี

1.2 การศึกษาระดับประถมศึกษา โดยปกติใช้เวลาเรียน 6 ปี

1.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็นสองระดับ ดังนี้

1. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

2. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ประเภทสามัญศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

(2) ประเภทอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับอาชีพขั้นสูงต่อไป

2. การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาการใช้คำว่า "อุดมศึกษา" แทนคำว่า "การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย" ก็เพื่อจะให้

ครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาที่เรียนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว

4.2.2 แนวทางการช่วยเหลือของรัฐเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

หากนำระบบการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 แล้วนำมาแบ่งตามช่วงอายุของการศึกษา และนำมาวิเคราะห์รวมกับแนวทางการช่วยเหลือหรือสนับสนุนของรัฐในด้านการส่งเสริมการศึกษาในแต่ละช่วงอายุจะมีรายละเอียดดังนี้

(1) ในช่วงชีวิตของคนไทยปัจจุบันตั้งแต่เกิดจนเติบโตจนถึงวัยเกษียณรัฐได้ใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ดังนี้ช่วงแรกเกิดจนถึง 6 ปี รัฐออกโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดสำหรับพ่อแม่ผู้มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี และไม่อยู่ในระบบประกันสังคมโดยจะได้รับ 600 บาทต่อเด็ก 1 คนต่อเดือนตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี โครงการนี้เป็นนโยบายสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการ การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตเป็นการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมโดยการจัดสวัสดิการการเงินอุดหนุนให้แก่เด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนเพื่อให้เด็กได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยรวมทั้งเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับสิทธิด้านการอยู่รอดและการพัฒนาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์⁵⁷

(2) เมื่อเด็กเล็กจะเข้าเรียนรัฐเข้ามามีบทบาทเด่นชัดในเรื่องการศึกษา 12 ปีแรกเท่านั้น คือรัฐให้สิทธิเด็กเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี ตามเจตนาของมาตรา 54 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ว่าการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อความชัดเจนว่าเด็กจะได้รับการพัฒนาตามแนวทางที่กำหนดไว้ รัฐจึงออกค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาให้อาติ ค่าธรรมเนียมการเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน รวมค่าอาหารกลางวันและนม เป็นต้น

อย่างไรก็ตามพ่อแม่ ผู้ปกครองยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อยู่รวมถึงการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีซึ่งอยู่ห่างไกลจากท้องถิ่น ดังนั้นเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเท่านั้นที่ได้รับสิทธิเรียนโดยไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน รัฐจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือค่าเล่าเรียนตามอัตราค่าใช้จ่ายต่อหัว โรงเรียนจัดสรรหนังสือเรียนส่วนอุปกรณ์การเรียนให้พ่อแม่นำไปเสริมรับเงินมาเบิกกับโรงเรียนที่เด็กสังกัดอยู่แม้ว่ารัฐจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาบางส่วน

⁵⁷ ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, <https://csg.dcy.go.th/th/about/background>. (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2563)

แล้ว พ่อแม่ก็ยังมีภาระค่าใช้จ่ายในช่วงเปิดเทอมเสมอเป็นภาระค่าใช้จ่ายเพื่อให้เด็กเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ เช่น ภาษาที่ 3 กิจกรรมพิเศษ กีฬา ครูผู้เชี่ยวชาญ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ยินดีจ่ายด้วยเชื่อว่าเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีของบุตรหลานทำให้เด็กที่เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ส่วนนี้ได้เปรียบกว่าเด็กที่เรียนตามหลักสูตรปกติ ส่งผลไปถึงการได้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาที่ต้องการได้ในอนาคตและการงานอาชีพ

(3) หลังจากการศึกษาภาคบังคับ 12 ปีเข้าสู่ 3 ปีสุดท้ายของการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มี 2 สายคือสายสามัญและสายอาชีพศึกษา สายสามัญจะเน้นการเพิ่มความรู้ ทักษะเฉพาะด้านที่ตอบสนองต่อความถนัดของนักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการศึกษาต่อ สายอาชีพศึกษาจะเน้นทักษะการปรับตัวและการดำเนินชีวิตในสังคมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและจัดการใน 9 วิชาหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมสิ่งทอ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พ่อแม่จะหาเงินให้บุตรหลานได้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปีเพื่ออนาคตที่ดีกว่าเพราะเมื่อเรียนจบจะมีตลาดแรงงานรองรับมากกว่าการเรียนจบตามการศึกษาภาคบังคับรวมถึงการได้เรียนต่อระดับอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตามรัฐมองเห็นความสำคัญของการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายรวมถึงการที่เด็กจะไม่ได้มีโอกาสในการเรียนต่อหากอยู่ในครอบครัวยากจน รัฐจึงได้ตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2538 โดยให้เริ่มดำเนินการกองทุนในลักษณะเงินทุนหมุนเวียนตามนัยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 ต่อมารัฐบาลได้พิจารณาเห็นความสำคัญของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามากขึ้น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 มีผลให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์ให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษาเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มุ่งให้การช่วยเหลือเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี จำนวนปีละประมาณ 476,830 คน (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2562)⁵⁸

(4) การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็นอนุปริญญาและปริญญา ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย 155 สถาบันทั่วประเทศ และมีวิทยาลัยชุมชน 20 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าสามารถรองรับจำนวนเด็กที่ต้องการเรียนในระดับอุดมศึกษานี้ได้เพียงพอ

⁵⁸ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.), <https://www.studentloan.or.th/th/aboutus>, (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2563)

อย่างไรก็ตามในบางวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยอาจจะไม่มีหลักสูตรที่ครบเหมือนมหาวิทยาลัยในตัวเมืองทำให้ยังมีความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้อยู่อีกประการที่สำคัญคือค่าเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในพื้นที่หรือจังหวัดนั้นๆ อีกทั้งทัศนคติของคนในพื้นที่ว่าเด็กที่พอจะอยู่ในตลาดแรงงาน และหารายได้ได้แล้วควรไปทำงานมากกว่าอยู่ในโรงเรียน เพราะนอกจากไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัวแล้วยังมีรายจ่ายจากการไปศึกษาอีกทำให้เด็กไม่ได้รับโอกาสในการเรียนต่อหากอยู่ในครอบครัวยากจน

จากงานศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD พบว่าประเทศไทยมีกลุ่มนักเรียนข้างเผือกที่มีฐานะยากจนกลุ่มล่างสุด 25% ของประเทศ แต่สามารถทำคะแนนได้อยู่ในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด 25% ของประเทศโดยประเทศไทยมีเด็กข้างเผือกกลุ่มนี้จำนวน 13% ของเด็กในกลุ่มฐานะล่างสุด (bottom 25%) หรือ 6,111 คน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ซึ่งมี 11.3% ซึ่งหากเด็กกลุ่มนี้ไม่ได้รับโอกาสสนับสนุนการเรียนต่อจะมีแนวโน้มหลุดออกนอกระบบการศึกษาหรือได้รับการศึกษาที่ไม่สามารถแสดงศักยภาพ หรือได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ นับเป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศสอดคล้องกับข้อมูลเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสมีโอกาสดูแลระดับสูงเพียง 5% (หรือ 8,000 คน) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรประเทศที่มีโอกาสถึง 30% เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รัฐจึงได้จัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ.2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยให้รัฐเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้กองทุนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีและมีการบริหารงานที่เป็นอิสระ อย่างไรก็ตามกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) นี้ยังเป็นแผนงานทดลองระบบลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสสำหรับเสนอนโยบายปฏิรูปการศึกษาต่อไป ตัวอย่างการมอบทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงหรือการศึกษาสายอาชีพจำนวนปีละ 2,500 คน คิดเป็นประมาณ 1% ของประชากรยากจนด้อยโอกาสซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก⁵⁹

บทสรุปสำหรับแนวทางการช่วยเหลือของรัฐเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทยตามช่วงอายุพบว่ารัฐมีความพยายามในการมีส่วนร่วมในการบรรเทาการจ่ายตั้งแต่แรกเกิดให้ผู้มีรายได้น้อยและสนับสนุนการศึกษาภาคพื้นฐาน ซึ่งมีประสิทธิผลดีสำหรับโรงเรียนรัฐบาลรวมถึงได้ส่งเสริมการศึกษาภาคพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนแต่ยังมีความเหลื่อมล้ำในเรื่องการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยี ครูผู้เชี่ยวชาญรวมถึงโอกาสในการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและ

⁵⁹ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.), <https://www.eef.or.th/fund/true-potential-scholarship/>. (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2563)

สายอาชีวศึกษา รัฐพยายามเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษา เพื่อให้ประกอบอาชีพตามความถนัดและพึงพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ด้วยการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) อย่างไรก็ตามรัฐควรพิจารณาการสนับสนุนในแง่มุมอื่นด้วยอาทิ ผู้ที่ไม่ได้ขอความช่วยเหลือโดยผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และต้องการมีรายได้หลักหรือรายได้เสริมที่ต้องการเรียนไปทำงานไป อาจให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี เช่น การลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษา และรัฐควรร่วมมือกับหน่วยงานในชุมชนหรือเอกชนและสถานประกอบการในท้องถิ่น เพื่อกำหนดนวัตกรรมชุมชนและสร้างแรงงานที่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นได้

เมื่อเปรียบเทียบการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอากรเพื่อการศึกษาหรือการให้สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา หลักเกณฑ์หรือมาตรการทางภาษีที่ภาครัฐได้ออกมาเพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาในประเทศไทยทั้งในแง่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมถึงภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป็นตัวชี้วัดนั้นจะพบว่าสิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์หรือมาตรการการให้สิทธิประโยชน์ยังไม่ตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐเท่าที่ควรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติภายใต้การพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์หลัก ผู้ศึกษาขอเสนอแนะวิเคราะห์ทางด้านมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่มกับการส่งเสริมการศึกษาของประเทศไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 ตามลำดับ

4.3 บทวิเคราะห์มาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579

เมื่อพิจารณาจุดประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ เรื่องการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และจุดประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ที่ 4 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ เรื่องการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภายใต้ระบบการแข่งขันที่เสรีและไร้พรมแดนได้สร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นในสังคม จากรายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557)⁶⁰ พบว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากรในกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนยากจนของไทยมีช่องว่างมากขึ้นส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา ประกอบกับความแตกต่างทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนยิ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบ

⁶⁰ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, เฝ้าอ้าง, หน้า 286

เสียเปรียบในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน และนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำในโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามากยิ่งขึ้น เช่น ขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนและปัญหาอื่น ๆ ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมวัย อัตราการออกกลางคันของผู้เรียน ปัญหาสุขภาพจิตและการใช้ความรุนแรง เป็นต้น

หากนำแนวทางการช่วยเหลือของรัฐในปัจจุบันมาเทียบกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีแล้ว จะขอทำการแยกพิจารณาตามแนวทางการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีดังต่อไปนี้

1. มาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการลดหย่อน (Tax Relieves)

ในช่วงการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษาจนถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งรัฐอาจมองว่ารัฐให้เรียนฟรี 12 ปี พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในส่วนนี้ และช่วงการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับ 12 ปี คือช่วงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับอุดมศึกษา โดยระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาในความเป็นจริงค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกมากที่ยังไม่ครอบคลุม อาทิ การเข้าถึงแหล่งความรู้ ข้อมูลนวัตกรรมและเทคโนโลยีก็ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางครอบครัวของเด็กเป็นสำคัญ เป็นต้น

1.1 ในทั้งสองช่วงของการเรียนรู้นั้นในแง่ของมาตรการทางภาษีจะเห็นได้จาก มาตรา 47 (1)(ค) แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าวในการลดหย่อนบุตรพบว่าการที่รัฐปรับค่าลดหย่อนบุตรจาก 30,000 บาทเป็น 60,000 บาทให้พ่อแม่ผู้มีรายได้ และได้ยกเลิกค่าลดหย่อนการศึกษาบุตรที่เดิมให้หักลดหย่อน 2,000 บาท/คน ก็เป็นการปรับลดหย่อนให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ มาตรการดังกล่าวไม่ได้เป็นการปรับลดหย่อนเพื่อการศึกษาโดยตรงแต่ประการใด การที่เปลี่ยนจากลดหย่อนเดิม 2,000 บาท มาเป็น 30,000 บาทนั้นเจตนาธรรมดังกล่าวไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนในการศึกษา แต่เป็นมาตรการส่งเสริมให้ประชากรมีบุตรเพิ่มขึ้น ซึ่งหากพิจารณาในทางตรงกันข้ามจะพบว่ารัฐยังไม่ได้ใช้มาตรการทางภาษีในการส่งเสริมการศึกษา ส่วนการจำกัดอายุที่ไม่เกิน 25 ปีก็เพียงแต่เป็นเงื่อนไขเท่านั้น

นอกจากนี้แล้วถึงแม้หลักเกณฑ์ใหม่จะไม่จำกัดจำนวนบุตรที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้แต่เนื่องจากในปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงขึ้น ดังนั้นค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรก็เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาซึ่งตามหลักเกณฑ์เดิมนั้นกำหนดค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาไว้ที่ 2,000 บาทต่อคนมาตั้งแต่ปี 2525 แต่หลักเกณฑ์ใหม่นั้นได้ยกเลิกค่าลดหย่อนในส่วนนี้ออกไปและไปรวมไว้ในของค่าลดหย่อนบุตรแทน ซึ่งวัตถุประสงค์ของค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาของบุตรก็เพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้กับผู้เสียภาษี และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้

เด็กจะเติบโตเป็นบุคลากรของประเทศในอนาคตได้มีความรู้ความสามารถเพื่อมาพัฒนาประเทศต่อไป⁶¹

จากสถานการณ์ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับได้ว่าค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาในแต่ละระดับตามช่วงอายุที่เริ่มเติบโตขึ้นก็จะมีค่าใช้จ่ายที่ต่างกันทั้งในแง่ค่าใช้จ่ายสำหรับการดูแลบุตรหรือจะเป็นบุตรบุญธรรมก็ตาม หรือค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เช่นค่าธรรมเนียมการศึกษา หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษา เป็นต้น แต่สิทธิในการลดหย่อนดังกล่าวยังคงมีจำนวนเท่ากัน

1.2 แม้รัฐได้พยายามเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือให้ประชาชนเรียนระดับอุดมศึกษามากขึ้นแต่นโยบายส่วนใหญ่เน้นไปที่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) แต่ในทางกลับกันก็ทำให้เด็กต้องแบกรับภาระหนี้สินทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วยังไม่มีความสามารถในเรื่องของรายได้แต่เด็กต้องมีรายจ่ายไว้อ

1.3 เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีพ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ เรื่องการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้พบว่าในด้านมาตรการภาษีรัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอ

1.4 ถึงแม้ว่าสิทธิประโยชน์ทางภาษีของบุคคลธรรมดาจะมีมากมาย แต่เงื่อนไขก็ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นขั้นรายได้ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานศึกษา การลงทุนและดอกเบี้ยและอื่นๆ ที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจอย่างมาก

2. มาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการจูงใจหรือส่งเสริมตามนโยบายภาครัฐต้อง (Tax Incentives)

การใช้สิทธิหักลดหย่อนเกี่ยวกับการบริจาค พบว่าหากพิจารณาจากการใช้สิทธิหักลดหย่อนเฉลี่ยต่อแบบฯ จะพบว่าการใช้สิทธิบริจาคทั่วไประหว่างผู้เสียภาษีในแต่ละชั้นมีความแตกต่างกัน โดยการใช้สิทธิหักลดหย่อนเฉลี่ยต่อแบบฯ จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นตามขั้นเงินได้สุทธิ โดยผู้เสียภาษีในขั้นเงินได้สุทธิ 0 – 150,000 บาท และผู้เสียภาษีในขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่ 4,000,000 บาท มีมูลค่าการใช้สิทธิต่างกันถึงประมาณ 25 เท่า⁶²

มาตรการยกเว้นภาษีที่ให้นำมาหักเสมือนเป็นค่าลดหย่อนทำให้เกิดปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือความไม่เป็นธรรมและไม่เป็นกลางระหว่างผู้เสียภาษีเนื่องจากการหักลดหย่อนเป็น

⁶¹ สมาภา สุวรรณภักดีจิต, มาตรการการหักลดหย่อนภาษีเงินได้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีบุตรเพิ่มขึ้น : ศึกษาเปรียบเทียบกฏหมายของประเทศสิงคโปร์และประเทศเกาหลีใต้, เอกศศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 16

⁶² ชัยสิทธิ์ บุญเนตร และคณะ, อ้างแล้ว, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงและการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, หน้า

หลักเกณฑ์ที่ให้ประโยชน์กับผู้มียรายได้มากกว่าผู้มียรายได้น้อย เพราะค่าลดหย่อนเป็นการลดตัวเงินได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษี จึงมีผลต่อการประหยัดภาษี (Tax Savings) ของผู้เสียภาษีที่มีเงินได้แตกต่างกันในกรณีที่มีการเก็บภาษีเงินได้ในอัตราก้าวหน้า ผู้มีเงินได้สูงจะประหยัดภาษีได้มากกว่าผู้มีเงินได้ต่ำ ยิ่งผู้เสียภาษีมีเงินได้สุทธิอยู่ในขั้นที่ต้องเสียภาษีในอัตราสูงมากเท่าใดก็จะได้รับประโยชน์จากการหักค่าลดหย่อนมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ลดหย่อนภาษีมากถึง 2 เท่าของค่าใช้จ่ายที่บริจาค ส่งผลให้ผู้มีเงินได้สูงสามารถหักลดหย่อนในจำนวนที่เพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ ทำให้มาตรการดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้มีเงินได้สูงมากกว่าเงินได้ต่ำ เนื่องจากยิ่งผู้มีเงินได้สูงได้หักลดหย่อนมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้สามารถประหยัดภาษีได้มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งขัดต่อหลักความสามารถในการเสียภาษี ส่งผลทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษี ด้วยเหตุที่มาตรการหักภาษีในอัตรา 2 เท่าของรายจ่ายที่บริจาคส่งผลกระทบต่อโครงสร้างภาษี ทำให้โครงสร้างภาษีขาดความเป็นธรรม และเป็นกลางดังที่กล่าวมา รัฐจึงควรพิจารณาใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเหมาะสม เพราะเมื่อมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นฝ่ายที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมก็ย่อมจะขอความเป็นธรรมเพื่อชดเชย หรือขจัดความไม่เป็นธรรมนั้น อันจะนำไปสู่สภาวะกดดันให้อนุญาตให้มีการยกเว้นหรือลดหย่อนได้ในอีกประการหนึ่ง อันจะนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในอีกลักษณะหนึ่ง⁶³ นอกจากนี้ ปัญหานี้อาจเป็นช่องทางให้มีการนำเงินแป๊ะเจี๊ยะหรือเงินกินเปล่าที่อยู่รูปแบบของเงินบริจาคมาหักลดหย่อนภาษีได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยอย่างใหญ่หลวงอันจะนำไปสู่ปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาทางการเมือง และปัญหาด้านสังคม⁶⁴

4.4 บทวิเคราะห์มาตรการภาษีเงินได้นิติบุคคลกับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579

การที่รัฐได้มีมาตรการทางภาษีโดยการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในบางกรณี ซึ่งเป็นการสนับสนุนที่มาก และก็เป็นกรณีเดียวกันกับมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ การให้ผู้ประกอบการสามารถนำค่าใช้จ่ายโดยให้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นจำนวน 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริงในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกฎเกณฑ์การบริจาคตามให้แก่สถานศึกษาการฝึกอบรมลูกจ้าง เป็นต้น

⁶³ พัทธภรณ์ กิตติวัฒนกุล, ปัญหาการบรรเทาภาระภาษีสำหรับการบริจาคให้แก่สถานศึกษา: ศึกษากรณีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 558) พ.ศ. 2556, (เอกัตศึกษาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 58

⁶⁴ พัทธภรณ์ กิตติวัฒนกุล, เพิ่งอ้าง, หน้า 63

การกำหนดเพดานเงินของบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่สถานศึกษาตามประมวล รัชฎาการและพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2547 ที่จะนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการ คำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น มีส่วนให้ ทุกภาคส่วนของสังคมขาดแรงจูงใจในการระดมทุนเพื่อการศึกษา ส่งผลให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่ บริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อการศึกษาในจำนวนเงินที่เกินกว่าจำนวนเงินที่สามารถนำมาหักลดหย่อน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ได้เต็มที่ นอกจากนั้น การจัดเก็บภาษีทั้งสองประเภทมีข้อกำหนดให้การบริจาคให้แก่สถานศึกษาเป็นรายการที่ผู้เสียภาษี สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางภาษีได้เป็นลำดับสุดท้าย ทำให้ผู้บริจาคอาจไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทาง ภาษีเกิดขึ้น โดยกรณีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต้องพิจารณาว่าเมื่อได้หักค่าลดหย่อนหรือ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แล้วยังมีเงินได้พึงประเมินเหลืออยู่ที่จะหักลดหย่อนเงินบริจาคอีกหรือไม่ หากการ ลดหย่อนหรือค่าใช้จ่ายรายการอื่น ๆ ทำให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากมีจำนวนค่า ลดหย่อนหรือค่าใช้จ่ายมากกว่าจำนวนเงินได้พึงประเมิน หรือจำนวนเงินได้พึงประเมินอยู่ในขั้นที่ ได้รับการยกเว้นภาษี ดังนี้ผู้บริจาคจึงไม่จำเป็นต้องนำจำนวนเงินบริจาคมามากกว่าหักลดหย่อนอีก ซึ่งจะเห็น ได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้ผู้บริจาคไม่อาจได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้เลยเนื่องจากไม่ต้องเสียภาษีในรอบ ปีภาษีนั้น⁶⁵

ในการบริจาคเพื่อการศึกษาบางกรณีภาครัฐก็ได้กำหนดกฎเกณฑ์โดยให้มีการหักเป็น รายจ่ายได้ตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิอีกทั้งในบางกรณีก็สามารถนำไปหักเป็น รายจ่ายได้ 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิจึงทำให้เกิดความสับสนได้

4.5 บทวิเคราะห์มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มกับการส่งเสริมการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579

ในส่วนของมาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มได้มีการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและการ ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในหลายๆ กรณีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่การ ให้บริการของสถานศึกษา สินค้าที่นำเข้ามาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษา การบริจาคสินค้าให้แก่ สถานศึกษา รวมถึงการทำวิจัยและพัฒนาการให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และสวนสัตว์ซึ่งเป็น การศึกษานอกห้องเรียน นอกจากนี้การขายหรือนำเข้าหนังสือพิมพ์ นิตยสารและตำราเรียนก็ได้รับ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้ต้นทุนและราคาขายปลีกถูกลงซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป เช่น ผู้ประกอบการ นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

⁶⁵ พชรภรณ์ กิตติวัฒนกุล, อ้างแล้ว, หน้า 70

แต่ทั้งนี้ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัด รูปแบบ เวลาและสถานที่

ซึ่งในรายงานการประเมินของ PISA 2018 ซึ่งในการประเมินการอ่านเนื้อหาสาระที่มาจากทั้งแหล่งข้อมูลเดียวและหลายแหล่งข้อมูล พบว่านักเรียนไทยทั้งกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำมีจุดอ่อนอยู่ที่ด้านการอ่าน อีกทั้งสื่อที่นักเรียนได้อ่านส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะของการศึกษาที่จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นระบบการศึกษาไทยจึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในกระบวนการในการเรียนการสอนทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ แต่ด้วยสินค้าด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นสินค้าที่รู้จักโดยทั่วไป เช่น คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่ล้วนแต่เป็นสินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่มต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งสิ้น ซึ่งการยกเว้นที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นเป็นการยกเว้นให้ในกรณีบริจาค หรือนำเข้าสินค้าเหล่านั้นเพื่อใช้ในสถานศึกษาเองแต่สำหรับกรณีบุคคลธรรมดายังคงต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีการซื้อสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าว

4.6 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาในประเทศไทย

4.6.1 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ถึงแม้ว่าสิทธิประโยชน์ทางภาษีของบุคคลธรรมดาจะมีมากมาย แต่เงื่อนไขก็ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็น ชั้นรายได้ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานศึกษา การลงทุนและดอกเบี้ย และอื่นๆ ที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจอย่างมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับความซับซ้อนของประเทศที่ได้ทำการศึกษา พบว่าสหรัฐอเมริกาที่มีความซับซ้อนอย่างมาก และฟินแลนด์เปิดกว้างให้ประชากรมีการศึกษาขั้นต่ำที่ปริญญาตรีโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้โครงสร้างภาษีเงินได้ส่วนบุคคลของฟินแลนด์ไม่ซับซ้อน ตรงไปตรงมาและตรวจสอบได้ง่ายกว่า รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้มีรายได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี ทำให้ฟินแลนด์เต็มไปด้วยคนที่มีความรู้และเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจน

ปัจจุบันสิทธิประโยชน์ภาษีที่ผู้มีรายได้พึงได้รับคือค่าลดหย่อนส่วนตัว ในกรณีที่ผู้มีรายได้ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อสร้างความก้าวหน้าทางการงาน หรือเพิ่มทักษะความรู้ในด้านอื่น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรของโรงเรียนอาชีวศึกษาความรู้ใหม่เฉพาะด้าน เช่น กลุ่มทักษะดิจิทัล หรือปริญญาตรี ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาส่วนใหญ่มาจากตนเองหรือพ่อแม่ผู้ปกครองถึงแม้ว่ารัฐได้มีกองทุนฯ เพื่อสนับสนุนการศึกษาแต่นโยบายส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่

ผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เช่น กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งมีกรอบความช่วยเหลือชัดเจนในขณะที่ผู้ที่ทำงานไปเรียนไปและมีรายได้มากกว่าที่กองทุนฯ กำหนดต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งหมดซึ่งการส่งเสริมให้ผู้มีรายได้เรียนรู้เพิ่มเติมเป็นการกระตุ้นกรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) เพราะช่วงเวลาทำงานนานถึง 40 ปี ทักษะความรู้ไม่ควรหยุดนิ่งแค่เรียนจบและเข้าทำงาน แต่ควรเปิดรับความรู้และทักษะใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพเสมอ ซึ่งการที่ผู้มีรายได้ไม่หยุดพัฒนาตนเองถือเป็นความสำเร็จในการสร้างทุนมนุษย์ให้ประเทศ รัฐสามารถเพิ่มรายได้มากขึ้นจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีรายได้สูงมากขึ้นถือเป็นการได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย (win-win situation) ดังนั้นรัฐจึงควรพิจารณาการสนับสนุนในแง่มุมอื่น อาทิ

1. สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาในรูปแบบของค่าลดหย่อนฯ ที่แยกออกจากค่าลดหย่อนส่วนตัวและแยกออกเป็นเอกเทศ โดยรัฐอาจกำหนดกรอบของการให้สิทธิลดหย่อนเพื่อการศึกษาด้วยการสนับสนุนส่วนหนึ่งของค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษา โดยให้ผู้มีรายได้และผู้เรียนนำไปเสร็จของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงแต่ไม่เกินกรอบที่สรรพากรกำหนดมาหักลดหย่อนเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าลดหย่อนส่วนตัวอีกประการที่สำคัญคือรัฐต้องกำหนดกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ชัดเจนและทันสมัย

เนื่องจากยุคสมัยเปลี่ยนไปเร็วเด็กก็มีโอกาสหารายได้ได้เองจากธุรกิจการค้าออนไลน์ เกมสออนไลน์ กีฬา เช่น กอล์ฟ เทนนิส เป็นต้น กลุ่ม e-Sport กลุ่ม New Growth Engine ทั้ง First S-curve และ New S-curve การสร้างแอปพลิเคชันรวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ เช่น ถ่ายภาพ ปรับแต่งภาพ เป็นต้น ล้วนแต่เป็นช่องทางหารายได้ของคนรุ่นใหม่ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก ทักษะดิจิทัลจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง

2. สิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาขั้นสูงในรูปแบบของค่าลดหย่อนฯ ที่แยกออกจากค่าลดหย่อนส่วนตัวและแยกออกเป็นเอกเทศ โดยรัฐอาจกำหนดกรอบของการให้สิทธิลดหย่อนเพื่อการศึกษาด้วยการสนับสนุนส่วนหนึ่งของค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษาและงานวิจัย โดยให้ผู้มีรายได้และผู้เรียนนำไปเสร็จของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงแต่ไม่เกินกรอบที่สรรพากรกำหนดมาหักลดหย่อนเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าลดหย่อนส่วนตัว การศึกษาขั้นสูงนี้เน้นทักษะเฉพาะด้านที่เอื้อประโยชน์ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สร้างทุนนวัตกรรมสายอาชีพขั้นสูง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ รวมถึงสายงานวิชาการที่ประเทศขาดแคลนเนื่องจากการขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยและเงินลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาส่งผลให้ขาดแคลนองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประเทศทำให้ประเทศไม่สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประเทศ การที่รัฐออกนโยบายด้านการเงินเพื่อสนับสนุนให้คนพัฒนาศักยภาพตนเองและพัฒนาผลิตภาพของ

งานเพื่อการพัฒนาประเทศได้ถือเป็นเรื่องสำคัญและสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

3. รัฐควรออกนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาของบุตร แม้อรัฐให้สิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนค่าลดหย่อนบุตร มาตรา 47 (1)(ค) แห่งประมวลรัษฎากร และได้ปรับค่าลดหย่อนบุตรจาก 30,000 บาทเป็น 60,000 บาทให้พ่อแม่ แต่เป็นการปรับลดหย่อนให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ มาตรการนี้ไม่ได้เป็นการปรับลดหย่อนเพื่อการศึกษาโดยตรงแต่ประการใด แต่เป็นมาตรการส่งเสริมให้ประชากรมีบุตรเพิ่มขึ้นแม้อรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ระดับการศึกษาที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงานสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 การที่จะยกระดับทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มการเรียนรู้ในประเทศจึงต้องพึ่งพานโยบายจากรัฐ ส่วนใหญ่ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของไทยเด็กส่วนหนึ่งพึ่งพาพ่อแม่จนเรียนจบระดับอุดมศึกษา เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานในช่วงหลังจากการศึกษาภาคบังคับประมาณ 7 ปี (หรือจนกว่าบุตรจะอายุ 25 ปีเพื่อให้สอดคล้องกับค่าลดหย่อนบุตร) หากรัฐออกนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาของบุตรที่แยกออกจากค่าลดหย่อนบุตรและแยกออกเป็นเอกเทศ โดยรัฐอาจกำหนดกรอบของการให้สิทธิลดหย่อนเพื่อการศึกษาด้วยการสนับสนุนส่วนหนึ่งของค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษาที่พ่อแม่ได้จ่ายจริง หากรัฐออกนโยบายนี้จะถือได้ว่ารัฐได้ขับเคลื่อนโครงสร้างประชากรที่มีระดับความรู้สูงขึ้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภูมิปัญญาส่งผลให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจที่รองรับกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต

รัฐควรส่งเสริมให้เกิดแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นจริง รัฐควรออกสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้ไปพร้อมกับการดำเนินงานในส่วนอื่นตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะทำให้มีประสิทธิผลเร็วยิ่งขึ้น เช่น การเพิ่มสิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษาและการศึกษาขั้นสูงให้ผู้มีรายได้ที่ต้องการเรียนต่อทั้งระดับอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษาขั้นสูงหรือแม้แต่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสถาบันที่ได้รับการรับรองที่ผู้เสียภาษีต้องการเรียนเพื่อเพิ่มทักษะให้ตนเองและเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่ทางองค์กรไม่ได้ออกค่าใช้จ่ายให้ หากการศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และสร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ในอนาคต ทั้งยังยกสังคมและเศรษฐกิจของประเทศได้ และการเพิ่มสิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษาของบุตรก็เป็นการวางรากฐานการศึกษาภาคพื้นฐานของประเทศอีกทางหนึ่ง

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ สร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ

ของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจเพื่อการประกอบอาชีพ โดยการให้ การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมคนทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยในครรภ์มารดาจนถึงสิ้นชีวิตการ เตรียมความพร้อม พ่อแม่เมื่อตั้งครรภ์การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกคลอดจนเข้าสู่ระบบการศึกษา การ จัดการศึกษาสำหรับเด็กช่วงปฐมวัย ช่วงวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุด้วยรูปแบบการจัด การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยในลักษณะการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอด ชีวิต และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในทุกกระดับ และประเภทการศึกษาเพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาถึงหลักการทางภาษีอากรและแนวคิดด้านการบรรเทาภาระภาษี สิทธิในการลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษา สิทธิลดหย่อนภาษีเพื่อการศึกษาขั้นสูง และสิทธิลดหย่อน ภาษีเพื่อการศึกษาของบุตรพบว่าอยู่ในหลักการภาษีอากรที่ดี (Canons of Taxation) ที่นำเสนอโดย Adam Smith (Back Matter, 1982) และนักวิชาการอื่นๆ ซึ่งรัฐสามารถนำมาใช้มาตรการทางภาษีอากร เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายในการตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมตามแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.2 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีเงินได้นิติบุคคล

ภาคธุรกิจในระดับองค์กร ด้วยนโยบายการนำค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและ ฝึกอบรมพนักงานมาเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายได้ทำให้เกิดการพัฒนาในระดับฝีมือแรงงาน ความรู้ ความ เชี่ยวชาญถือว่าเป็นการพัฒนาพนักงานได้เต็มตามศักยภาพของพนักงานแต่ละคนตามงานที่ได้ รับผิดชอบและสอดคล้องกับประเภทธุรกิจทำให้ภาคธุรกิจสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับ ประเทศอื่น รวมถึงรักษาบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษไว้ได้ในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถดึงดูด แรงงานต่างชาติมาในประเทศนั้นๆ ได้ นโยบายหลักที่แต่ละประเทศวางจะสอดคล้องกันในแง่การมุ่ง พัฒนาแรงงานและความพร้อมในการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

เมื่อเปรียบเทียบวิธีการ รวมถึงเงื่อนไขในการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีระหว่าง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ภาคธุรกิจได้รับ จะพบว่าเงื่อนไขของภาคธุรกิจมีน้อยกว่าและยืดหยุ่น กว่า

ภาครัฐควรจัดสรรอุดหนุนเงินรายบุคคลให้โรงเรียนรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียม และปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกกฎเกณฑ์ที่ทำให้โรงเรียนเอกชนระดมทรัพยากรได้ไม่เพียงพอต่อการ พัฒนาคุณภาพ⁶⁶

⁶⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, อ้างแล้ว, หน้า 303

4.6.3 แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรการภาษีในภาษีมูลค่าเพิ่ม

รัฐควรเร่งทบทวนข้อกำหนดเกี่ยวกับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มว่ามีความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจหรือไม่ รวมถึงศึกษาว่าการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้ธุรกิจบางประเภท เช่นการยกเว้นการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่จำเป็นต้องใช้ในการศึกษา เพื่อให้อยู่ในกรอบแนวทางของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการตรวจสอบการจัดเก็บภาษี (audit) รวมถึงการขยายการออกไปกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษามาตรการการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยการเปรียบเทียบกับโครงสร้างภาษีและสิทธิประโยชน์ของมาตรการภาษีเพื่อการศึกษาของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยกับต่างประเทศโดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษามาตรการทางภาษีของสาธารณรัฐฟินแลนด์ (Republic of Finland) สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (Kingdom of the Netherlands) และประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบโครงสร้างภาษีและสิทธิประโยชน์ของมาตรการภาษีเพื่อการศึกษาของประเทศไทย เพื่อเสนอแนะแนวทาง ปรับปรุงโครงสร้างมาตรการภาษีเพื่อการศึกษาขั้นสูงของไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมให้ก้าวหน้ามากขึ้น สร้างวิสัยทัศน์สู่ภายนอก เชื่อมโยงองค์ความรู้กับการพัฒนาทักษะทางอาชีพเข้าด้วยกันถือเป็นการยกระดับการศึกษาในภาพรวมของไทย พัฒนาความรู้และทักษะแรงงานตามความจำเป็นของผู้เรียนในประเทศและเพิ่มดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index)

ทุกประเทศที่ได้ศึกษาจะมีกลยุทธ์และนโยบายการวางแผนทางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในทุกภาคส่วนของประเทศ ซึ่งจะมีการกำหนดรูปแบบการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินที่เหมาะสมจึงทำให้เป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านชีวิตและความเป็นอยู่ได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสและการเพิ่มรายได้ ทั้งนี้บางประเทศส่งเสริมด้านการศึกษาโดยการจัดให้มีการการศึกษาพื้นฐานไปจนถึงระดับปริญญาตรีหรือวิทยาลัยอาชีพ

สิทธิประโยชน์ทางภาษีจึงเป็นเครื่องมือสำหรับผู้เสียภาษีที่จะช่วยให้ประหยัดรายจ่ายที่เป็นค่าภาษีที่ต้องจ่ายทุกปี ซึ่งสิทธิประโยชน์ทางภาษีของแต่ละประเทศจึงถูกออกแบบให้สอดคล้องกับนโยบายและความเป็นอยู่วัฒนธรรมและแหล่งรายได้ของประชากรของประเทศนั้นๆ มาตรการภาษีเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนอกจากจะต้องคำนึงถึงรูปแบบของมาตรการทางภาษีแล้ว โครงสร้างของมาตรการทางภาษียังมีความสำคัญที่นักวางนโยบายควรศึกษาให้รอบคอบจึงจะทำให้การออกแบบมาตรการทางภาษีมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมรวมถึงเศรษฐกิจของประเทศแม้ว่าจะเป็นการยากต่อการจะกำหนดนโยบายภาษีให้ถูกต้องและครบตามหลักการของภาษีอากรแต่อย่างน้อยก็ควรให้ความสำคัญต่อหลัก ความเป็นธรรมและ

เสมอภาค (Equity and Fairness) หลักความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในการเสียภาษีอากร เป็นหัวใจของการวางนโยบายภาษีที่ดีเพื่อสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาของประเทศไทยกับต่างประเทศ พบว่ามาตรการภาษีของไทยยังคงมีหลายประการที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

5.2 ข้อเสนอแนะ

เป้าหมายของมาตรการทางภาษีมียี่เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดผล หรือบรรลุวัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติ จากการศึกษามาตรการทางภาษีเพื่อการศึกษาของประเทศไทย ผู้เขียนขอเสนอรูปแบบทางภาษีที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำมาตรการทางภาษี หรือข้อเสนอในทางนโยบายเพื่อให้สามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับโครงสร้างสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาดังนี้

1. รัฐควรศึกษาสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาจากประเทศอื่น เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวางแผนพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษาซึ่งเป็นแผนระยะยาวเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นแผนที่พัฒนาคนในชาติให้มีทักษะความรู้ ยกระดับการศึกษาในภาพรวม พัฒนาศักยภาพแรงงานตามความจำเป็นของผู้เรียนในประเทศ และเพิ่มดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index) ประกอบพิจารณาการปรับโครงสร้างภาษีอากรให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละบริษัท โดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิดขึ้น เช่น

1. ภาษีดิจิทัลหรือการค้าขายในโลกออนไลน์
2. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาความก้าวหน้า
3. แนวโน้มการลดหรือเพิ่มอัตราภาษีทางตรงและทางอ้อมของประเทศอื่นๆ ใน

ภูมิภาค เป็นต้น

2. รัฐควรต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าค่าใช้จ่ายใดบ้างที่สามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษาของบางประเทศได้รวม ค่าที่พักและค่าอาหารในขณะที่บางประเทศไม่รวมในเหตุผลที่ต่างกันคือ มหาวิทยาลัยบางแห่งตั้งอยู่ไกลและเป็นเอกเทศ นักเรียนจะต้องอยู่ประจำ ดังนั้น จึงถือว่าค่าที่พักและค่าอาหารเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อการศึกษา เป็นต้น ประกอบกับระบบการศึกษาไทยควรที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการยกระดับความสามารถของระบบการศึกษาไทย และส่งเสริมเพิ่มเติมด้วยการใช้มาตรการภาษีในการสนับสนุนให้มีหนังสือ อุปกรณ์สร้างเสริมการเรียนรู้ และอุปกรณ์กีฬา

3. นอกจากนี้มีการนำเทคโนโลยีการสอนทางไกลมาใช้ในการศึกษาเพื่อบรรเทาปัญหา การขาดแคลนครูส่งเสริมให้มีการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการใช้มาตรการทาง ภาษีในการสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ และเป็นช่องทางสำหรับคนทุกกลุ่มวัยแสดงออกอย่าง สร้างสรรค์

4. ที่ผ่านมามีการส่งเสริมวิชาชีพครูยังไม่มีแนวทางชัดเจน อย่างไรก็ตามในเดือนเมษายน 2563 คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้มีมติสำคัญออกมาหลาย ประการ เพื่อสานต่อนโยบายแผนยุทธศาสตร์ชาติในส่วนของการศึกษา⁶⁷ รัฐควรศึกษาสิทธิประโยชน์ ทางภาษีเพื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการในแต่ละวิชาชีพ เช่น หากประเทศไทยต้องการ มุ่งเน้นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ เช่น วิชาชีพด้าน การศึกษา แพทย์ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น หากนักเรียนได้จบการศึกษาในสาขาวิชาชีพนั้นๆ และได้ประกอบ วิชาชีพดังกล่าวที่ภาครัฐจะส่งเสริมจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพิ่มขึ้น กฎเกณฑ์นี้สามารถใช้กับ ธุรกิจการค้าใหม่ที่รัฐต้องการพัฒนาด้วยอย่างไรก็ตาม การส่งเสริมมาตรการดังกล่าวอาจเพิ่มการ ดำเนินงานให้เจ้าหน้าที่รัฐค่อนข้างมาก

5. จัดรูปแบบของมาตรการภาษีเพื่อการศึกษาชั้นสูงเป็นพิเศษ คือ การเพิ่มจำนวนการ ลดหย่อน หรือเปลี่ยนจากการลดหย่อนเป็นการเครดิตแทนสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับการศึกษาชั้นสูง ซึ่งปกติผู้ปกครองหรือนักเรียนคือผู้เสียภาษีหรือคู่สมรสของผู้เสีย ภาษี ดังนั้นควรวางนโยบายให้เอื้อต่อการใช้สิทธิเหมาะสำหรับผู้มีรายได้ทุกระดับ ทุกสถานภาพ และ ภาวะ (รวมผู้อยู่ในอุปการะ) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6. รัฐควรวางนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษาของภาคธุรกิจให้มีความชัดเจน และครอบคลุมสร้างหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำคัญ เพื่อกระตุ้นให้องค์กรส่งพนักงานไปในงานสัมมนา การฝึกอบรมหรือเรียนเฉพาะด้านเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ ทั้งนี้ควรรวมองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ด้วย

7. รัฐควรวางนโยบายสิทธิประโยชน์เพื่อกระตุ้นให้ออมเงินเพื่อการศึกษา

8. รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียภาษีทุกคนทราบถึงสิทธิประโยชน์ภาษีเพื่อการศึกษา ของตนเอง คู่สมรสและลูกหลาน แหล่งของการลงทุนใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

9. การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการ ขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึง การศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มี

⁶⁷ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, https://otepc.go.th/th/content_page/item/2929-3-2563-2.html (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563)

คุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และผลักดันกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตลอดจนมาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

10. นอกเหนือจากการใช้สิทธิทางภาษีจากการบริจาคให้สถานศึกษาแล้วรัฐควรที่จะให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความ

- ฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ, การประเมินมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditure), วารสารสถาบันพระปกเกล้า, พฤษภาคม – สิงหาคม, 2548.
- ชนิตา รัชชพลเมือง, สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2557.
- ชนะชัย ประยูรสิน, ผลกระทบในกรณีที่มีการนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่, หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1, สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ, 2552.
- ชัยสิทธิ์ บุญยเนตร และคณะ, การศึกษาแนวทางจำกัดการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560.
- ชัยสิทธิ์ บุญยเนตร และคณะ, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการให้สิทธิหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560.
- โชติพงศ์ รุ่งศศิธร, ความเหมาะสมของการกำหนดเพดานการยกเว้นภาษีให้ตามประมวลรัษฎากร, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี, เศรษฐศาสตร์สาธารณะ, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, 2558.
- ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562.
- พัชราภรณ์ กิตติวัฒน์กุล, ปัญหาการบรรเทาภาระภาษีสำหรับการบริจาคให้แก่สถานศึกษา: ศึกษากรณีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 558) พ.ศ. 2556, เอกัตศึกษาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, ภาษีสรรพากร เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2561.
- ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, ภาษีสรรพากร เล่ม 2, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2561.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ, 2556.

- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, ทฤษฎีการภาษีอากร, พระนคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2516.
- วิฑูรย์ ตฤดกำ, การจำกัดสิทธิบุตรบุญธรรมในการหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการอุปการะเลี้ยงดูบุพการี, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และคณะ, การเติบโตอย่างเป็นธรรม : การสร้างโอกาสและการลดความเสี่ยงของประชาชน, กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557.
- ศุภลักษณ์ พิณใจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, (ครั้งที่ 5), กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2563.
- สุจิตรา ศิกษมัติ, ปัญหาการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 284) พ.ศ. 2538 : การยกเว้นภาษีเงินได้ในนิติบุคคลของผู้ประกอบการกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, เอกัตศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- สถาบันพัฒนาสยาม (SDI), โครงการวิจัย เรื่องมาตรการทางภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการศึกษา, พฤศจิกายน, 2550.
- สมชัย จิตสุชน, ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558.
- สมาภา สุวรรณภักดีจิต, มาตรการการหักลดหย่อนภาษีเงินได้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีบุตรเพิ่มขึ้น : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสิงคโปร์และประเทศเกาหลีใต้, เอกัตศึกษาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรทิทวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018), กรุงเทพมหานคร, 2561.
- เอี่ยมพร พิชัยสนธิ์, การคลังประยุกต์กับเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงไป, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.), [online], Available from :

<https://www.studentloan.or.th/th/aboutus>, [April 2020]

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.), [online], Available from :

<https://www.eef.or.th/fund/true-potential-scholarship/>, [April 2020]

ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, [online], Available from :

<https://csg.dcy.go.th/th/about/background>, [May 2020]

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. [ออนไลน์]. Available from :

<https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/>. [January 2020]

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, [online], Available from :

https://otepc.go.th/th/content_page/item/2929-3-2563-2.html [April 2020]

สำนักงานความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, [online], Available

from : <https://www.bic.moe.go.th/index.php/twi-pakee-menu/sea-menu/item/4232-singapore-education-system>, [April 2020]

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, [ออนไลน์]. Available from :

https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=index

[December 2019]

Accounting Solutions Singapore, [online], Available from :

<https://www.accountingsolutionssingapore.com/tax-services/>, [April 2020]

American Institute of Certified Public Accountants, [online], 2001, Available from :

<https://www.aicpa.org/> [April 2020]

Inland Revenue Authority of Singapore, [online], Available from :

<https://www.iras.gov.sg/IRASHome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/Deductions-for-Individuals/Course-Fees-Relief/>, [April 2020]

John Norregaard, The Progressivity of Personal Income Tax Systems, Tax Policy

Handbook, edited by Parthasarathi Shome (Washington, D.C. : International Monetary Fund, [online], 1995, Available from :

https://www.elibrary.imf.org/doc/IMF071/06719-9781557754905/06719-9781557754905/Other_formats/Source_PDF/06719-9781455212361.pdf?redirect=true [February 2020]

Ministry of Finance Singapore (MOF), [online], Available from :

<https://www.mof.gov.sg/mof-for/individuals/tax-reliefs-and-rebates>,

[April 2020]

- National Institute of Education, Nanyang Technological University (NIE NTU),
Transforming Teaching Inspiring Learning, [online], Available from :
<https://www.nie.edu.sg/docs/default-source/oer/presentation-to-icsei-on-singapore-39-s-education-system5e0005ffdeb0605693ab4b9265f5641c.pdf?sfvrsn> [April 2020]
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Addressing the
Tax Challenge of the Digital Economy, [online], 2014, Available from :
<https://www.oecd.org/tax/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy-9789264218789-en.htm> [April 2020]
- Student Loan Interest Deduction—How to Get It, [online], Available from :
<https://www.investopedia.com/terms/s/slid.asp>, [April 2020]
- Tax Benefits for Education: Information Center, [online], Available from :
<https://www.irs.gov/newsroom/tax-benefits-for-education-information-center>, [April 2020]
- Tax Benefits for Education For use in preparing 2019 Return, [online], Available from :
<https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p970.pdf>, [April 2020]
- United States Corporate - Other taxes, PWC, [online], Available from :
<https://taxsummaries.pwc.com/united-states/corporate/other-taxes>,
[April 2020]
- Using tax incentives to promote education and training, European Centre for the
Development of Vocational Training, [online], 2009, Available from :
https://europa.eu/european-union/index_en, [April 2020]

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
ประมวลรัษฎากร
ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)
แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579)

พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 588)
พ.ศ.2556

ภาคผนวก